चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना (२०७९-२०८८)

Water, Sanitation and Hygiene (WASH) Plan of Chakraghatta Rural Municipality (2022-2030)

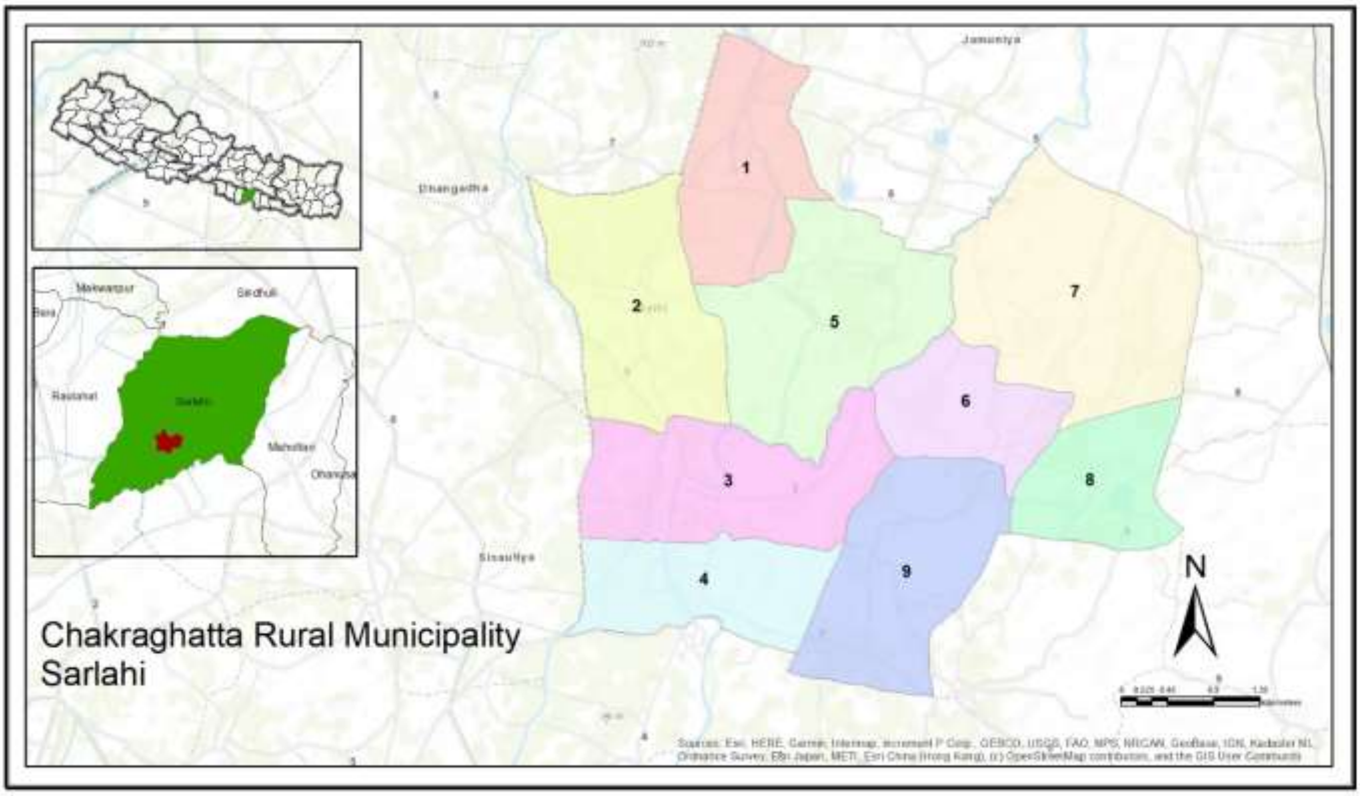

चक्रघट्टा गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, चक्रघट्टा, सर्लाही
मधेश प्रदेश, नेपाल
२०७९

चक्रघट्टा गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, सर्लाही
प्रदेश नं. २,नेपाल

शुभ-कामना

मानव जीवनको अस्तित्व खानेपानी विना सम्भव छैन, त्यसैले पनि खानेपानीको महत्वमा वन जिवनका लागि धेरै नै अर्थ राख्दछ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको महत्व धेरै नै छ, अव्यवस्थीत वा फिंतलो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका कारण बिभिन्न किसिमका रोगहरु लाग्ने, जसका कारणले ठुलो धनरासी खर्चिनु पर्ने र समयमा उपचार हुन नसक्दा मृत्यु पनि हुन सक्ने हुन्छ। नागरिकस्तरमा सचेतनाको कमी, सरकार आफैले पनि प्रयाप्त श्रोतहरुको परिचालन गर्न नसक्नु पनि मुख्य प्रमुख कारण हो। यी तथ्यलाई आत्म साथ गर्दै नेपालले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा उल्लेखनिय कार्यहरु र उपलब्धि समेत हासिल गर्दै आइरहेको छ। खुला दिसा मुक्त क्षेत्रको दिगोपना, सरसफाइ क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन, ठोस तथा तरल फोहरको व्यवस्थापन, जोखिमपुर्ण समयमा साबुन पानीले हातधुने आनीबानी, संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको उचित व्यवस्थापन र सुरक्षित खानेपानीमा समुचित पहुँच आदि यस जिल्ला र गाउँपालिकाका मुख्य चुनौतीका रुपमा रहेका छन्।

नेपाल सरकारले आत्मसाथ गरेको दिगो विकास लक्ष्यको मर्म अनुसार यस जिल्लाले र गाउँपालिकाले सबै जनतालाई सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइमा न्यायोचित पहुँच र उचित व्यवस्थापनमा जोड दिनु पर्ने छ। सरकारले गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय लक्ष्य तथा प्रतिवद्धताहरुलाई चक्रघट्टा गाउँपालिकाले आत्म साथ गर्दै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा नीति, ऐन तथा नियमहरु बनाउने कार्यको थालनी गर्दै आएको छ। साथै खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको विकासका लागि बजेट बिनियोजन गर्दै आइरहेको र राष्ट्रिय र अर्न्तराष्ट्रिय विकास साझेदार निकायहरुसंग सहकार्य गरि खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको विकासका लागि विभिन्न प्रकारका सचेतनाभुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ।

यसका साथै आगामी वर्षहरुमा यि कार्यहरुलार्य निरन्तरता दिई खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा यथेष्ट बजेट विनियोजन गरेर कार्यान्वयन प्रकृयामा प्रभावकारीता ल्याउने प्रतिवद्धता पनि व्यक्त गर्दछु। चक्रघट्टा गाउँपालिकाको सरसफाइ अभियानलाई निरन्तरता दिदै सरसफाइ र स्वच्छताको दिगोपना कायम गर्न, गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइ युक्त गाउँपालिकाका रुपमा विकास गर्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण तथा यसको सफल कार्यान्वयन आजको आवश्यकता रहेको छ।

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाका जनताको खानेपानी सेवामा पहुँच, पूर्ण सरसफाइ युक्त गाउँपालिका बनाउने दीर्घकालीन सोचका साथ सन् २०३० सम्मको लागि निर्माण भएको यस खासस्व योजनाको लक्ष्य समय सान्दर्भिक र महत्वपूर्ण विकास प्रयासका रुपमा रहेकोले योजनालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सम्बद्ध सबै पक्षबाट सहयोगको अपेक्षा गर्दछु। अन्तमा, रणनीतिक योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने सम्पूर्ण राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु, युनिसेफ, छायाँ नेपाल एवं यस गाउँपालिका अर्न्तगतका सबै शाखाहरु प्रति आभार व्यक्त गर्दै यो योजना कार्यान्वयन गर्नमा पनि निरन्तर सहयोग हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

धन्यवाद।

विक्रम यादव
अध्यक्ष

चक्रघट्टा गाउँपालिका
विक्रम यादव
गाउँपालिका अध्यक्ष

चक्रघट्टा गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, सर्लाही
प्रदेश नं. २,नेपाल

शुभ-कामना

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता मानव स्वास्थ्य तथा अस्तित्वको लागि अपरिहार्य विषय भएकोले यसको पहुँचलाई व्यापक बनाउदै नागरिकलाई जागरुक गरि समुचित विकासका लागि सबै पक्षले ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ । सरसफाइ क्षेत्रको विकासका लागि राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना, २०६८ तर्जुमा भइ यसैको मर्म अनुसार जिल्ला तथा स्थानीयतहमा सरसफाइ प्रवर्द्धनका अभियानहरु संचालन भई सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्थामा उल्लेखनीय सुधार भइरहेको छ ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा चक्रघट्टा गाउँपालिकाले केही कार्यहरु गरे पनि प्रयाप्त श्रोत तथा साधनको अभावले उल्लेख्य नतिजा हासिल गर्न कठिन भएको अवस्था छ । तर चक्रघट्टा गाउँपालिकाले बिभिन्न सरोकारवालाहरु संगको सहकार्य तथा समन्वयमा जोड दिएको छ । साथै आगामी दिनमा थप प्रभावकारी समन्वयको माध्यमबाट यस गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा लिएका लक्ष्यहरु हासिल गर्न तयार रहनेछ । चक्रघट्टा गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नेतृत्व र सबै सरोकावाला निकायहरु बिशेष गरेर छायाँ नेपाल/युनिसेफको सहयोगमा निर्माण गरीएको यस खानेपानी, सरसफाइतथा स्वच्छता (खासस्व) योजना समय सापेक्ष र अत्यन्तै सान्दर्भिक रहेको छ ।

तसर्थ यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सफल कार्यान्वयन तथा दीर्घकालीन लक्ष्य र उद्धेश्य अनुसारको प्रगति हासिल गर्नका लागि आफ्नो तर्फबाट गर्नुपर्ने सहयोगको प्रतिबद्धता गर्दै सफल कार्यान्वयनको लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

यशोदा कुमारी
उपाध्यक्ष
चक्रघट्टा गाउँपालिका

चक्रघट्टा गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, सर्लाही

प्रदेश नं. २,नेपाल

शुभ-कामना

स्वच्छ तथा प्रयाप्त खानेपानीमा नागरिकको पहुँच अभिबृद्धि गर्नु हाम्रो प्रमुख दायित्व मध्ये एक हो । किनकी स्वच्छ खानेपानी बिना मानव तथा प्राणीहरुको अस्तित्व छैन, त्यसैले पनि हामी यो कार्यलाई सार्थक बनाउनको लागि गम्भीर भएर कार्य गरिहेका छौ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा नागरिकको पहुँच अभिबृद्धि गर्न गाउँपालिका, सम्बन्धित सरोकारवालाहरु र नागरिक स्वयम्को समेत सहयोग तथा साथको आवश्यकता पर्दछ । नेपाल सरकारले राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना, २०६८ निर्माण गरि त्यसको तर्जुमा यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा समेत भइरहेको र गुरुयोजना अनुसार सर्लाही जिल्ला तथा स्थानीयतहमा सरसफाइ प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरु र अभियानहरु नियमित रुपमा संचालनमा आईरहेको र यस गाउँपालिकामा केही हदसम्म सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्थामा उल्लेखनीय सुधार भइरहेको छ ।

चक्रघट्टा गाउँपालिका संग खानेपानी, सरसफाइतथा स्वच्छता सम्बन्धी स्पष्ट योजना तथा कार्यनीति नभएको अवस्थामा, यो खानेपानी, सरसफाइतथा स्वच्छता (खासस्व) योजना निर्माणले दिर्घकालिन उपलब्धी हासिल गर्न र चक्रघट्टा गाउँपालिकाले पनि स्पष्ट योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्न अनि नै सहज हुने देखिन्छ । सन् २०३० सम्म यस गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा नागरिकको सत प्रतिशत पहुँच अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य दिएको छ भने यस कार्यलाई सफल बनाउनका लागि गाउँपालिकाले प्रादेशिक, संघिय सरकार संग पनि सहयोगको अपेक्षा लिएको छ । साथै सर्लाही जिल्ला तथा यस गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्था वा सरोकावालाहरु निकायहरु संग पनि सहकार्य र समन्वय गर्नेछ ।

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नेतृत्व तथा यस गाउँपालिकामा कार्यरत सरोकावाला निकायहरु मध्ये बिशेष गरेर छायाँ नेपाल/युनिसेफको सहयोगमा तयार गरिएका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना अति नै उपयोगी तथा अत्यन्तै सान्दर्भिक रहेको छ ।

दीर्घकालीन लक्ष्य र उद्धेश्य अनुसारको प्रगति हासिल गर्नका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सफल कार्यान्वयन तथा म आफ्नो तर्फबाट सक्दो गर्नुपर्ने सहयोग तथा सहकार्यको प्रतिबद्धता गर्दै सफल कार्यान्वयनको लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

लालबाबु प्रसाद साह
नि. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
चक्रघट्टा गाउँपालिका

लाल बाबु प्रसाद साह
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

शुभ-कामना

सुरक्षित खानेपानी तथा सुधारिएको सरसफाइ सुविधाबिना स्वस्थ, खुसी र प्रतिष्ठित जीवन संभव छैन भन्ने यथार्थलाई मनन् गर्दै सबै स्थानीय तहमा सबै क्षेत्रको सहकार्य र ब्यापक जनसहभागिताबाट राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना २०६८ को अत्यन्तै प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी सर्लाही जिल्लाले बि.स. २०७६ भाद्र २९ गते जिल्लालाई देशको ७१ औं खुल्ला दिसामुक्त जिल्लाको रूपमा घोषणा गर्न सफल भएको थियो । महोत्तरी जिल्ला खुला दिसामुक्त क्षेत्रका रूपमा विकास हुन ठूलो उपलब्धी हो र पनि यसको दिगोपना, ठोस तथा तरल फोहर र दिसाजन्य लेदोको व्यवस्थापन, जोखिमपुर्ण समयमा साबुन पानीले हातधुने लगायत समग्र खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी प्रभावकारी आनीबानीको विकास, प्रवर्द्धन र प्रयोग, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको सुनिश्चितता र निरन्तर प्रयोग, सबै जनताहरुलाई सुरक्षित खानेपानी सुविधा सुनिश्चित गरी पालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त बनाउनु यस पालिकाको मुख्य लक्ष्य हो ।

माथि उल्लेखित समस्या तथा चुनौतिहरुलाई सम्बोधन गर्न यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले सङ्घीय खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग, युनिसेफ नेपाल र छायाँ नेपालको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा मोबाईल एप्स प्रविधिबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विस्तृत सर्वेक्षण, विश्लेषण र विभिन्न तह तथा निकायहरुसंगको सहभागितात्मक छलफल मार्फत **सफा, स्वच्छ, र सुरक्षित खानेपानीयुक्त गाउँपालिका बनाउँदै पूर्ण सरसफाइमा पुग्न** चक्रघट्टा गाउँपालिकाले दश **वर्षीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना** २०७९ तर्जुमा गरेकोमा हार्दिक बधाई दिन चाहान्छु ।

भनिन्छ, एक राम्रो योजना निर्माण हुनु भनेको समग्र कामको आधा उपलब्धी हो । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनले महिला, बालबालिका तथा समग्र जनताको जीवनमा ठूलो परिवर्तन ल्याउन सहयोग पुग्नेछ । त्यसैले यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (Water, Sanitation and Hygiene (WASH) Plan) को समयमा नै प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी नेपालको संविधानमा व्यबस्था गरिएको "सबै जनताको लागि सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइ सुविधामा पहुँच पुग्ने" सम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित गर्न सहयोग पुग्नेछ । साथै यस **दश वर्षीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना** २०७९ को कार्यान्वयनले गाउँपालिकाको र दिगो विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न सहयोग पुग्ने कुराको पूर्ण विश्वास लिंदै सफलताको शुभ कामना व्यक्त गर्दछौ ।

धन्यवाद ।

UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND ★ NEPAL ★

अनिता दाहाल
प्रमुख
युनिसेफ फिल्ड कार्यालय, जनकपुर
मधेस प्रदेश

United Nations Children's Fund
UN House
P.O. Box 1187
Kathmandu, Nepal

Telephone: 977-1-5523200
Fax: 977-1-5527280 / 5535395
Email:kathmandu@unicef.org
www.unicef.org/nepal

धन्यवाद मन्तब्य

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहलाई २२ वटा एकल अधिकार र १५ (पन्ध्र) वटा साझा अधिकारहरूको व्यवस्था गर्नुका साथै खर्चको जिम्मेवारी र राजस्वका स्रोतहरू समेत प्रदान गरेको छ । यसैको आधारमा यी तहहरूले आ-आफ्नो क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक र दीर्घकालिन योजनाहरू तयार गरी कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी समेत बहन गरिरहेका छन् । सोही अनुरुप सर्लाही जिल्लाको **चक्रघट्टा गाउँपालिका**ले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) को वर्तमान स्थितिको दिगो व्यवस्थापन गरी आगामी दश वर्षभित्र गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गाँउपालिकाका रुपमा घोषणा गर्न विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था र देखिएका समस्याहरुको विश्लेषण गरी गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नेतृत्व र सबै सरोकावाला निकायहरु विशेष गरेर युनिसेफ/छा-याँ नेपालको सहयोगमा डिजिटल प्रविधि-एनवास एप्सको प्रयोग गरी स्थलगत तथ्याँक संकलन र विश्लेषण गरी पीलिकाको नेतृत्व र समन्वयमा तर्जुमा गरीएको यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना समय सापेक्ष र अत्यन्तै सान्दर्भिक रहेको छ ।

खासस्व योजनाबाट समुदाय, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सार्वजनिक शौचालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको वर्तमान अवस्था, योजना तर्जुमाको सिलसिलामा अपनाईएका प्रकृयाहरू, योजनाका सीमाहरु, लक्ष्य, उद्वेश्य, रणनीति र कार्यनीति एवं दश वर्षका लागि सम्पादन गर्नुपर्ने क्रियाकलापका साथै अनुमानित बजेट बारेमा स्पष्ट देख्न सकिन्छ । गाउँपालिका एउटा सरकारको रुपमा स्थापित भईसकेको वर्तमान अवस्थामा चक्रघट्टा गाउँपालिकाको आफ्नो वर्तमान अवस्था र रणनीतिक बाटो तय गरिएको यस सुचना प्रविधिमा आधारित योजनाले जन निर्वाचित प्रतिनिधिहरू, कार्यरत कर्मचारीहरु, विकास साझेदार र सरोकारवालाहरुलाई मार्गदर्शन गरी उचित तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट निर्धारित लक्ष्यमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने विश्वास लिईएको छ ।

यो योजना तर्जुमाको कार्यमा अगुवाई सहितको कृयाशिल संलग्नता देखाउनु भएका यस गाउँपालिकाका निवर्तमान अध्यक्ष श्री विक्रम यादव, उपाध्यक्ष बशोदा कुमारी, गाउँपालिका अध्यक्ष श्री **कृष्ण कुमार यादव**, सबै वडाध्यक्षहरु, सबै गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरु, विषयगत शाखा प्रमुखहरू तथा अन्य कर्मचारीहरू, जसले हाम्रो सहजिकरणलाई सहजतापूर्वक स्विकार गरी आवश्यक सहयोग समेत पुऱ्याउनु भएकोमा साझेदार संस्थाका तर्फवाट हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयारीका लागि प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउन छा-याँ नेपाल, काठमाण्डौंलाई अवसर दिनु हुने युनिसेफ नेपाल, फिल्ड कार्यालय जनकपुरका खासस्व अधिकृत श्री बोध नारायण श्रेष्ठ, श्री अन्नपूर्ण मिश्र र श्री सुनिता सुल्पेलाइ हार्दिक धन्यबाद दिन चाहन्छु । यस कार्यलाई शुरुवात देखि नै आवश्यक मार्गदर्शन र सुझाव प्रदान गर्नुहुने युनिसेफ केन्द्रिय कार्यालय काठमाडौका खासस्व विज्ञ श्री दण्डीराम विश्वकर्मा, खानेपानी तथा सरसफाइ मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागका परामर्शदाता श्री बलराम मायालु र आवश्यक प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउनु हुने डा. रजित ओझा, प्रसन्ना ताल्चभण्डारी, अदिति न्यौपानेलाई साझेदार संस्थाका तर्फबाट विशेष आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस कार्यलाई सम्पन्न गर्न निकै मेहनत गर्नुहुने परामर्शदाता श्री रविन्द्र लामिछाने, साझेदार संस्थाका खासस्व विज्ञ श्री होमनाथ आचार्य, कार्यक्रम व्यस्थापक श्री राम महर्जन, कार्यक्रम अधिकृत श्री निशान्त गौतम, सुचना व्यवस्थापन प्रणाली विज्ञ श्री निश्मा कार्की, स्थानिय संयोजक साजना खतिवडा र गणकहरुको योगदानको कदर गर्दै खासस्व योजनाको सफल एवं प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद,

कमल थापा
कार्यकारी निर्देशक
छा-याँ नेपाल, काठमाडौं

विषयसूची

अध्याय १ .... १

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय १

१.१. पृष्ठभूमि १

१.२. औचित्य २

१.३. उद्देश्य २

१.४. समयावधि ३

१.५. सीमितता/ अध्ययनका सिमा ३

१.६. तयारी विधि र प्रक्रिया ३

१.६.१. खासस्व योजनाको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन ३

१.६.२. गाउँपालिका स्तरीय खासस्व योजना परिचयात्मक गोष्ठी तथा सहमति निर्माण ३

१.६.३. गणकहरुको छनोट एवं तालिम ३

१.६.४. तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा ३

१.६.५. तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा खासस्व योजना तयारी ३

१.६.६. खासस्व योजना प्रमाणीकरण गोष्ठी ३

१.६.७. खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकिकरण ३

अध्याय २ .... ५

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण ५

२.१. भौगोलिक अवस्थिति र बनोट ५

२.२. पहुंच ५

२.३. भूउपयोग तथा वातावरण ५

२.४. जनसांख्यिक विवरण ७

२.५. आर्थिक गतिविधि र पेशा ८

२.६. जनसंख्याको गतिशिलता र बसाई सराईको स्थिति ८

२.७. भौतिक पूर्वाधार ९

२.८. गाउँपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरु र खासस्व योजनाको सम्वन्ध ९

२.९. अन्य कार्ययोजनाहरु र खासस्व योजना वीचको अन्तर सम्बन्ध ९

२.१०. खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरु ९

अध्याय ३ .... १०

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको विश्लेषण १०

३.१. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणाली १०

३.२ घरायासी तहमा खासस्वले समेटेको क्षेत्र र सेवाको स्तर ११

३.२.१ पाईप प्रणालीबाट पानी १२

३.२.२ ट्यूववेल १४

३.२.३ घरायसी तहको सरसफाइ १५

३.२.४ दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन १५

३.२.५ ठोस फोहोर व्यवस्थापन १५

३.२.६ सरसफाइ र स्वच्छता १५
३.३ संस्थागत तहमा खासस्वले समेटेको क्षेत्र र सेवाको स्तर १९
३.३.१ संघसंस्था तहमा सेवाको स्तरको सारांश १९
३.३.२ विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता २०
३.३.३ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ३०
३.३.४ सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ४२
३.४ प्रविधि प्रणालि ४३
३.५ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको सूचारुपन तथा दिगोपना ४४
३.५.१ खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत सम्भारको अवस्था ४५
३.५.२ सरसफाइ संरचनाहरुको मर्मतको अवस्था ४५
३.५.३ खानेपानी धाराहरुको अवस्था ४५
३.५.४ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण ४७
३.६ खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिको व्यवस्थापन क्षमता ४८
३.७ श्रोतको स्वामित्व ४९
३.८ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका वित्तिय लगानी ५०
३.९ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको चुनौती तथा अन्तर ५१
३.९.१ खानेपानी ५१
३.९.२ सरसफाइ ५१
३.९.३ संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ५२
३.१० हाल रहेका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधाहरुको विवरण ५२
अध्याय ४ ..... ५३
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, योजना तथा रणनीति ५३
४.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच तथा परिलक्ष्य ५३
४.२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लक्ष्य ५३
४.३ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको उद्धेश्य ५३
४.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको रणनीतिहरु ५४
४.५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता ५५
अध्याय ५ ..... ५८
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना, प्रक्षेपण र लागत ५८
५.१ योजना तर्जुमा ५८
५.१.१ प्राथमिकता निर्धारण ५८
५.१.२ क्रियाकलापहरुको विभाजन ५९
५.१.३ उपलब्ध श्रोतहरुको आंकलन ६०
५.१.४ नपुग क्षेत्रमा सहयोग ६०
५.२ प्रक्षेपणको सारांश ६०
५.३ लागत ६७
५.३.१ विधि ६७

५.३.१.१ खानेपानी सेवाको लागत ६७
५.३.१.२ सरसफाइ सेवाको लागत ६८
५.३.१.३ समग्र क्षेत्र समेट्न कुल लागत ६८
५.३.२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लागत सारांश ६९
५.३.३ लगानी र अन्तर ७७
५.३.३.१ हालको लगानी ७७
५.३.३.२ अनुमानित अन्तर ७८
५.३.४ ब्रिजिङको सारांश ८२
५.३.५ सम्पत्तिको मूल्य ८६
अध्याय ६ .... ८८
खासस्व योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन ८८
६.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन ८८
६.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा ८८
६.१.२ योजना परिमार्जन ८८
६.२ अनुगमन योजना ८८
६.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति ८८
६.२.२ सूचक ८८
६.२.३ अनुगमनको तह ८८
६.२.४ अनुगमन विधि ८९
६.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा ८९
६.३.१ सिकाईहरू ८९
६.४ पालिकाको खासस्व संरचना ८९
६.५ गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष ८९
६.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास आवश्यकता ८९
६.६.१ संस्थागत संरचना ८९
६.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि ८९
अध्याय ७ .... ९१
संस्थागत संरचना, सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी ९१
७.१ सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी ९१
अनुसूचीहरु ९७

तालिका सूची

तालिका नं. १.१ गाउँपालिकामा जग्गाको किसिम ६
तालिका नं. १.२ गाउँपालिकाको सिंचित जग्गाको अवस्था ६
तालिका नं. १.३ खाद्यान्न आत्म निर्भरताको अवस्था ६
तालिका नं. १.४ घरधुरी तथा लिंग अनुसार जनसंख्याको विस्तृत विवरण ७
तालिका नं. १.५ उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्याको विस्तृत विवरण ७
तालिका नं. १.६ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विस्तृत विवरण ८
तालिका नं. १.७ खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरु ९
तालिका नं. २.१ गाउँपालिकाको खानेपानी सेवाको कभरेज र विश्लेषण १०
तालिका नं. २.२ गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणाली १०
तालिका नं. २.३ घरपरिवार खासस्व सेवाको तह पाएको अवस्था ११
तालिका नं. २.४ वडागत रुपमा खानेपानी सेवा प्राप्त गर्न घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण १२
तालिका नं. २.५ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको प्रकार र नियमित स्थिति १३
तालिका नं. २.६ वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजना र लाभान्वित घरधुरीहरू १३
तालिका नं. २.७ वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको बर्ष र लाभान्वित घरधुरीरहरू १३
तालिका नं. २.८ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको कार्यक्षमता स्थिति १३
तालिका नं. २.९ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको इन्टेक र पाईपलाइनको स्थिति १३
तालिका नं. २.१० खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको RVTs र धाराको स्थिति १३
तालिका नं. २.११ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको दिगोपनाको स्थिति १३
तालिका नं. २.१२ वडागत रुपमा ट्युबवेलबाट सेवा प्राप्त गर्न घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण १५
तालिका नं. २.१३ सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवाको अवस्था १६
तालिका नं. २.१४ सर्भेक्षण अनुसार सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवाको अवस्था १६
तालिका नं. २.१५ वडा अनुसार शौचालयको प्रकार र भए नभएको अवस्था १७
तालिका नं. २.१६ वडा अनुसार शौचालयको बनोटको अवस्था १८
तालिका नं. २.१७ वडा अनुसार शौचालयबाट निस्किने पदार्थ जोडिएको स्थान १८
तालिका नं. २.१८ वडा अनुसार हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन पानीको व्यवस्था छ/ छैन १९
तालिका नं. २.१९ वडा अनुसार शौचालयको खाडलको अवस्था १९
तालिका नं. २.२० संस्थागततहमा खासस्व सेवाको अवस्था २०
तालिका नं. २.२१ विद्यालयमा खानेपानी आपूर्ति २०
तालिका नं. २.२२ विद्यालयमा बिभिन्न सेवाको तह २०
तालिका नं. २.२३ विद्यालयमा शौचालय सेवाको तह २१
तालिका नं. २.२४ गाउँपालिकाका विद्यालयको विवरण २१
तालिका नं. २.२५ विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति विश्लेषण २४
तालिका नं. २.२६ वडा अनुसार विद्यालयमा शौचालयको अवस्था २६
तालिका नं. २.२७ वडा अनुसार महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी २८
तालिका नं. २.२८ वडा अनुसार विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था २८
तालिका नं. २.२९ विद्यालयमा समूहगत हातधुने व्यबस्था २९
तालिका नं. २.३० वडा अनुसार वातावरणीय सरसफाइको अवस्था २९
तालिका नं. २.३१ वडा अनुसार व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था २९
तालिका नं. २.३२ स्वास्थ्य संस्था सेवाको तह २९
तालिका नं. २.३३ स्वास्थ्य संस्था स्थिति ३१
तालिका नं. २.३४ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी भण्डारण अवस्था ३३
तालिका नं. २.३५ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय, सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था ३५
तालिका नं. २.३६ स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था ३६
तालिका नं. २.३७ सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको स्थिति ४२

तालिका नं. २.३८ गाउँपालिकामा खानेपानी आपूर्तिको स्थिति ४३
तालिका नं. २.३९ गाउँपालिकामा सरसफाइको स्थिति ४३
तालिका नं. २.४० शौचालयमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनको विकल्प ४४
तालिका नं. २.४१ खानेपानी आपूर्तिको अवस्था ४५
तालिका नं. २.४२ सरसफाइको अवस्था ४५
तालिका नं. २.४३ धाराको अवस्था ४५
तालिका नं. २.४४ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण अन्तरगत कार्यकुशलता अंक ४७
तालिका नं. २.४५ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण अन्तरगत दिगोपना ४७
तालिका नं. २.४६ गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिको स्थिति ४८
तालिका नं. २.४७ खासस्वका घटकहरुको सम्पत्ति मूल्य ४९
तालिका नं. २.४८ खासस्वका लागि वित्त आवश्यक्ता ५०
तालिका नं. २.४९ गाउँपालिका भएका आयोजनाहरुको बिस्तृत विवरणहरुको अनुसूची छद्द
तालिका नं.३.१.परियोजनाका प्राथमिकताहरु ५८
तालिका नं. ३.२.योजना उपकरणमा प्रयोग गरिएको अनुमानहरू ५९
तालिका नं. ३.३. कभरेजको सारांश ६३
तालिका नं. ३.४.वास योजना आवश्यक लागतको सारांश ७०
तालिका नं. ३.५.क्षेत्र अनुसार लगानीमा अन्तर ७९
तालिका नं. ३.६.लागत घटक अनुसार लगानीमा अन्तर ८०
तालिका नं. ३.७. अन्तरहरू तुलनात्मक रूपमा उच्च भएका दस-शीर्ष लगानी क्षेत्रहरु ८२
तालिका नं. ३.८.क्षेत्र अनुसार अन्तर ब्रिजिंगको सारांश ८३
तालिका नं. ३.९.क्षेत्र अनुसार अन्तर ब्रिजिंगको सारांश ८४
तालिका नं. ३.१०.सम्पत्ति मूल्य ८७

चित्र सूची

चित्र नं.१.१. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता आयोजना र लाभान्वित संख्या ११
चित्र नं. १.२.पाईप प्रणालीबाट पानी आपूर्ति कभरेज १२
चित्र नं. १.३.ट्यूववेल कभरेज १४
चित्र नं. १.४.घरायसी तहको सरसफाइ १५
चित्र नं. १.५.गाउँपालिकामा शौचालय सेवाको तह ४४
चित्र नं. १.६. खासस्वका घटकहरुको सम्पत्ति मूल्य ४९
चित्र नं. १.७. खासस्वका लागि वित्त आवश्यक्ता 50
चित्र नं. २.१. खानेपानी आपूर्ति सेवा तह सुधार ६०
चित्र नं. २.२. घरेलु स्तरको सरसफाइ सुधार ६१
चित्र नं. २.३. गाउँपालिकामा खानेपानी सेवाको लागत ६८
चित्र नं. २.४. गाउँपालिकामा सरसफाइ सेवाको लागत ६८
चित्र नं. २.५. गाउँपालिकामा जम्मा खासस्व लागत (विषय अनुसार) ६९
चित्र नं. २.६. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र सेवा लागत ६९
चित्र नं. २.७. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र क्षेत्र समेट्न आवश्यक र उपलब्ध लागत ७७
चित्र नं. २.८. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र लागत घटक अनुसार आवश्यक र उपलब्ध लागत ७८
चित्र नं. २.९. जम्मा सम्पत्ति मूल्य 86
चित्र नं. ३.१."खासस्व" सेवाहरूको लागि संघीय संरचनामा बिभिन्न तहको भूमिका र जिम्मेवारी ९०

अध्याय १
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय

१.१. पृष्ठभूमि

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना, नेपालले यस अघि नै राष्ट्रिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र नीतिको सन्दर्भ र ढाँचाको मस्यौदा तयार गरि सकेको छ । बिशेष गरि "खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवाहरू सुरक्षित, पर्याप्त, पहुँचयोग्य, स्वीकार्य र किफायती बनाउन- कुनै पनि समय, सबै ठाउँमा र सबैको माध्यमबाट चक्रघट्टा गाउँपालिकाका नागरिकको जनस्वास्थ्य र जीवनस्तर सुधारिएको हुनेछ ।"

खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी सेवालाई सबै नागरिकको पहुँचसम्म पुऱ्याउनका लागि स्थानीय सरकारको संरचनागत सुदृढिकरण तथा क्षमता अभिबृद्धि गर्नु अपरिहार्य रहेको कुरा नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको छ । नेपाल सरकारले संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्धता जनाई सकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरकारहरूले दिगो र व्यवस्थित खानेपानी तथा सरसफाइको सुनिश्चितताका लागि योजनाबद्ध तवरले अगाडि बढ्नु अपरिहार्य देखिन्छ । संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य नं ६ को ६.१ र ६.२ मा सन् २०३० सम्ममा विश्वका सम्पूर्ण जनसंख्यालाई स्वच्छ दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने उल्लेख गरिएको छ । नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय र क्षेत्रिय मञ्चहरूमा यस अघि व्यक्त गरेको प्रतिबद्धता र हस्ताक्षरकर्ताको रूपमा खानेपानी र सरसफाइको लक्ष्य प्राप्ति गर्न र त्यसको दिगो व्यवस्थापनका लागि हाल सम्म भई आएका पहलकदमीहरुमा अझ व्यापक तीव्रता दिनुपर्ने देखिन्छ ।

नेपाल सरकारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको प्रमुख लक्ष्य भनेको नै सम्पूर्ण नागरिकलाई जस्तो सुकै समयमा पनि सुरक्षित, पर्याप्त, सुलभ, स्वीकार्य र खर्च बहन सामर्थ्य योग्य खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवा प्रदान गरि जीवनस्तरमा सुधार गर्नु रहेको छ । खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागले नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (Sector Development Plan) २०७४ तयार गरेर योजनावद्ध रुपले खानेपानी र सरसफाइको पहुँच जनतासम्म पुऱ्याउने रणनीतिहरू तय गरेकोछ । पूर्ण सरसफाइका क्रियाकलाप सफा र स्वच्छ क्षेत्र र पूर्ण सरसफाइ उन्मुख क्षेत्र गरी दुई चरणमा पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३ ले विभाजन गरिएको छ र उक्त अवस्था हासिल गर्न तोकिएका ७ वटा मख्य सूचक तथा उपसूचकहरुको अवस्था हासिल भएको हनुपर्नेछ । जस अन्तरगत पहिलो महत्वपूर्ण खुडकिलाको रुपमा योजना तर्जुमा तथा त्यसको कार्यान्वयन रहेको छ जुन अति महत्वपूर्ण र अन्य सूचकहरूलाई प्रभावित पार्ने विषय हो भन्न सकिन्छ ।

नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालय/खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको प्रगति प्रतिवेदनमा आधारभूत स्तरको खानेपानीको पहुँच ८९ प्रतिशत र आधारभूत स्तरको सरसफाइको पहुँच १०० प्रतिशत घरधुरीमा पुगेको भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । आश्विन १३, २०७६ मा नेपाल नै खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भई सकेका छ । सुरक्षित खानेपानि सेवा सहितको पूर्ण सरसफाइ नै अबको मुख्य अभियान हुनेछ, प्रत्येक स्थानीय तहमा सहभागितात्मक प्रकृया अपनाई एकीकृत खासस्व योजनाको तर्जुमा हुन आवश्यक देखिन्छ । जसको लागि अभियानलाई सार्थक बनाउन सरकारी, नीजि तथा गैरसरकारी निकायहरूबाट हुने काममा थप प्रभावकारी बनाउन पर्दछ । यसरी योजनाबद्ध रुपमा सम्पूर्ण जनतामा सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कृयाकलाप संचालनका लागि बर्तमान खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था, सम्भावित श्रोतहरू, सार्वजनिक तथा संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था समुदायको स्वच्छता आनिबानि सम्वन्धमा सर्वेक्षण, अध्ययन छलफल गरी उपलब्ध तथ्यहरू र सूचनाहरूका आधारमा चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार गरिएको छ ।

१.२. औचित्य

नेपालको संविधानको धारा ३५ को उपधारा ४ मा सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइको पहुँचलाई मानव अधिकारको रुपमा प्रत्याभूत गरिएको छ। संविधानमा नै खानेपानी र बातावरण सम्बन्धी नागरिकको अधिकार स्पष्ट गरी राख्ने विश्वका सीमित देशहरु भित्र नेपाल पर्दछ। यसको मतलव प्रत्येक वर्ष खासस्व सेवाहरुको वृद्धिमा राज्यको दायित्व छ र राज्यको क्षमता र स्रोतको अधिकतम रुपमा वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ। त्यसैगरि संविधानको अनुसूची ८ र ९ वमोजिमका एकल एवम् मिश्रित सूचीमा उल्लेखित खासस्व क्षेत्रगत कार्यहरु स्थानीय तहको जिम्मेवारीको बिषय बनेको छ। साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ मा गाउँपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार शिर्षकमा उल्लेख गरिए वमोजिम दफा ११ को उपदफा "ध" मा स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन र नियमन भनेर उल्लेख गरकोले पनि सो जिम्मेवारीलाई योजनावद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना अत्यावस्यक हुन आएको छ।

नेपालमा स्थानीय तहको संरचनाको गठनपछि चक्रघट्टा गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) को भावी योजनाको महत्वपूर्ण आवश्यकता महसुस गरेको छ। नागरिकको नैसर्गीक अधिकारको रुपमा खानेपानी तथा सरसफाइलाई संविधानमा नै व्यवस्था गरे अनुसार पनि सर्वसुलभ, सुरक्षित र दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको पहुँचमा अभिवृद्दि गर्नु यस गाउँपालिकाको कर्तव्य तथा जिम्मेवारी भित्र पर्दछ।

खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छतामा नागरिकको पहुँच अभिबृद्धि गर्न, स्पष्ट र प्रयाप्त योजना बिनाका कामहरुले आशातित उपलब्धी तथा सफलता योजना अनुसार नभएको अनुभव देखिन्छ। त्यसैले पनि तथ्यगत र वस्तुगत आधारमा समुदायसँगको छलफल तथा सहभागिता, सरोकारवालाहरुसंगको परामर्श र स्विकार्यतालाई समेत मध्य नजर गरी खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवाबाट यस गाउँपालिकामा बञ्चितिमा परेका समुदायहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना बनाउने र देखिने गरि विकास गर्न अति आवश्यक भएको कारण पनि यो योजना निर्माण गरिनु अपरिहार्य देखिएको हो। यो योजनाबाट समग्रमा चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खासस्व क्षेत्रमा वर्तमान अवस्था तथा सम्भावित अवसरहरुको पहिचान र दीर्घकालिन विकासको योजना हुन पनि यो आवश्यक पर्दछ।

१.३. उद्देश्य

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा अवस्थीत सम्पूर्ण उपलब्ध सुविधा र संरचनाहरुको यथास्थिति र अवस्थाहरुको NWASH को प्रयोगद्धारा विवरण संकलन तथा अभिमुखिकरण गरि आगामी दिनहरूका लागि सबै घर दैलोमा सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको सुनिश्चतताका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नु नै खासस्व योजनाको उद्देश्य हो। खासस्व योजनाको अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

- एक संकेतात्मक खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजना २०८८ को अन्त्यसम्म यसले खासगरी गाउँपालिकाभित्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका सवालहरूको विश्लेषण, र विस्तृत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा आधारित नागरिकहरूलाई सेवा प्रावधानको समग्र व्यवस्थापनमा कसरी सुधार गर्न चाहेको छ भन्ने कुराको व्यापक र सुसंगत दृष्टिकोण प्रदान गर्दछ।
- सहयोगको लागि पैरवी: यो योजनाले राष्ट्रिय तथा बाह्य सहयोगको आवश्यकताको बारेमा पैरवी र सचेतना बढाउन सहयोग पुर्‍याउँछ र जब परियोजना प्रस्तावहरुको विकास हुन्छ तव कोष अभिबृद्धिका अवसरको लागि औचित्य पुष्टि गर्दछ।
- क्षेत्र व्यवस्थापनः यस दस्तावेजले सुधारिएको क्षेत्र व्यवस्थापन, अनुगमनको आधारका साथै उद्धेश्यहरु तथा सूचकहरु निर्माण गर्ने आधार तयार गर्दछ।
- क्षेत्र समन्वय तथा सहकार्य: यस खासस्व योजनाको निर्माण विभिन्न सरोकारवालाहरु तथा गाउँपालिकाका बिभिन्न बिषयगत मुख्य योजना समूहले गरेका हुन। त्यसकारण यसले कुशल र प्रभावकारी क्षेत्र समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ पार्न र सहजीकरण गर्न मुख्य क्षेत्रहरूको राम्रो सिंहावलोकन प्रदान गर्दछ। खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा प्रावधानमा योगदान गर्न यसले गाउँपालिकामा मुख्य सरोकारवालाहरु (गै.स.स, निजी क्षेत्र, समुदायमा आधारित संस्थाहरु) पहिचानमा सहयोग गर्दछ।

१.४. समयावधि

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको समयावधि २०७९-२०८८ साल अर्थात (सन् २०२२-२०३०) सम्मको हुनेछ । यसले विशेष गरेर नेपालको संविधानमा स्थापित मौलिक हक तथा गाउँपालिका बासीहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा पहुँच अभिवृद्धि सर्वसुलभ बनाउनको लागि यो योजनाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ ।

१.५. सीमितता/ अध्ययनका सिमा

यस गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गर्ने क्रममा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण बाहेक गाउँपालिका स्तरीय निर्वाचित पदाधिकारीहरू, कार्यरत कर्मचारीहरू, सम्वन्धित सामाजिक संघसंस्थाहरु, स्वास्थ्य केन्द्रका कर्मचारी, विद्यालयका शिक्षकहरुका साथै महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूसंग छलफल गरी विवरणहरु संकलन गरिएको हो । साथै चक्रघट्टा गाउँपालिकाका घरपरिवारहरुको सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको सूचनाहरू संकलन गर्न NWASH मोबाइल एप्सद्धारा १० प्रतिशत घरपरिवारको नमुना छनौट विधिबाट (Random Sampling Method) सूचनाहरू संकलन तथा प्राप्त तथ्यहरूलाई सामान्यिकरण गरिएको छ । त्यसैगरि चक्रघट्टा गाउँपालिकाका संस्थागत निकायहरुको शतप्रतिशत विवरणहरु संकलन तथ गणना गरिएको छ । तालिम प्राप्त गणकहरुको परिचालन गरी सुचना प्रविधिको उपयोग गरि तथ्याङ्कहरु संकलन गरिएको छ ।

१.६. तयारी विधि र प्रक्रिया

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयारीको क्रममा तपसिलका चरण र प्रक्रियाहरूको अवलम्वन गरिएको छ ।

१.६.१. खासस्व योजनाको ढांचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खासस्व योजनालाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०७६ द्वारा प्रस्तावित ढाँचा अनुरुप नै तयार गरिएको छ । सो ढाँचामा प्रस्तावित विषय वस्तु तयारीका लागि फिल्ड सर्वेक्षणका रुजु सूची र प्रश्नावलीहरूका अलावा नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालयबाट तयार गरिएको NWASH मोबाइल एप्स विधि अवलम्वन गरी सूचना संकलन गर्न विधि तय गरिएको थियो । फिल्डमा सर्वेक्षणका लागि खटिने टोलीहरू गाउँपालिकासंगको समन्वयमा छनौट गरी उनिहरूका लागि NWASH मोबाइल एप्सबाट तथ्याङ्क संकलन गर्ने विधि सम्वन्धी ३ दिने तालिम संचालन गरिएको थियो ।

१.६.२. गाउँपालिकास्तरीय खासस्व योजना परिचयात्मक गोष्ठी तथा सहमति निर्माण

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना परिचयात्मक गोष्ठी गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, गाउँकार्यपालिकाका सदस्यहरू र सरोकारवालाहरूको सहभागितामा मिति २०७६ फाल्गुन २० गते (३ मार्च २०२०) आयोजना गरिएको छ । खानेपानी, सरसफाइ स्वच्छता (खासस्व) योजनाको आवश्यकता र महत्वका विषयमा गोष्ठीमा छलफल भई तयारी प्रक्रियामा सरोकारवालाहरूको भूमिकाका विषयमा छलफल भएको थियो । अन्तमा खासस्व योजना तयारी प्रक्रियामा आवश्यक सहयोगका साथै समन्वय र अनुगमनका लागि कार्य दल गठन गरिएको थियो ।

१.६.३. गणकहरुको छनोट एवं तालिम

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खासस्व योजना बनाउनको लागि NWASH मोबाइल एप्स विधिबाट गाउँपालिकाको विवरणहरु संकलनको लागि ८ जना (६ पुरुष र २ महिला) हरुलाई छनौट गरिएको थियो । साथै उनिहरुलाई NWASH मोबाइल एप्स विधि तथा त्यसको प्रयोग, तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धि ३ दिनको तालिम कार्यक्रम मिति २०७७ फागुन ६ देखि ८ (१८ देखि २० फेव्रवरी २०२१) गतेसम्म सञ्चालन गरिएको थियो । तालिमबाट उनीहरुलाई अभ्यस्त बनाएपछि मात्र समुदायमा विवरण संकलनको लागि परिचान गरिएको थियो ।

१.६.४. तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा

तथ्याङ्क संकलनका लागि तपसिलका कामहरू गरिएको थियो ।

- चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना निर्माण गर्नको लागि यसै गाउँपालिकामा उपलब्ध बिभिन्न सन्दर्भ सामाग्रीहरु, गाउँपालिकाको website र गाउँपालिकामा काम गरिरहेका सरकारी, गैरसरकारी संघसंस्थाहरुबाट संकलन गरेको सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि तथ्याङ्क, प्रतिवेदन र कार्यालयबाट तयार गरिएका प्रतिवेदन अध्ययन गरिएको थियो ।
- गाउँपालिकामा संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपना लेखाजोखा गरियो ।
- NWASH मोबाइल एप्सको माध्यमबाट चक्रघट्टा गाउँपालिका क्षेत्रभरिका शत प्रतिशत खानेपानी र सरसफाइसंग सम्वन्धित विद्यमान भौतिक संरचनाहरूको प्राथमिक तथ्याङ्कको श्रोतबाट लेखाजोखा गरियो
- प्राथमिक श्रोतको माध्यमबाट शत प्रतिशत विद्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरू तथा सार्वजनिक शौचालयहरूमा पुगि खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी अवस्था र भावी योजनाहरू सम्बन्धी सूचना संकलन गरियो ।
- घरपरिवार तहको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको सूचनाहरू संकलन गर्न नमुना संकलन विधिबाट सूचनाहरू संकलन गरियो ।
- समुदायको ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापन, मानव दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन गरी श्रोतको पुनः प्रयोग सम्बन्धी समुदाय तहमा छलफल तथा अवलोकन गरी तथ्यहरू संकलन कार्य भयो ।
- खानेपानीका पहुँचबाट बञ्चित भएका समुदायको खानेपानीको सम्भावित श्रोतहरू तिनको वर्तमान अवस्था (क्षमता, गुणस्तर) र भविष्यमा स्तरोन्नति गर्न सकिने अवस्थाको समेत आंकलन गरियो ।
- अन्य विकास साझेदारहरूको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरूको विवरणहरू संकलन गरियो ।

१.६.५. तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा तयारी

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि NWASH मोबाइल एप्स, समूहगत छलफल, जानिफकारसँगको अन्तरवार्ता, रुजु सूचीको आधारमा संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरूलाई सूचना प्राविधि विज्ञहरूको सहयोगमा प्रशोधन तथा विस्तृत विश्लेषण गरियो । हालको वर्तमान अवस्था र पुग्न पर्ने स्थान बिचको अन्तरको छलफल तथा चर्चा गर्दै स्पष्ट नीति, कार्यक्रम, बजेट र साझेदारहरूका वीचको सहकार्यको योजना सहितको खासस्व योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०७६ बाट सिफारिस गरिएको ढाँचामा मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । ।

१.६.६. खासस्व योजना तथ्याँङ्क सेयरिङ्ग, प्रमाणीकरण, योजना प्राथमिकिकरण र बजेट योजना गोष्ठी

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको मस्यौदा प्रतिवदेन तयार भएपछि चक्रघट्टा गाउँपालिका स्तरमा संयुक्त वडा तथा पालिका स्तरिय तथ्याङ्कहरू सेयरिङ्ग र योजना योजना प्राथमिकिकरण र बजेट तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीहरू संचालन गरी प्रस्तावित खानेपानी तथा सरसफाइका दुरदृष्टि, परिलक्ष्य, लक्ष्य, रणनीति, अन्य विकासका साझेदारहरूको संलग्नता, यस गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यक्रमहरूको बजेट, जलवायु परिवर्तनका असर र अनुकुलन योजना, विपद् व्यवस्थापनका योजना, संस्थागत क्षमता छलफलका अलावा प्राप्त सूचना र तथ्याङ्कहरूको प्रमाणिकरण गर्ने कार्य गरियो । २०७९ वैसाखमा भएको स्थानिय निर्वाचनबाट निर्वाचित जनप्रतिनीधिहरुलाइ मिति २०७९ साल साउन ५ गतेका दिन एक दिने खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको परिचय, यसको निर्माण प्रक्रिया, हालसम्मको अवस्था र यसको कार्यान्वयनमा गाउँपालिकाले निर्वाह गर्नु पर्ने भूमिका सम्वन्धमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरियो । माथी उल्लेखित गोष्ठीहरुबाट प्राप्त सूचना, सुझाव तथा पृष्ठपोषणहरूलाई समावेश गरेर अन्तिम खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ ।

१.६.७. खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकिकरण

यस गाउँपालिकाको प्रमाणीकरण गोष्ठी पश्चात निर्माण भएको अन्तिम खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना चक्रघट्टा गाउँकार्यपालिकाको बैठकबाट कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता सहित अनुमोदन भएपछि आगामी गाउँसभाबाट स्विकृत गर्ने गरी प्रमाणीकरण र सार्वजनिकिकरण गरिएको छ ।

अध्याय २
गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

२.१. भौगोलिक अवस्थिति र बनोट

मधेश प्रदेशको सर्लाही जिल्लामा रहेको चक्रघट्टा गाउँपालिकाको निर्माण स्थानीय तहको पुनर्संरचना भएसँगै भएको हो । साविकका पडारिया, बेल्ही, सुन्दरपुर, खोरिया र औरही गाविस समावेश गरेर यस गाउँपालिकाको निर्माण भएको हो । ९ वटा वडाहरु रहेको यो गाउँपालिका २५.१६ बर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । ४२०० घरधुरी रहेको गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २७,९५२ रहेको छ ।

यस गाउँपालिका विभिन्न जात जाति, भाषाभाषी र धर्म संस्कृतीको साझा फुलबारीको रुपमा रहेको छ। यहाँ यादव, ब्राहमण, कोइरी, मुस्लीम, धानुक, खत्वे, पासमान, तेली, लोहार, शर्मा, मुसलमान लगायतका जातजातिहरु बसोबास गर्छन । गाउँबासीहरुले धर्म, संस्कृति र परम्परा अनुसार मुख्य रुपमा दुर्गा पूजा, दिपावली, छट पर्व, रमजान, झिझीया, जितीया, लक्ष्मीपुजा, सामाचकेवा, होली, इद, बकरिद मनाउने गर्छन । सबै जातजाती र भाषाभाषी बिच हार्दिक सम्बन्ध र सहकार्यले गाउँबासीको एकता झल्काउँने गरेको छ ।

गाउँपालिकाका बहुसंख्यक जनता परम्परागत कृषिमा आश्रित छन् । एकाध ठाउँमा व्यवसायिक कृषि, पशुपालन र माछापालन सुरु भएपनि त्यसबाट लाभान्वित हुनेहरुको संख्या सानो छ । गाउँपालिकामा १२ वटा सामुदायिक विद्यालय, ३ वटा माध्यमीक विद्यालय १ वटा निम्न माध्यमीक विद्यालय र ८ वटा प्राथमिक विद्यालय रहेका छन् । शिक्षाको गुणस्तर सुधार्न र शिक्षाको उज्यालोबाट कसैलाई बन्चित रहन नपरोस भनेर गाउँपालिकाले बिभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ। मधेश प्रदेशले कार्यान्वयनमा ल्याएको 'मुख्यमन्त्री बेटी पढाउ बेटी बचाउ अभियान' अन्तरगत गाउँपालिकाले २०७५ माघ १ गते भन्दा पछि जन्मिएका बालिकाहरुको शिक्षा विमा कार्यक्रम पनि लागू गरेको छ ।

२.२. पहुंच

सदरमुकाम मलंगवादेखि ५.३ कि.मि पश्चिम, उत्तर दिशामा रहेको गाउँपालिका पूर्व पश्चिम राजमार्गको नवलपुरबाट २५ कि.मि दक्षिणमा अवस्थित रहेको छ । समथर भूमिले भरिएको यस गाउँपालिकाको पूर्वमा मलंगवा र कविलासी नगरपालिका, पश्चिममा गोडैता नगरपालिका र बसबरिया गाउँपालिका, उत्तरमा कविलासी र बरहथवा नगरपालिका र कौडेना गाउँपालिका रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाको औरही, खोरीया, सुन्दरपुर पडरिया र भेल्हीमा गरेर ५ वटा स्वास्थ्य चौकी रहेका छन् भने औरही, खारीया सुन्दरपुर स्वास्थ्य चौकीमा बथिङ्ग सेन्टर पनि संचालनमा भइरहेको छ । स्वास्थ्य सुविधाको पहुँच वृद्धि गर्न र आधुनिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न गाउँपालिकाले विभिन्न पहल कदमीहरु लिएको छ ।

गाउँपालिकाको आफ्नै कार्यालय भवन छ। अधिकांश वडा कार्यालयहरु पनि आफ्नै भवनभित्र संचालित रहेका छन । आधारभुत भौतिक पूर्वाधारको विकास अन्तर्गत बाटोघाटो, पुल तथा कल्भर्टहरुको मर्मत तथा निर्माण सबै वडाहरुमा द्रुत गतिमा रहेको छ । यसरी पूर्वाधार विकासको सन्दर्भमा विभिन्न क्षेत्र अन्तर्गत तल चर्चा गरिएको छ । *(श्रोत: चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)*

२.३. भूउपयोग तथा वातावरण

सर्लाही जिल्लाको कूल क्षेत्रफल मध्ये चक्रघट्टा गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल २५.१६ बर्ग कि.मि. रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेको वर्तमान भूउपयोग सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं. १.१ गाउँपालिकामा जग्गा किसिम

सि.न.	जग्गाको किसिम	क्षेत्रफल
१	कृषि क्षेत्र	८००० बिघा
२	वन तथा चरन क्षेत्र	११० बिघा
३	आवास क्षेत्र	५६० बिघा
४	खोला नालाले ओगटेको क्षेत्र	२०० बिघा
५	तल तलैया	६० बिघा
६	सिमसार क्षेत्र	४ बिघा
७	औद्योगिक क्षेत्र	२ बिघा
८	सडकले ओगटेको क्षेत्र	४५० बिघा
९	अन्य	२ बिघा

(श्रोतः चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)

पर्यावरणमा नदी नालाहरुको विशिष्ट महत्व रहेको छ । गाउँपालिकाका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्र तथा वडाहरुमा फैलिएर रहेका खोला खोल्सि, तालतलैयाहरु र पोखरीहरुले जलभण्डार गर्नुका साथै विभिन्न किसिमका जलचरहरु र पंछीहरुलाई सुरक्षित बासस्थानको रुपमा आश्रय दिइरहेको पाइन्छ । पोखरीहरु माछापालनका रुपमा पनि उपयोग भईरहेका छन् । जसबाट स्थानीयहरुले आयआर्जन मात्र गरिरहेका छन् । साथै यस्ता तालतलैयाहरुबाट पशुहरुले पानी पिउने र किसानहरुले समेत बेलाबखत आंशिक रुपमा सिँचाईको लागि पानीको प्रयोग गर्ने गरेका छन् । मानव वस्तीको विकास र बसाईसराईको चापका साथै अनुत्पादक पशुहरुको अत्याधिक चरीचराउ र उपयोगले प्राकृतिक तालतलैयाहरुमा भूक्षय भई पुरिने खतरा रहन्छ ।

तालिका नं. १.२ गाउँपालिकाको सिंचित जग्गाको अवस्था

विवरण	क्षेत्रफल
सालैभर सिंचित	५०० बिघा
मौसमी सिंचित	५५०० बिघा
कूल सिंचित क्षेत्रफल	६००० बिघा
असिंचित जमीन	१००० बिघा
खेतीयोग्य जमीन	६५०० बिघा
खेति गरिएको जमीन	६४०० बिघा

(श्रोतः चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)

त्यसैगरि यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खाद्यान्न आत्म निर्भरताको अवस्थाको कुरा गर्नु पर्दा ७ महिना भन्दा बढी खान पुग्ने परिवार ६७ प्रतिशत रहेका छन् भने ६ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवार ३३ प्रतिशत रहेका छन्, जसलाई निम्न बमोजिमको तालिका द्धारा बिस्तृत रुपमा उल्लेख छ ।

तालिका नं. १.३ खाद्यान्न आत्म निर्भरताको अवस्था

खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्याको विवरण	संख्या	प्रतिशत
३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने परिवार	१०८२	५ प्रतिशत
४ - ६ महिना खान पुग्ने परिवार	६०६२	२८ प्रतिशत
७ - ९ महिना खान पुग्ने परिवार	६९२८	३२ प्रतिशत
१० -१२ महिना खान पुग्ने परिवार	६४९५	३० प्रतिशत
आफ्नो खेतवारीको उत्पादनबाट खान पुगेर बेचविखन गर्ने परिवार	१०८२	५ प्रतिशत

(श्रोतः चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)

२.४. जनसांख्यिक विवरण

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा जम्मा ९ वटा वडाहरु छ, पार्श्वचित्रको तयारीको क्रममा लिएको तथ्यांक अनुसार ४४०९ घरधुरी र २७९५२ जनसंख्या रहेको छ । वडागत रुपमा रहेका घरधुरी तथा लिंग अनुसार जनसंख्याको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १.४ घरधुरी तथा लिंग अनुसार जनसंख्याको विस्तृत विवरण

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा
१	३१७	९२४	८७६	१८००
२	५८२	१८४४	१७११	३५५५
३	५८९	२०३३	१८९३	३९२६
४	४९७	१८७५	१७५१	३६२६
५	५३४	१६१७	१५५०	३१६७
६	३४७	११५०	११३४	२२८४
७	५१०	१६१३	१५९६	३२०९
८	६४७	१९७९	१९७९	३९५८
९	३८६	१२७१	११५६	२४२७
जम्मा	**४४०९**	**१४३०६**	**१३६४६**	**२७९५२**

(श्रोतः चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)

उमेरको आधारमा चक्रघट्टा गाउँपालिकामा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समुह अनुसार पाँच वर्षमुनिका ३५३७ र ७० वर्ष माथिको कूल ८६४ रहेको देखिन्छ । विस्तृत विवरण निम्न वमोजिमको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.५ उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्याको विस्तृत विवरण

उमेर समुह	महिला	पुरुष	जम्मा
५ वर्ष भन्दा मुनि	१७३९	१७९८	३५३७
५-९ बर्ष	२२६४	२२७४	४५३८
१०-१४ बर्ष	१७५६	१९१६	३६७२
१५-१८ बर्षसम्म	११३२	१२९३	२४२५
१९-२४ बर्षसम्म	१०७४	९७९	२०५३
२५-४५ बर्षसम्म	३३६२	३४९८	६८६०
४६-५९ बर्षसम्म	११७०	१३७६	२५४६
६०-६९ बर्षसम्म	७२०	७३७	१४५७
७० बर्ष भन्दा माथी	३७१	४९३	८६४
जम्मा	**१३५८८**	**१४३६४**	**२७९५२**

(श्रोतः चक्रघट्टा गाउँपालिका पार्श्वचित्र, २०७६)

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा धार्मिक हिसाबले हिन्दु धर्म मान्नेहरुको संख्या २३०४० रहेको छ, त्यसैगरि बौद्ध २४०, इस्लाम ४५२७, किरात ६५, किस्चियन ३०, प्रकृति ४, जैन २, बहाई ४०, सिख ४ जना रहेका छन् ।
चक्रघट्टा गाउँपालिकामा मातृ भाषाको हिसाबले मैथिली बोल्नेको बाहुल्यता रहेको छ ।

तालिका नं. १.६ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विस्तृत विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	जनसंख्या
१	मैथिली	२४४५१
२	बज्जिका	२७८८
३	हिन्दी	१८६
४	उर्दु	३१७
५	नेपाली	६७
६	अन्य	७२
७	उल्लेख नभएको	७१
जम्मा		**२७९५२**

(श्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८)

२.५. आर्थिक गतिविधि र पेशा

चक्रघट्टा गाउँपालिका पाश्वचित्र २०७६ को विवरण अनुसार यस गाउँपालिकामा २७०७ परिवारहरु कृषि पेशामा आवद्ध रहेका छन् भने ३०१ परिवार पशुपालन व्यवसायमा छन । त्यसै गरि कुखुरा पालनमा १६७ परिवार, माछापालनमा १०० रहेको छ । गैरकृषि पेशा अन्तरर्गत नोकरीमा ८०० परिवार, दैनिक ज्यालादारीमा ५००० परिवार, वैदेशिक रोजगारमा २००० परिवार आवद्ध रहेका छन् । धान, गहुँ मकै, लगायत तरकरी, दलहन, तेलहन लगायत नगदेवाली उत्पादनका लागि पनि यो ठाउँ निकै उपयुक्त मानिन्छ ।

बागमती सिँचाई आयोजनाबाट यस गाउँपालिकाको वडा नं. ६ को गोडियाही, वडा नं. ७ को सगरदिना, वडा नं. ८ को औरहीमा सिँचाई हुने गरेको छ । यस गाउँपालिकाको कुनै आफ्नै सिँचाई आयोजना नभएकोले सम्पूर्ण गाउँपालिकाका कृषकहरुलाई सिँचाई गर्न समस्या हुने गर्दछ । चक्रघट्टा गाउँपालिका भएर बग्ने लखनदेवी खोलाले यस गाउँको कृषिजन्य जमिनहरुमा बर्षेनी धेरै क्षति गर्ने गरेको देखिन्छ । त्यसैगरि यस गाउँपालिकामा ८ वटा तालतलैया तथा प्राकृतिक पोखरीहरु छन् ।

बैदेशिक रोजगारीको खोजीमा विदेश जाने मुख्य दश जिल्लाको सुचीमा सर्लाही जिल्ला पनि पर्दछ । यस जिल्लाको चत्रघट्टा गाउँपालिकाबाट बैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा कति विदेश गए भन्ने यकिन विवरण उपलब्ध छैन । बैदेशिक रोजगार विभागको मासिक प्रतिवेदनका अनुसार २०७५ असार महिनामा मात्रै सर्लाहीका ३८१ जना श्रम स्विकृती लिएर बैदेशिक रोजगारीमा गएको देखिन्छ । विभागका अनुसार कतार, साउदी अरव र बहराईन जिल्लाबासीहरुको मुख्य श्रम गन्तव्य बनेको देखिन्छ ।

यस चत्रघट्टा गाउँपालिकामा औद्योगिक तथा व्यापार, व्यबसायहरुको संख्या ६७५ रहेको छ । जस अन्तरगत सबै भन्दा बढी दुग्घ व्यवसायी रहेका छन् भने अन्य टेलर्स, सुनचाँदी व्यवसायी, होटल व्यवसायी, तरकारी तथा फलफूल व्यवसायी, माछामासु पसल, किराना पसल, फर्निचर, बेकरी तथा मिष्ठान व्यवसायी, मदिरा व्यवसायी आदि रहेका छन् ।

२.६. जनसंख्याको गतिशिलता र बसाई सराईको स्थिति

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र २०७६ मा उल्लेखित विवरण अनुसार यस गाउँपालिकामा बसाई सरेर आएकाहरु जम्मा १७ परिवार जना छन् जसमा ७ महिलाहरु र १० पुरुष रहेका छन् । त्यसैगरि गाउँपालिकाबाट बसाई सरेर बाहिर गएकाहरु ७५ जना रहेका छन्, जसमा ३५ महिला र ४० पुरुष रहेका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार यस पालिकामा ४ प्रतिशत औषत जनसंख्या वृद्धिदर रहेको छ । यस गाउँपालिकाका व्यक्तिहरु रोजगारीको सिलसिलामा जिल्ला सदरमुकामको साथै देशका प्रमुख शहरहरुमा गएको देखिन्छ । तर उनीहरु ठूला चडपर्व तथा अन्य समयमा गाउँ फर्किने समेत गरेका छन् ।

२.७. भौतिक पूर्वाधार

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा निर्माणाधीन गाउँस्तरीय कालोपत्र सडक १५ कि.मि., ग्राभेल ३० कि.मि. र कच्ची तथा धुले ६० कि.मि. रहेकोछ । गाउँपालिकाभित्र रहेका सडकहरु क्रमिक रुपमा स्तरोन्नतीको कार्य गाउँपालिका तथा नेपाल सरकार मार्फत भईरहेको छ। आधारभुत भौतिक पूर्वाधारको विकास अन्तर्गत बाटोघाटो, पुल तथा कल्भर्टहरुको मर्मत तथा निर्माण सबै वडाहरुमा द्रुत गतिमा भएको देखिन्छ ।

२.८. गाउँपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरु र खासस्व योजनाको सम्वन्ध

स्थानीय तह संविधान र स्थानीय शासन सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम सञ्चालन हुँदै विकेन्द्रित सहभागितात्मक योजना, अनुगमन प्रकियामा आधारमा स्थानीय विकासको योजना निर्माण, सञ्चालन व्यवस्थापन, समन्वय र नियमन गर्न जिम्मेदार रहेका छन् ।

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा विभिन्न ऐन, कार्यविधि तथा नीतिहरु भएपनि खासस्व योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने अन्य कुनै पनि प्रकारका रणनीतिक योजना, कार्ययोजनाहरु तयार गरिएको छैन । चक्रघट्टा गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा बिभिन्न कार्यहरु गर्दै भने आईरहेकोछ । आगामी दिनमा गाउँपालिका कार्ययोजना र कार्यक्रमहरूमा खासस्व योजनामा समावेश गरी खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्थामा स्तरोन्नति गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

२.९. अन्य कार्ययोजनाहरु र खासस्व योजना बीचको अन्तर सम्बन्ध

नेपालको संविधानको धारा ३५ को उपधारा ४ मा सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइको पहुँचलाई मानव अधिकारको रुपमा प्रत्याभूत गरिएको छ । त्यस्तै धारा ३० को उपधारा १ मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वस्थ र सफा वातावरण बाँच्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूत गरिएको छ र भने उपधारा २ वातावरणीय प्रदूषण वा ह्रासबाट हुने क्षति बापत पीडितलाई प्रदूषकबाट कानून बमाजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक उल्लेख छ ।

नेपालमा भएका सकृय ऐनहरु पानी कर ऐन २०२३, नेपाल खानेपानी संस्थान ऐन २०४६, जलस्रोत ऐन २०४९, वातावरण संरक्षण ऐन २०५३, खानेपानी महसुल निर्धाण आयोग ऐन २०६३, खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड ऐन २०६३, फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन २०६८, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ र योजनाहरुः राष्ट्रिय जल योजना २०६२, वाग्मती कार्य योजना २०६६, सरसफाइ तथा स्वच्छता गुरु योजना २०६८, रहेका छन् । साथै नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजनाले खासस्व योजना तयार गर्नको लागि बिशेष महत्व दिएको छ । त्यसै गरि दिगो विकास लक्ष्य ६ ले सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँच सुनिश्चत गर्ने लक्ष्य लिएकोछ ।

२.१०. खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरु

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी निकायहरु खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, गाउँपालिका र वडाहरु रहेका छन् भने जिल्ला शिक्षा समन्वय ईकाइ र जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयबाट स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतनामूलक क्रियाकलाप लगायत संस्थागत स्तरमा भौतिक सुविधा निर्माण हुँदै आएको छ । गैर सरकारी निकायहरुमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका गैरसरकारी निकायहरुमा युनिसेफ नेपाल, छायाँ नेपाल जस्ता निकायहरुले आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउदै आएका छन् ।

तालिका नं. १.७ खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरु

सरकारी कार्यालयहरु	गैरसरकारी कार्यालयहरु
▪ चक्रघट्टा गाउँपालिका, वडा कार्यालयहरु, ▪ शिक्षा र स्वास्थ्य शाखाहरु ▪ खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन सम्पर्क कार्यालय ▪ विद्यालयहरु, ▪ स्वास्थ्य संस्थाहरु	▪ यूनीसेफ, छा–या ▪ सहकारी संस्था, खानेपानी उपभोक्ता समुह, सामुदायिक वन समुह आदि ▪ क्लवहरु, महिला तथा आमा समुहहरु

अध्याय ३
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको विश्लेषण

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको बिस्तृत विवरणहरु खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था र चुनौतीहरुको अध्याय उल्लेख गरिएको छ। यसले विषयगत क्षेत्रहरुः खानेपानी सेवा, सरससफाइ तथा स्वच्छता, सरसफाइ सेवा, विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व सेवा, आदिमा अन्तरहरु प्रस्तुत गरेको छ। यसबाट वर्तमान अवस्थाको वास सुशासन, वित्तीय व्यवस्था र अन्तर पहिचान, यी सवालसँग सम्बन्धित चुनौतीहरू र निष्कर्षको सारांश प्राप्त हुन्छ।

मुख्य खानेपानी प्रविधिहरू, संयुक्त अनुगमन कार्यक्रम Joint Monitoring Programme (JMP) को क्षेत्रगत परिभाषामा आधारित चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी सेवाको कभरेज र विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३.१ गाउँपालिकाको खानेपानी सेवाको कभरेज र विश्लेषण

क्र.सं.	परामिति	विवरण
१	गाउँपालिकाको नाम	चक्रघट्टा गाउँपालिका
२	कोड संख्या	
३	स्थान/ठेगाना	सर्लाही, मधेश प्रदेश
४	गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या	२७९५२
५	गाउँपालिकामा जम्मा घरधुरी	४४०९
६	गाउँपालिकामा जम्मा लाभान्वित जनसंख्या	२५६५
७	गाउँपालिकामा जम्मा लाभान्वित घरधुरी	३७४
८	खानेपानी सुविधाको पहुँच (जनसंख्या %)	९.१८ %
९	खानेपानी सुविधा पहुँचको घरधुरी (घरधुरी %)	८.४८ %
१०	शौचालयको पहुँच पुगेको घरधुरी	३७५
११	सरसफाइ सुविधाको पहुँच (घरधुरी %)	१००
१२	२०७८-२०८८ को लागि जम्मा खासस्व लागत	

३.१. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणाली

विश्वव्यापी खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता विस्तारको उपलब्धी हासिल गर्नको लागि चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणालीहरु निम्न बमोजिम रहेका छन्।

तालिका नं. ३.२ गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणाली

क्र. स.	सेवाको प्रकारहरु	प्रणालीको संख्या	लाभान्वित जनसंख्या	यो के हो ?
१	खानेपानी आपूर्ति	१	२,५६५	कम्तीमा एक संकलन इन्टेक, पाइप गरिएको नेटवर्क र कम्तिमा एक पानीको धारा गरिएको पाइप खानेपानी आपूर्ति प्रणाली।
२	ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र	०	०	ढल नेटवर्क सहितको फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली
३	ट्यूबवेल	३६५	२,८०३	यी सार्वजनिक र निजी उपयोगको लागि खोक्रो ट्युववेलहरु हुन।
४	ठोस फोहोर व्यवस्थापन	१२	२८,२९२	समुदाय ठोस फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली
५	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन	०	०	समुदाय दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन प्रणाली

चित्र नं.१.१. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता आयोजना र लाभान्वित संख्या

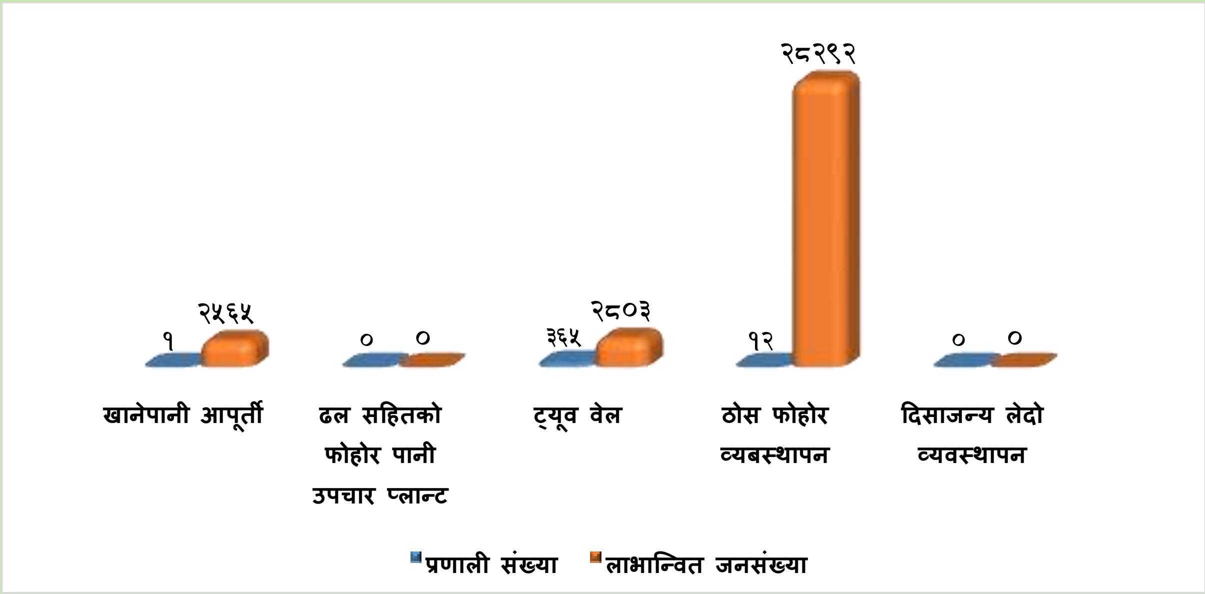

तालिका नं. २.३ घरपरिवार खासस्व सेवाको तह पाएको अवस्था

क्र. स	सेवा उपभोग गर्ने जनसंख्या	पाईप प्रणालीबाट खानेपानी		टेयूववेल		सरसफाइ		दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन		ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र		ठोस फोहोर व्यवस्थापन	
		जन.सं	%	जन.सं	%	जन.सं	%	जन.सं	%	जन.सं	%	जन.सं	%
१	सुरक्षित व्यवस्थित सेवाहरू	५०	०.०९	४२९	०.७८	८८१४	१७.१८	०	०	०	०	०	०
२	आधारभूत सेवा	३६०६	६.५८	३०९५२	५६.४८	२५१५३	४९.०२	०	०	०	०	०	०
	जम्मा सेवा लिएका	३६५६	६.६७	३१३८१	५७.२६	३३९६७	६६.२	०	०	०	०	०	०
३	सीमित सेवा	२५६५	४.६८	०	०	१०३९	२.०३	०	०	०	०	०	०
४	सुधार नगरिएको सेवा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	सेवा नपाएको	१७१९६	३१.३८	०	०	१६३०१	३१.७७	२३४१७	१००	५१३०७	१००	२३४१७	१००
	जम्मा जनसंख्या	२३४१७	४२.७३	३१३८१	५७.२६	५१३०७	१००	२३४१७	१००	५१३०७	१००	२३४१७	१००

३.२ घरायासी तहमा खासस्वले समेटेको क्षेत्र र सेवाको स्तर

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा ६८.६१% जनसंख्यामा खानेपानीमा पहुँच पुगेको छ भने ३१.३८% जनसंख्यामा खानेपानीको पहुँच पुगेको छैन। यस अन्तरगत गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको कभरेजको बारेमा उल्लेख गरिएको छ । संयुक्त अनुगमन कार्यक्रमको सेवाको तहको आधारमा घरायासीतहमा खासस्वले समेटेको क्षेत्र र सेवाको स्तर बर्गिकरण गरिएको छ ।

३.२.१ पाईप प्रणालीबाट पानी

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका क्रममा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा घरधुरीको ११.३५% ले पाइप प्रणालीको खानेपानी सेवामा पहुँच भएको देखिन्छ। त्यसैगरि ३१.३८% घरधुरीले पाईप प्रणालीबाट उपलब्ध हुने खानेपानी सेवा पाएका छैनन्।

तालिका नं. २.४ वडागतरुपमा खानेपानी सेवा प्राप्त गर्न घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	जनसंख्या	पाइप प्रणाली: खानेपानीको धारा		आधारभूत खानेपानीको सुविधा छैन	
			घरधुरी	जनसंख्या	घरधुरी	जनसंख्या
१	५७	२९८	०	०	३७	१८६
२	७४	४८५	०	०	३२	२०८
३	७७	६०२	०	०	२१	१५७
४	६५	६८१	०	०	१६	१२१
५	५१	२८५	०	०	४१	२२०
६	४६	३६८	०	०	११	८७
७	५६	३३३	०	०	२८	१७०
८	८२	५६५	०	०	२३	१४६
९	६६	४८६	०	०	०	०
जम्मा	**५७४**	**४१०३**	**०**	**०**	**२०९**	**१२९५**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा १७१९६ जनसंख्याले पाईप प्रणालीबाट सेवा पाएका छैनन् भने बाँकीहरुले सुरक्षित व्यबस्थीत, आधारभूत र सुधार नगरिएको खानेपानी सेवा उपभोग गरिहेको देखिन्छ।

चित्र नं. १.२.पाईप प्रणालीबाट पानी आपूर्ति कभरेज

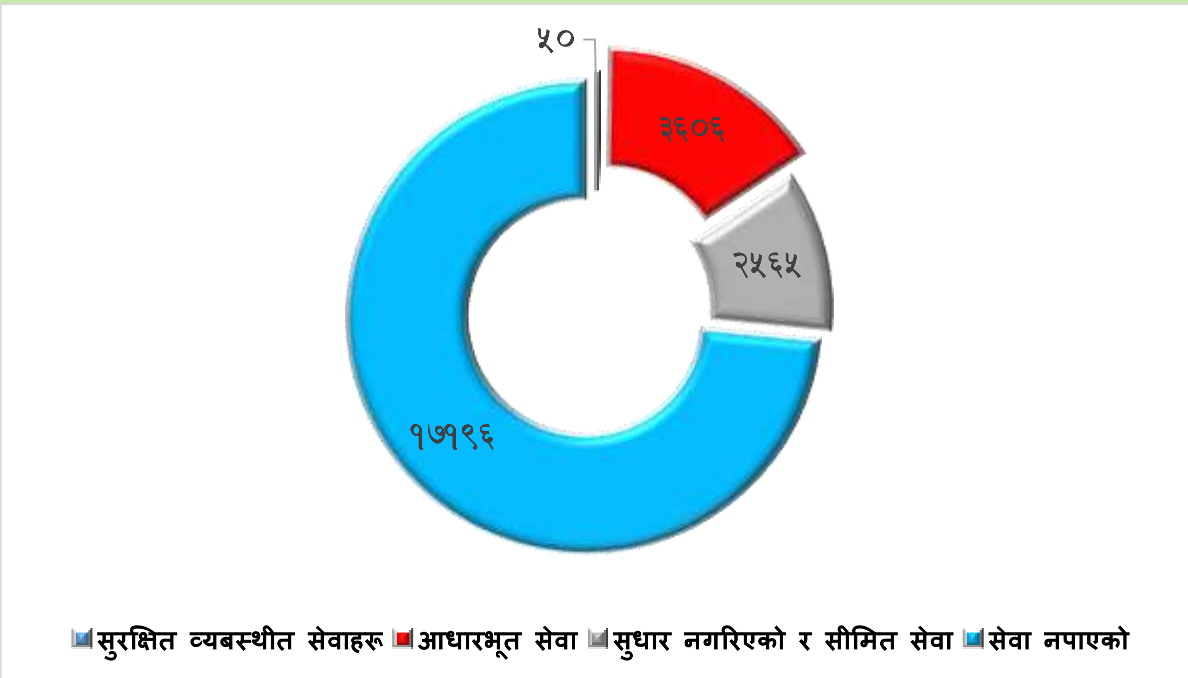

र

तालिका नं. २.५ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको प्रकार र नियमित स्थिति

वडा नं.	खानेपानी आयोजनाको संख्या	खानेपानी आयोजनाको प्रकार		खानेपानीको श्रोतको प्रकार			फ्लो नियमितता			खानेपानीको श्रोत संरक्षण	
		ग्रमभिटी फ्लो	भूमिगत	मुल	खोला	मुल सहित खोला	वर्षै भरी	११-१२ महिना	<११ महिना	सबै पक्षबाट सुरक्षित	संकटासन्न
२	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०
जम्मा	**१**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१**	**०**

यस गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार १ वटा खानेपानी आपूर्ति आयोजनाबाट लाभान्वित घरधुरीहरु जम्मा ३७४ रहेका छ । जम्मा यार्ड जडान घरधुरीको संख्या ० रहेको छ भने सार्वजनिक धाराबाट उपभोग गर्ने घरधुरी संख्या ३७४ रहेको छ । त्यसैगरि संस्थागत धाराबाट उपभोग गर्ने घरधुरीको संख्या ० रहेको छ । यसलाई बिस्तृत रुपमा निम्न वमोजिमको तालिकामा पनि प्रस्तुत गएिकोछ ।

तालिका नं. २.६ वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजना र लाभान्वित घरधुरीहरू

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	खानेपानी आयोजना संख्या	लाभान्वीत घरधुरी संख्या			
			यार्ड जडान घरधुरी	सार्वजनिक धाराबाट उपभोग गर्ने घरधुरी	संस्थागत धाराबाट उपभोग गर्ने घरधुरी	जम्मा घरधुरी
२	३७४	१	०	३७४	०	३७४
जम्मा	**३७४**	**१**	**०**	**३७४**	**०**	**३७४**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको बर्ष र लाभान्वित घरधुरीरहरूको बिवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.७ वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको बर्ष र लाभान्वित घरधुरीरहरू

वडा नं.	खानेपानी आयोजना संख्या	जम्मा घर धुरी	०-५ वर्ष		६-१० वर्ष		११-१५ वर्ष		१६-२० वर्ष		२० वर्ष माथी	
			जम्मा आयोजना संख्या	घर धुरी	जम्मा आयोजना संख्या	घर धुरी	जम्मा आयोजना संख्या	घर धुरी	जम्मा आयोजना संख्या	घर धुरी	जम्मा आयोजना संख्या	घरधुरी
२	१	३७४	१	३७४	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	**१**	**३७४**	**१**	**३७४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको कार्यक्षमता स्थिति अनुसार १ वटै खानेपानी आपूर्ति आयोजनाहरुको पुर्नस्थापना गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका नं. २.८ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको कार्यक्षमता स्थिति

वडा नं.	खानेपानी आपूर्ति आयोजना संख्या	समग्र कार्यक्षमता स्थिति				
		राम्रोसंग संचालन	सामान्य मर्मत आवश्यक	ठुलो खालको मर्मत आवश्यक	पुनर्निर्माण	पुर्नस्थापना
२	१	०	०	०	०	०
जम्मा	**१**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको इन्टेक र पाईपलाइनको स्थितिको विवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा समेत प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.९ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको इन्टेक र पाईपलाइनको स्थिति

वडा नं.	इन्टेक					पाईपलाइन				
	इन्टेकको संख्या	राम्रोसंग संचालित	सामान्य मर्मत आवश्यक	मुख्य मर्मत आवश्यक	पुन निर्माण आवश्यक	पाइपको संख्या	राम्रोसंग संचालित	सामान्य मर्मत आवश्यक	मुख्य मर्मत आवश्यक	पुनर्निर्माण आवश्यक
२	१	०	०	१	०	६०	६०	०	०	०
जम्मा	**१**	**०**	**१**	**०**	**०**	**६०**	**६०**	**०**	**०**	**०**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको RVTs र धाराको स्थितिको बिवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.१० खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको RVTs र धाराको स्थिति

वडा नं.	पानी जम्मा गर्ने ट्याँकीहरु (RVTs)					धारा				
	RVTs को संख्या	राम्रोसंग संचालित	सामान्य मर्मत आवश्यक	ठुलो मर्मत आवश्यक	पुनर्निर्माण आवश्यक	धाराको संख्या	राम्रोसंग संचालित	सामान्य मर्मत आवश्यक	मुख्य मर्मत आवश्यक	पुनर्निर्माण आवश्यक
२	१	१	०	०	०	३५	१०	१७	१	७
जम्मा	**१**	**१**	**०**	**०**	**०**	**३५**	**१०**	**१**	**१७**	**७**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको दिगोपनाको स्थितिको विवरणलाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.११ खानेपानी आपूर्ति आयोजनाको दिगोपनाको स्थिति

वडा नं.	खानेपानी आयोजना संख्या	कुनै जोखिम बिना/ कार्यक्षमताको कम जोखिमको साथ खानेपानी आपूर्ति अयोजनाको संख्या (Scores>=70)	कार्यक्षमताको केही जोखिमको साथ खानेपानी आपूर्ति अयोजनाको संख्या (Scores 60-70)	कार्यक्षमताको उच्च जोखिमको साथ खानेपानी आपूर्ति अयोजनाको संख्या (Scores < 60)
२	१	०	०	१
जम्मा	**१**	**०**	**०**	**१**

३.२.२ ट्यूववेल

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा ट्युवबेल प्रणालीले जम्मा खानेपानी सेवाको ५७.२६% ओगटेको छ । ट्युवबेल प्रणालीको खानेपानी सेवा अन्तर्गत चाहिँ सुरक्षित खानेपानी सेवा ०.७८% र ५६.४८% आधारभूत सर्तको खानेपानी सेवा पुगेको देखिन्छ ।

चित्र नं. १.३.ट्यूववेल कभरेज

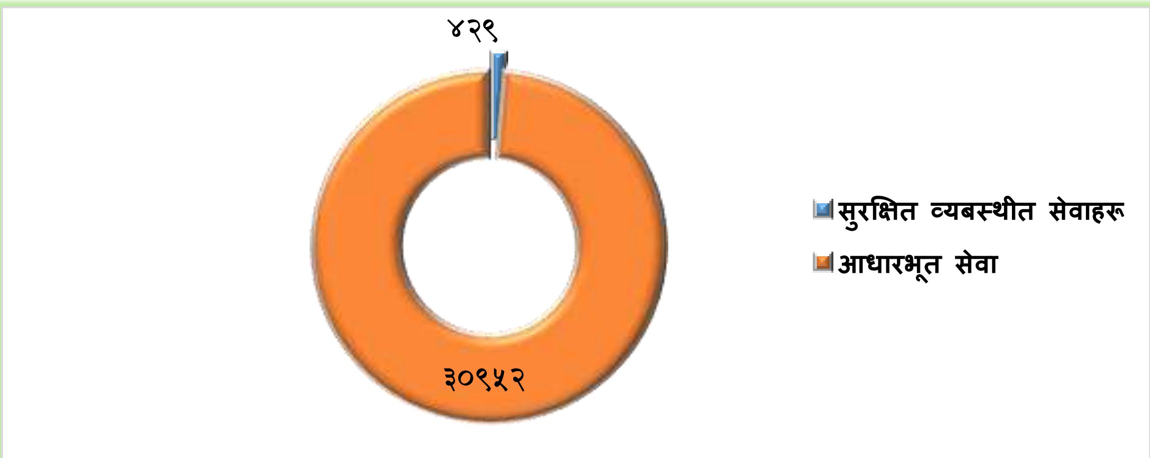

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमाका क्रममा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा ३६५ घरधुरी अथार्त २,८०८ जनसंख्याले ट्युबवेलबाट खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ ।

तालिका नं. २.१२ वडागतरुपमा ट्युववेलबाट सेवा प्राप्त गर्ने घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं.	ट्युववेल घरधुरी	जनसंख्या
१	२०	११२
२	४२	२७७
३	५६	४४५
४	४९	५६०
५	१०	६५
६	३५	२८१
७	२८	१६३
८	५९	४१९
९	६६	४८६
जम्मा	**३६५**	**२,८०८**

३.२.३ घरायसी तहको सरसफाइ

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा घरयासी तहको सरसफाइको सुरक्षित व्यवस्थित सेवाहरु उपभोग गर्ने जनसंख्या १७.१८ प्रतिशत रहेका छन् भने ४९.०२ प्रतिशत जनसंख्याले आधारभूत सेवा छन् र २.०३ प्रतिशतले सीमित सेवा र ३१.७७ प्रतिशतले सेवा नै नपाएको देखिएको छ ।

चित्र नं. १.४.घरायसी तहको सरसफाइ

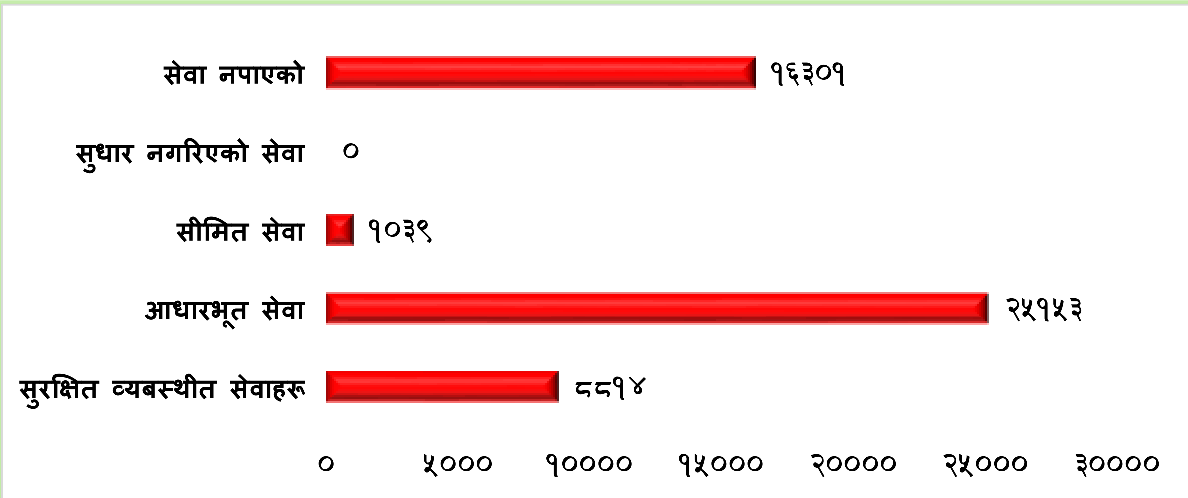

३.२.४ दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनमा १०० प्रतिशत जनसंख्या नै सेवा नपाएको अवस्था देखिन्छ । त्यसैगरि १०० प्रतिशत जनसंख्याले नै ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र सहितको सेवा नपाएको अवस्था देखिन्छ ।

३.२.५ ठोस फोहोर व्यवस्थापन

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा १०० प्रतिशत जनसंख्याले ठोस फोहोर व्यवस्थापनबाट कुनै पनि सेवा नपाएको देखिन्छ

३.२.६ सरसफाइ र स्वच्छता

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा ६९.१६ प्रतिशत घरपरिवार संख्या हातधुने सुविधा भएको देखिन्छ। १,८५३ घरपरिवारमा शौचालय नभएको तर हातधुने सुविधा भएको छ। हातधुने स्थलमा सावुन सहितको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या ४२.५१ प्रतिशत रहेको छ । शौचालयमा पानीको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या ११,६५७ रहेको छ भने १८९ घरपरिवारमा अपाङ्गमैत्री शौचालय रहेको छ ।

तालिका नं. २.१३ सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवाको अवस्था

क्र.स	सेवाको तह	घर परिवार	जनसंख्या	निजी शौचालयको संख्या	हातधुने सुविधा भएका घरपरिवार संख्या	हातधुने स्थलमा सावुन सहितको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या	अपाङ्ग मैत्री शौचालय	शौचालयमा पानीको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या
१	सुरक्षित व्यस्थित	१५०२	८८१४	१५०२	१५०२	१५०२	३८	१५०२
२	आधारभूत	२७९२	२५१५३	१७६५	१५०२	६०१	१३८	१९२८
३	सीमित	१६३	१०३९	०	११३	८८	१३	११३
४	सुधार नगरिएको	०	०	०	०	०	०	०
५	शौचालय नभएको	२७२९	१६३०१	०	१८५३	८६४	०	१२२७
	जम्मा	**७१८६**	**५१३०७**	**३२६७**	**४९७०**	**३०५५**	**१८९**	**४७७०**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका क्रममा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार जम्मा १२० घरधुरीले सुरक्षित व्यवस्थित सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवा भएको अवस्था छ । २२३ घरधुरीले आधारभूत सेवा, १३ घरधुरीले सीमित सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा र २१८ घरधुरीसंग शौचालय रहेको छैन ।

तालिका नं. २.१४ सर्भेक्षण अनुसार सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवाको अवस्था

वडा नं.	सुरक्षित व्यवस्थित	आधारभूत	सीमित	सुधार नगरिएको	शौचालय नभएको	जम्मा
१	२३	१	०	०	३३	५७
२	१४	१७	१	०	४२	७४
३	१८	४०	२	०	१७	७७
४	६	४७	१	०	११	६५
५	१	१०	०	०	४०	५१
६	११	२९	१	०	५	४६
७	१७	६	०	०	३३	५६
८	२४	३२	८	०	१८	८२
९	६	४१	०	०	१९	६६
जम्मा	**१२०**	**२२३**	**१३**	**०**	**२१८**	**५७४**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार शौचालयको प्रकार र शौचालय भए नभएको अवस्थालाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जसमा ३५६ घरधुरी संग शौचालय रहेको छ भने २१८ घरधुरी संग अझै शौचालय छैन। त्यसैगरि ३४३ घरधुरीको स्थायी प्रकारको शौचालय रहेको छ भने १२ घरधुरीको अस्थायी शौचालय रहेको छ।

तालिका नं. २.१५ वडा अनुसार शौचालयको प्रकार र भए नभएको अवस्था

वडा नं	शौचालय छ/ छैन			शौचालयको प्रकार		
	छ	छैन	जम्मा	स्थायी	अस्थायी	जम्मा
१	२४	३३	५७	२४	०	२४
२	३२	४२	७४	२८	४	३२
३	६०	१७	७७	५७	३	६०
४	५४	११	६५	५४	०	५४
५	११	४०	५१	१०	१	११
६	४१	५	४६	३८	२	४०
७	२३	३३	५६	२३	०	२३
८	६४	१८	८२	६२	२	६४
९	४७	१९	६६	४७	०	४७
जम्मा	**३५६**	**२१८**	**५७४**	**३४३**	**१२**	**३५५**

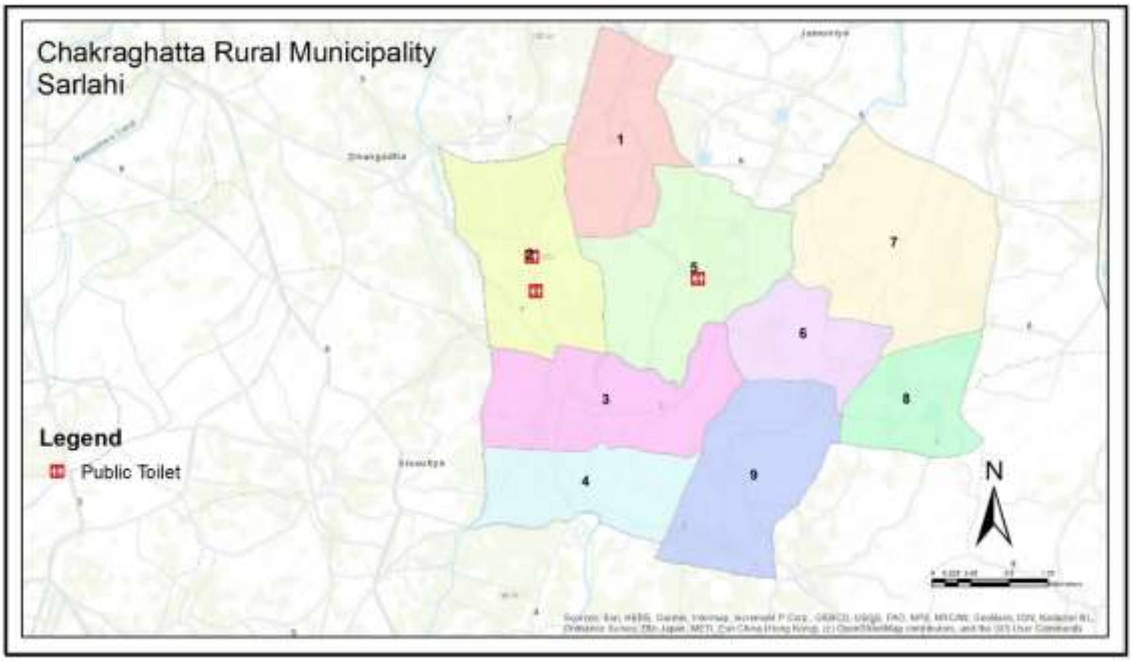

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार वडा अनुसार शौचालयको बनोटको अवस्थालाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.१६ वडा अनुसार शौचालयको बनोटको अवस्था

वडा नं	शौचालयको बनोट							
	फ्लस	फ्लसमा खन्याउने	कम्पोस्टिंग	पिट ल्याट्रिन स्लैबको साथ	बाल्टिन	ह्याङ्गी	छैन	जम्मा
१	०	२४	०	०	०	०	३३	५७
२	०	३२	०	०	०	०	४२	७४
३	०	६०	०	०	०	०	१७	७७
४	०	५४	०	०	०	०	११	६५
५	०	११	०	०	०	०	४०	५१
६	०	४१	०	०	०	०	५	४६
७	०	२३	०	०	०	०	३३	५६
८	०	६४	०	०	०	०	१८	८२
९	०	४७	०	०	०	०	१९	६६
जम्मा	**०**	**३५६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२१८**	**५७४**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार शौचालयबाट निस्किने पदार्थ जोडिएको स्थानलाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.१७ वडा अनुसार शौचालयबाट निस्किने पदार्थ जोडिएको स्थान

वडा नं	शौचालयबाट निस्किने पदार्थ जोडिएको स्थान						
	फोहोर पानी प्रशोधन प्लान्टका साथ पाइप गरिएको ढल	सेप्टिक ट्याङ्क	पिट	डबल पिट	खुला क्षेत्र	होईन	जम्मा
१	२४	०	०	०	०	३३	५७
२	३१	०	०	०	०	४३	७४
३	६०	०	०	०	०	१७	७७
४	५३	०	०	०	०	१२	६५
५	१०	०	०	०	०	४१	५१
६	४१	०	०	०	०	५	४६
७	२३	०	०	०	०	३३	५६
८	६४	०	०	०	०	१८	८२
९	४६	०	०	०	०	२०	६६
जम्मा	**३५२**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२२२**	**५७४**

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन पानीको व्यवस्था छ/ छैन भन्ने अवस्थालाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.१८ वडा अनुसार हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन पानीको व्यवस्था छ/ छैन

वडा नं.	हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन पानीको व्यवस्था छ/ छैन		
	छ	छैन	जम्मा
१	५५	१	५६
२	२३	५०	७३
३	२८	४९	७७
४	१३	५२	६५
५	३	४८	५१
६	१६	३०	४६
७	४२	३	४५
८	४२	४०	८२
९	२०	३१	५१
जम्मा	२४२	३०४	५४६

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार शौचालयको खाडलको अवस्थालाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.१९ वडा अनुसार शौचालयको खाडलको अवस्था

वडा नं	अहिलेसम्म शौचालयको खाडल भरिएको			निर्माण गरेको कति बर्ष पछि शौचालयको खाडल भरियो					खाडल कसले सफा गर्यो				
	छ	छैन	जम्मा	२ बर्ष भित्र	२-४ बर्ष	४-६ बर्ष	६ बर्ष पछाडी	जम्मा	मान्छेले हातैले विना साधन प्रयोग गरेर	पम्प लगाएर	अहिले सम्म सफा गरेको छैन	अन्य	जम्मा
१	०	२२	२२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	३	७१	७४	१	०	२	०	३	१	२	०	०	३
३	२	७४	७६	१	१	०	०	२	०	१	१	०	२
४	५	५८	६३	३	२	०	०	५	०	४	०	०	४
५	३	४८	५१	२	०	१	०	३	०	३	०	०	३
६	०	४६	४६	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७	०	२३	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	१	८१	८२	१	०	०	०	१	०	१	०	०	१
९	०	५२	५२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१४	४७५	४८९	८	३	३	०	१४	१	११	१	०	१३

३.३ संस्थागत तहमा खासस्वले समेटेको क्षेत्र र सेवाको स्तर

३.३.१ संघ संस्था तहमा सेवाको स्तरको सारंश

संस्थागत तहमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी चक्रघट्टा गाउँपालिकाको सेवाहरुको विवरण निम्न वमोजिको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ। जसमा सेवाको तहलाई उच्च, आधारभूत, सीमित, छैन जस्तो अवस्थामा प्रस्तुत गरिएको छ। प्रस्तुत तालिकामा विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सार्वजनिक शौचालयहरुमा खासस्व सेवाको उच्च अवस्था ० प्रतिशत रहेको छ। त्यसै गरि आधारभूत सेवा विद्यालयमा ४९ प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा ६ प्रतिशत,

सार्वजनिक स्थलमा ० प्रतिशत रहेको देखिन्छ। सीमित सेवा विद्यालयमा ३२ प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा ६९ प्रतिशत, र सर्वाजनिक शौचालयमा ७५ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरि खासस्व सेवा नभएको अवस्था विद्यालयमा १९ प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा २५ प्रतिशत र सार्वजनिक स्थलमा २५ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका नं. २.२० संस्थागत तहमा खासस्व सेवाको अवस्था

क.स	संस्थागत तहमा सेवाहरु	विद्यालय					स्वास्थ्य संस्था					सार्वजनिक शौचालय				
		उच्च	आधारभूत	सीमित	छैन	जम्मा	उच्च	आधारभूत	सीमित	छैन	जम्मा	उच्च	आधारभूत	सीमित	छैन	जम्मा
१	खानेपानी	०	२१	१	१	२३	०	०	७	५	१२	०	०	०	०	०
२	सरसफाइ	०	१३	३	७	२३	०	०	१०	२	१२	०	०	०	०	०
३	स्वच्छता	०	०	१८	५	२३	०	०	१२	०	१२	०	०	०	०	०
४	वातावरणीय सरसफाइ	०	०	०	०	०	०	३	४	५	१२	०	०	०	०	०
	जम्मा	०	३४	२२	१३	६९	०	३	३३	१२	४८	०	०	३	१	४
	प्रतिशत	०	४९	३२	१९	१००	०	६	६९	२५	१००	०	०	७५	२५	१००

३.३.२ विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

चक्रघट्टा गाउँपालिकाका विद्यार्थीहरुले प्रर्याप्त र स्वच्छ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता उपभोग गर्न पाउनु उनीहरुको अधिकार हो। तल प्रस्तुत गरिएको तालिकामा २२ विद्यालयका ६,९२७ विद्यार्थीहरुले सुधार गरिएको खानेपानी सुविधाबाट सेवा उपलब्ध गरेका छन् भने १ विद्यालयमा सुधार नगरिएको खानेपानी आपूर्ति प्रणालीबाट १२ विद्यार्थीहरुले खानेपानी उपभोग गरिहेका छन्।

तालिका नं. २.२१ विद्यालयमा खानेपानी आपूर्ति

क.स	खानेपानी आपूर्ति प्रणाली	विद्यालय संख्या	विद्यार्थी
१	सुधार गरिएको	२२	६,९२७
२	सुधार नगरिएको	१	१२
	जम्मा	२३	६,९३९

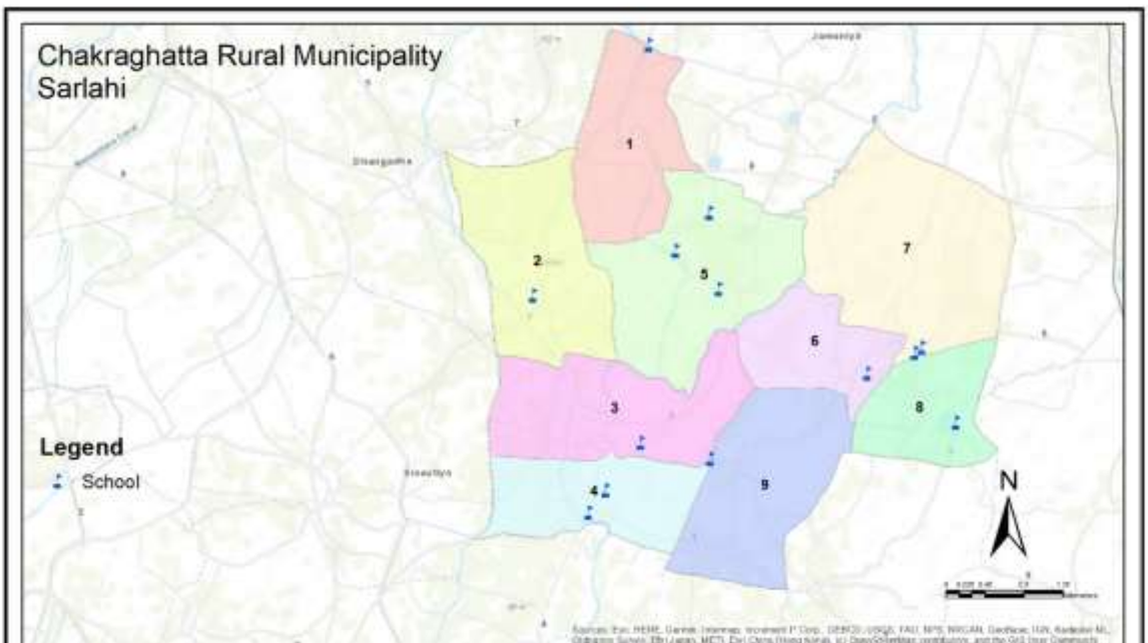

तल प्रस्तुत गरिएको तालिकामा चक्रघट्टा गाउँपालिकाका विद्यालयका विद्यार्थीहरुले बिभिन्न सेवाको तहहरु उपभोग गरेका छन् । २१ विद्यालयका ५६२७ विद्यार्थीहरुले सीमित खानेपानी सेवा पाएका छन् भने १३ विद्यालयका ५१४९ विद्यार्थीले सीमित सरसफाइ सेवा पाएका छन् । १ विद्यालयका १३०० विद्यार्थीहरुले आधारभूत खानेपानी सेवा पाएका छन्, ३ विद्यालयका ७०० विद्यार्थीहरुले आधारभूत सरसफाइ सेवा पाएका छन् भने १८ विद्यालय ४५३७ विद्यार्थीले आधारभूत स्वच्छता सेवा उपभोग गरेका छन् । १ विद्यालयका १२ विद्यार्थीहरुले खानेपानी सेवा पाएका छैनन्, ७ विद्यालयका १०९० विद्यार्थीले सरसफाइ सेवा पाएका छैनन् भने ५ विद्यालयका २४०२ विद्यार्थीहरुले स्वच्छता सम्वन्धि सेवा नै पाएका छैनन् ।

तालिका नं. २.२२ विद्यालयमा विभिन्न सेवाको तह

क.स	सेवाको तह	खानेपानी		सरसफाइ		स्वच्छता	
		विद्यालय संख्या	विद्यार्थी	विद्यालय संख्या	विद्यार्थी	विद्यालय संख्या	विद्यार्थी
१	सेवा नभएको	१	१२	७	१०९०	५	२४०२
२	आधारभूत	१	१३००	३	७००	१८	४५३७
३	सीमित	२१	५६२७	१३	५१४९	०	०
४	उच्च	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	**२३**	**६९३९**	**२३**	**६९३९**	**२३**	**६९३९**

चक्रघट्टा गाउँपालिकाका विद्यालयमा शौचालयको सेवाको तहमा छात्रा, छात्र, अपाङ्गमैत्री र महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधाको अवस्थाको विवरणहरु तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ । छात्राहरुका लागि २२ वटा शौचालयमा मात्र सीमित सेवा उपलब्ध छ । त्यसैगरि छात्रहरुका लागि पनि २२ वटा नै शौचालयमा मात्र समीति सेवा उपलब्ध छ ।

तालिका नं. २.२३ विद्यालयमा शौचालय सेवाको तह

क.स	सेवाको तह	शौचालय संख्या			
		छात्रा	छात्र	अपाङ्गमैत्री	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधा
१	सेवा नभएको	०	०	०	०
२	आधारभुत	०	०	०	०
३	सीमित	२२	२२	०	०
४	उच्च	०	०	०	०
	जम्मा	२२	२२	०	०

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार विद्यालयको विवरण निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । गाउँपालिकामा १३ वटा सामुदायिक र १० वटा संस्थागत गरि जम्मा २३ विद्यालय रहेका छन् । जसमा ८ वटा वाल शिक्षा मात्र, ११ वटा आधारभूत तह, ४ वटा माध्यमिक तह रहेका छन् । यि विद्यालयहरुमा ३,६३८ छात्रा, ३,३०१ छात्र गरि जम्मा ६,९३९ रहेका छन् । त्यसैगरि जम्मा १९५ जना शिक्षक तथा कर्मचारीहरु रहेका छन् जसमा १३६ महिला र ५९ पुरुष शिक्षक तथा कर्मचारीहरु छन् ।

तालिका नं. २.२४ गाउँपालिकाका विद्यालयको विवरण

वडा न	विद्यालय विवरण			तह					विद्यार्थी संख्या			शिक्षक तथा कर्मचारी संख्या		
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	वाल शिक्षा मात्र	आधारभूत तह -कक्षा ८ सम्म	मावि तह	क्याम्पस / कलेज	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	महिला	पूरुष	जम्मा
१	२	२	४	२	२	०	०	४	२१९	२६१	४८०	११	८	१९
२	१	०	१	०	०	१	०	१	३०५	२५५	५६०	१२	६	१८
३	१	०	१	०	१	०	०	१	२००	१४०	३४०	८	२	१०
४	३	२	५	२	३	०	०	५	६९५	५७५	१२७०	२५	६	३१
५	२	१	३	१	१	१	०	३	४६५	४१२	८७७	२३	९	३२
६	१	२	३	२	१	०	०	३	३२५	३८३	७०८	१६	११	२७
८	२	२	४	१	२	१	०	४	९४९	८०५	१७५४	२४	१२	३६
९	१	१	२	०	१	१	०	२	४८०	४७०	९५०	१७	५	२२
जम्मा	**१३**	**१०**	**२३**	**८**	**११**	**४**	**०**	**२३**	**३६३८**	**३३०१**	**६९३९**	**१३६**	**५९**	**१९५**

तालिका नं. २.२५ विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति विश्लेषण

क्रम संख्या	विद्यालयको पुरा नाम	वार्ड न	टोल / समुदायको नाम	विद्यालयको किसिम	बिद्यालयलको तह	पुरुष बिद्यार्थी	पुरुष शिक्षक	महिला बिद्यार्थी	महिला शिक्षक	अपांगता भएका पुरुष	अपांगता भएका महिला
१	श्री रसनारायण आधारभुत विद्यालय -१, शिवनगर,	१	शिवनगर	सामुदायिक विद्यालय	बाल शिक्षा	५४	२	५४	१	०	०
२	मदरसा फैजूल ओलम-१, शिवनगर	१	शिवनगर	सामुदायिक विद्यालय	बाल शिक्षा	७	१	५	०	०	०
३	श्री नारायणा मेमोरियल इङ्गलिश बोडिङ्ग स्कूल-१,	१	शिवनगर	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१२०	४	८०	४	०	०
४	रिप्पल एकेडेमी सर्लाही-१, शिवनगर,	१	शिवनगर	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	८०	४	८०	३	०	०
५	श्री जनता माध्यमिक स्कूल-२ वेल्ही बजार,	२	वेल्ही	सामुदायिक विद्यालय	दितीय तह/मावि तह (८ देखि १२)	२५५	१२	३०५	६	२	०
६	सन्दरपुर मदरसा स्कूल-३, सुन्दरपुर	३	सून्दरपूर	सामुदायिक विद्यालय	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१४०	८	२००	२	०	०
७	सामुदायिक आधारभूत स्कूल-४ सुन्दरपुर,	४	सून्दरपूर	सामुदायिक विद्यालय	आधारभूत तह (१ देखि ८)	११०	३	१३०	२	०	०
८	श्री जनता आधारभूत स्कूल-४, नयाँबजार, सुन्दरपुर	४	नयाँ बजार, सून्दरपूर	सामुदायिक विद्यालय	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१३५	७	१६५	०	५	०
९	सेपेङ्गि माइन्ड इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-४ सुन्दरपुर,	४	सून्दरपूर	संस्थागत (निजि)	बाल शिक्षा	१२०	३	८०	२	३	०
१०	मदरसा स्लामिया हिद्यतुल मुस्लेमिन-४, सुन्दरपुर,	४	सून्दरपूर	सामुदायिक विद्यालय	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१५०	९	३००	२	०	०
११	सुन्दरपुर बोर्डिङ्ग स्कूल-४ सुन्दरपुर,	४	सून्दरपूर	संस्थागत (निजि)	बाल शिक्षा	६०	३	२०	०	०	०
१२	श्री जनता माध्यमिक विद्यालय-५ पदरिया,	५	पडरिया	सामुदायिक विद्यालय	दितीय तह/मावि तह (८ देखि १२)	२१२	१३	२४०	५	०	१

१३	होस्ते हन्से पब्लिक स्कूल-५ पडरिया,	५	पडरिया	सामुदायिक विद्यालय	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१००	६	१५०	३	५	०
१४	सनराईज इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-५,	५	पडरिया	संस्थागत (निजि)	बाल शिक्षा	१००	४	७५	१	३	०
१५	पञ्चेश्वर नाथ बोर्डिङ्ग स्कूल-६ गोहियाही,	६	गोहियाही	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१४०	४	६०	५	०	०
१६	श्री जनता आधारभूत स्कूल-६ गोहियाही,	६	गोहियाही	सामुदायिक विद्यालय	बाल शिक्षा	१२३	४	१६०	५	१	०
१७	श्री वालकृष्ण इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-६ गोहियाही,	६	गोहियाही	संस्थागत (निजि)	बाल शिक्षा	१२०	८	१०५	१	०	०
१८	सरस्वती इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-८ औराहि बजार,	८	औराहि बजार	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१००	५	५०	३	०	०
१९	श्री जनता माध्यमिक स्कूल-८, औराहि,	८	औराहि	सामुदायिक विद्यालय	दितीय तह/मावि तह (८ देखि १२)	५५०	१०	७५०	४	०	०
२०	श्री आधारभूत स्कूल-८ औराहि,	८	औराहि	सामुदायिक विद्यालय	बाल शिक्षा	७५	३	८९	३	५	०
२१	विद्या सागर इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-८ औराहि बजार,	८	औराहि बजार	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	८०	६	६०	२	०	०
२२	श्री रामजानकी माध्यमिक स्कूल-९ खोरिया,	९	खोरिया	सामुदायिक विद्यालय	दितीय तह/मावि तह (८ देखि १२)	३५०	८	४००	४	०	०
२३	लोटस इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कूल-९ खोरिया,	९	खोरिया	संस्थागत (निजि)	आधारभूत तह (१ देखि ८)	१२०	९	८०	१	१	०

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार विद्यालयमा शौचालयको अवस्थालाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.२६ वडा अनुसार विद्यालयमा शौचालयको अवस्था

वडा न.	शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	छात्राका लागि छुट्टैशौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	सुधारीएको शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार शौचालय विद्यार्थी अनुपात (१:४०) भएका		शौचालय प्रयोगकर्ता मैत्री भएका		यूरीनल सुबिधा भएका विद्यालय संख्या		स्यानीटरी प्याड ब्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटर भएको
				छात्रा	छात्र	अपागंतामैत्री रहेका विद्यालय	वातावरण मैत्री रहेका विद्यालय	छात्रा	छात्र	
१	१	२	३	०	०	०	१	२	२	०
२	०	१	१	०	०	०	१	१	१	०
३	०	१	१	०	०	०	१	१	१	०
४	२	२	४	०	०	०	४	२	२	०
५	१	३	३	०	०	०	३	३	३	२
६	३	०	३	०	०	०	३	०	०	०
८	२	२	४	०	०	०	२	२	२	०
९	०	२	२	०	०	०	२	२	२	०
जम्मा	९	१३	२१	०	०	०	१७	१३	१३	२

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी विवरणलाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.२७ वडा अनुसार महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी

वडा नं.	स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटर भएको	स्यानीटरी प्याड ब्यवस्था गरेका विद्यालय	छात्राहरुलाई पूनः प्रयोग गर्ने सकिने स्यानीटरी प्याडनिर्माण तालिम प्रदान गरिएको	छात्राहरु सधै र सबै विद्यालय आउने गरेका छन ।
१	०	०	०	१
२	०	१	०	०
३	०	०	०	०
४	०	०	०	०
५	०	२	०	०
६	०	०	०	२
८	०	१	०	२
९	०	१	०	०
जम्मा	०	५	०	५

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था विवरणलाई निम्न वमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.२८ वडा अनुसार विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था

वडा नं.	नियमित खानेपानी सुविधा भएका विद्यालय संख्या	खानेपानीको सुरक्षित श्रोत भएका विद्यालय	पानी भण्डारण सुविधा भएका	खानेपानीको सुद्धिकरण गरि प्रयोग गर्ने गरेका	खानेपानीको नियमित गुणस्तर परिक्षण गने गरेका	गुणस्तरको नतिजाले पानी पिउन योग्य तथा सुरक्षित भएको
१	३	३	०	१	०	०
२	१	१	०	०	०	०
३	१	१	१	०	०	०
४	५	५	०	०	०	०
५	३	३	२	०	२	१
६	३	३	२	०	०	०
८	३	४	१	०	०	०
९	२	२	१	०	०	०
जम्मा	२१	२२	७	१	२	१

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार विद्यालयमा समूहगत हातधुने व्यबस्था सम्बन्धी विवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.२९ विद्यालयमा समूहगत हातधुने व्यवस्था

वडा नं.	समुहगत हातधुने सुविधा भएका तथा प्रयोगमा आएका	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार धारा विद्यार्थी अनुपात (१:५०) भएका	समुहगत हातधुने स्थानमा साबुन र पानीको नियमित ब्यवस्था भएका	फोहर पानीको सुरक्षित निकास तथा ब्यवस्थापन भएको
१	२	०	१	४
२	०	०	१	१
३	१	०	१	१
४	३	०	१	५
५	२	०	३	३
६	३	१	३	३
७	३	१	१	४
जम्मा	१	१	१	२

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार वातावरणीय सरसफाइको अवस्था विवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.३० वडा अनुसार वातावरणीय सरसफाइको अवस्था

वडा नं.	ठोस फोहरलाई डस्टबिनमा संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने	कुहिने र नकुहिनेको अलग अलग संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने	फोहरको पुनः प्रयोग तथा पुन चक्रण पद्धती लागु गरिएका	विद्यालय क्षेत्र खुला दिसा मुक्त रहेको	विद्यालय परिसरमा फूल रोपी बगैचाको ब्यवस्थापन गरिएको	विद्यालयको खाली जमिनमा बृक्षारोपण, बगैचा र करेसावारी बनाईएको
१	१	१	१	३	१	०
२	१	१	१	१	१	१
३	१	१	१	१	०	०
४	४	२	२	४	०	०
५	३	२	३	३	२	३
६	३	१	१	३	०	०
८	२	०	०	४	०	१
९	२	१	१	२	१	०
जम्मा	१७	९	१०	२१	५	५

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा गरिएको सर्वेक्षणमा वडा अनुसार व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था विवरणलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.३१ वडा अनुसार व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था

वडा नं.	बाल क्लब र बिधालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति गठन भएको	विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना भएको	नियमित मर्मत सम्भारका लागि मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था भएको	आवश्यक सीप र जगेडा औजारहरुको व्यवस्था भएको	नियमित रुपमा तालिका अनुसार शौचालय, पानी टंकी, फिल्टर र हातधुने ठाउँको सरसफाइ गर्ने गरिएको
१	१	१	१	०	१
२	१	०	१	०	०
३	१	१	१	०	१
४	०	१	१	१	३

५	३	२	१	२	२
६	१	१	१	०	०
८	१	३	१	०	१
९	२	२	१	१	१
जम्मा	१०	११	८	४	९

३.३.३ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरससफाइ, तथा स्वच्छता र ठोस फोहोर व्यवस्थापन सेवाको तहलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। १२ वटा स्वास्थ्य संस्था मध्य ५ वटाको १५२ जनसंख्याले खानेपानीको सेवा पाएका छैनन् भने २ स्वास्थ्य संस्थाका ६५ जनाले सरसफाइ सेवा र ९ स्वास्थ्य संस्थाका ३९६ जनाले ठोस फोहोर व्यवस्थापन सेवा पाएका छैनन्। ७ स्वास्थ्य संस्थाका ३७२ जनाले आधारभूत सेवा पाएका छन् भने १० स्वास्थ्य संस्थाका ४५९ ले सरसफाइ, १२ स्वास्थ्य संस्थाका ५२४ जनाले स्वच्छता र ३ स्वास्थ्य संस्थाका १२८ जनाले ठोस फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी आधारभूत सेवा पाएका छन्।

तालिका नं. २.३२ स्वास्थ्य संस्था सेवाको तह

क.स	सेवाको तह	खानेपानी		सरसफाइ		स्वच्छता		ठोस फोहोर व्यवस्थापन	
		स्वास्थ्य संस्था संख्या	जन संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	जन संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	जन संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	जन संख्या
१	सेवा नभएको	५	१५२	२	६५	०	०	९	३९६
२	आधारभूत	७	३७२	१०	४५९	१२	५२४	३	१२८
३	सीमित	०	०	०	०	०	०	०	०
४	उच्च	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१२	५२४	१२	५२४	१२	५२४	१२	९२०

तल प्रस्तुत गरिएको तालिकाले स्वास्थ्य संस्थाको स्थितिलाई स्पष्ट रुपमा देखाएको।

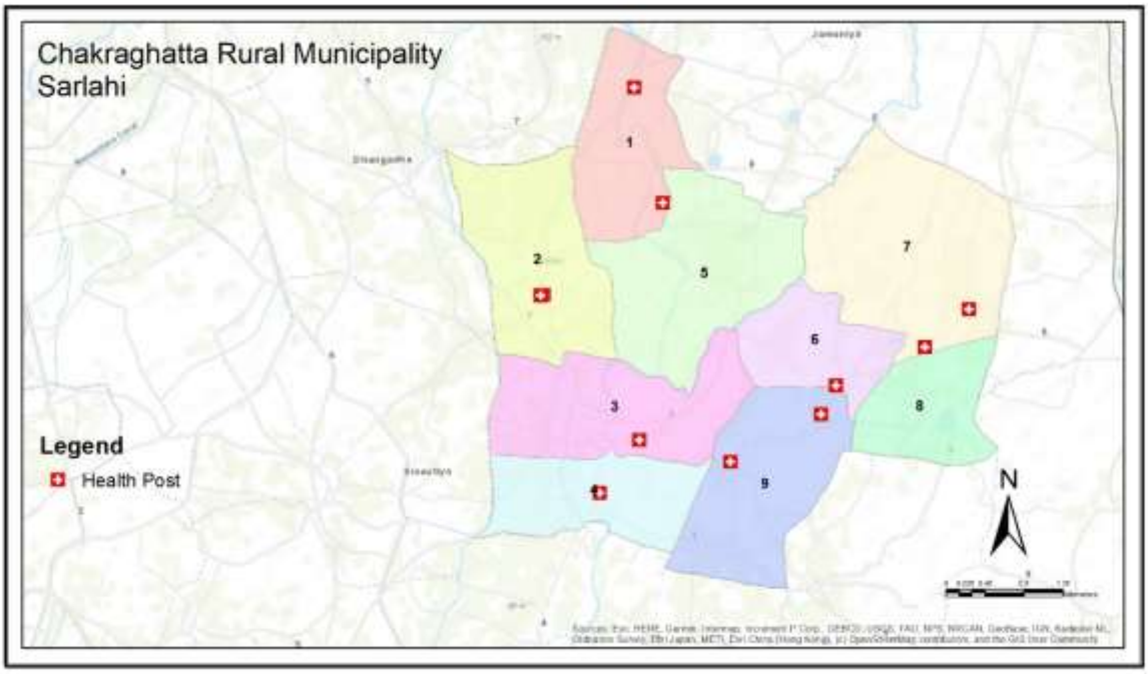

तालिका नं. २.३३ स्वास्थ्य संस्था स्थिति

क.स	प्यारामिटरहरु	नम्बरहरु
स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी आपूर्ति		
१	प्रर्याप्त खानेपानीको सुविधा स्वास्थ्य संस्था संख्या	७
२	शुद्धिकरण गरिएको खानेपानीको सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	४
स्वास्थ्य संस्थामा सरसफाइ		
१	पुरुषका लागि प्रयोगयोग्य शौचालयको व्यवस्था भएका शौचालय	९
२	महिलाको लागि शौचालय	७
३	महिलाका लागि महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सहित प्रयोगयोग्य शौचालय	०
४	अपाङ्गतामैत्री प्रयोगयोग्य शौचालय	०
स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छता		
१	साबुन सहितको हातधुने स्थल	४
२	उपचार कक्षमा स्यानिटाइजरको व्यवस्था	३
३	स्वास्थ्य संस्थामा प्रयोगयोग्य हातधुने सुविधाहरु	१०
स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोर व्यवस्थापन		
१	फोहोर संकलन टोकरी सहित	२५
२	तिखा र संक्रमक फोहोरका साथ छुट्टाएको र निराकरण	३
३	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि ईन्सेनेटर उपलब्ध	१
४	खतरनाक फोहोरका लागि ईन्सेनेटर उपलब्ध	१
५	सालनाल व्यवस्थापन गर्ने खाल्डो (प्लेसेंटा पिट) को उपलब्ध	४
स्वास्थ्य संस्थामा वातावरणीय सफाइ		
१	वातावरणीय सरसफाइको लागि नियमहरु	४
२	वातावरणीय सरसफाइको लागि कर्मचारी	६

तालिका नं. २.३४ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी तथा भण्डारण अवस्था

सि नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	औसत बिरामी संख्या - दैनिक_	स्वास्थ्य सँस्थामा खानेपानी को श्रोत	मुख्य पानीको श्रोतको प्रकारहरु	स्वास्थ्य सँस्थामा पर्याप्त पानी उपलब्ध	पानी भरेर ल्याउन आउने - जाने समय कति लाग्छ	पानी पिउनु भन्दा पहिले सुद्धिकरण गर्ने गरेको छ/ गरिन्छ	खानेपानी सुद्धिकरण कसरी गरिने गरेको	पानी सुद्धिकरण/ प्रसोधन गरिने उपकरण छ	पानी सुद्धिकरण/ प्रसोधन गरिने उपकरणको अवस्था	के स्वास्थ्य संस्थामा पानी भरण गरेर राख्नको लागि पानी टयांकी उपलब्ध छ	यदि छ भने कति हजार लिटर जान्छ	कोलिफर्म प्रदुषण %< (Fecal contamination)	आर्सेनिक छ < (Priority chemical contamination)
१	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर, शिवनगर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	१	२०	छैन	सुरक्षित इनार	पुग्छ	स्वास्थ्य सस्थाभित्रै छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन
२	नागरिक आरोग्य सर्भिस सेन्टर, बेलाही,	प्रादेशिक स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान	२	१५	छैन	सुरक्षित इनार	पुग्दैन	३० मिनेट भन्दा बढी	गरिदैन		छ	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन
३	नागरिक स्वास्थ्य सेन्टर, बेल्ही,	शहरी स्वास्थ्य प्रबर्द्धन(जनता स्वास्थ्य केन्द्र)	२	३०	छैन	सुरक्षित इनार	पुग्दैन	३० मिनेट भन्दा कम लाग्छ	कहिले काहींमात्र गरिन्छ		छैन	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन
४	हेल्थपोष्ट र सामुदायिक	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	२	४५	छैन	सुरक्षित इनार	पुग्दैन	३० मिनेट भन्दा कम लाग्छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छ	छ
५	हेस्थपोष्ट बर्थिङ्ग सेन्टर,	थप केहि	३	६०	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छ	१०००	छ	छ

६	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	४	४०	खानेपानी प्रणाली बाट	सुरक्षित इनार	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छ	छैन
७	पडरिया हेस्थपोष्ट, पडरिया,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	५	९०	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	संधै गरिन्छ	क्लोरिनेसन गरेर	छ	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन
८	आधारभूत हेस्थ यूनिट,	थप केहि	६	२०	छैन	सुरक्षित इनार	पुग्दैन	३० मिनेट भन्दा कम लाग्छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छ	छ
९	आधारभूत हेस्थ सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	७	३३	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्दैन	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	संधै गरिन्छ	फिल्टर गरेर	छ	सामान्य मर्मत गर्नुपर्ने	छैन	०	छैन	छैन
१०	औराहि हेस्थपोष्ट औराहि,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	८	५५	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	कहिले काहींमात्र गरिन्छ		छैन	राम्रो	छ	१०००	छैन	छैन
११	आधारभूत हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	१३	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन
१२	खोरिया हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	३१	स्वास्थ्य सँस्थासंग आफ्नै श्रोत छ	सुरक्षित बोरहोल /ट्यूबवेल्स	पुग्छ	स्वास्थ्य सँस्था भित्रै छ	गरिदैन		छैन	राम्रो	छैन	०	छैन	छैन

तालिका नं. २.३५ स्वास्थ्य संस्था शौचालय सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था

सि. नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	शौचालय							शौचालय प्रयोगकर्ता मैत्री भएको			हात धुने ठाउँ	
				स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय छ	प्रयोग योग्य पुरुष शौचालय	प्रयोग योग्य महिला शौचालय	प्रयोगयोग्य कर्मचारी शौचालय	जम्मा संख्या	महिनावारी सामाग्री विसर्जन गर्ने सुविधा भएको महिला शौचालय	प्रयोगयोग्य अपाङ्गमैत्री शौचालय	बाल बालिका लागि	महिलाका लागि	अपांगता भएको	हात धुने ठाउँमा साबुनपानीको व्यवस्था	हात धुने ठाउँमा स्यानिटाइजर को व्यवस्था
१	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर, शिवनगर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	१	छैन	०	०	०	०	०	०				छ	छैन
२	नागरिक आरोग्य सर्भिस सेन्टर, बेलाही,	प्रादेशिक स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान	२	छ	१	०	०	१	०	०	छैन	छैन	सक्दैनन	छैन	छैन
३	नागरिक स्वास्थ्य सेन्टर, बेल्ही,	शहरी स्वास्थ्य प्रबर्द्धन जनता स्वास्थ्य केन्द्र	२	छ	०	०	२	२	०	०	छैन	छैन	सक्दैनन	छैन	छैन
४	हेल्थपोष्ट र सामुदायिक	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	२	छ	१	१	०	२	०	०	छैन	छ	सक्दैनन	छैन	छैन
५	हेस्थपोष्ट बर्थिङ्ग सेन्टर,	थप केहि	३	छ	१	१	०	२	०	०	छैन	छ	सक्दैनन	छैन	छैन
६	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	४	छ	१	०	०	१	०	०	छ	छैन	सक्दैनन	छैन	छैन
७	पदरिया हेस्थपोष्ट, पदरिया,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	५	छ	१	१	१	३	०	०	छैन	छ	सक्दैनन	छ	छ
८	आधारभूत हेस्थ यूनिट,	थप केहि	६	छ	१	१	०	२	०	०	छ	छैन	सक्दैनन	छैन	छैन
९	आधारभूत हेस्थ सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	७	छैन	०	०	०	०	०	०				छ	छ

१०	औराहि हेस्थपोष्ट औराहि,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	८	छ	१	१	०	२	०	०	छ	छ	सक्छन	छ	छ
११	आधारभूत हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	छ	१	१	०	२	०	०	छैन	छ	सक्दैनन	छैन	छैन
१२	खोरिया हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	छ	१	१	०	२	०	०	छ	छ	सक्दैनन	छैन	छैन

तालिका नं. २.३६ स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था

सि. नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरुको लेवलिङ्ग सहित व्यवस्था गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित निर्मलिकरण गर्न गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित रुपमा विसर्जन गर्न गरेको	पून: प्रयोग गर्न मिल्ने औजारहरुको निर्मलिकरण तथा अटो क्लेभिंग गर्ने गरेको	फोहोर फाल्ने बकेटको संख्या	तिखो र संक्रामक फोहोर छुट्याइछ	महिनावारी सामाग्री विसर्जन व्यवस्था पन गर्न इन्सिनेरेटर	इन्सिनेरेटरको अवस्था	जोखिमयुक्त फोहोरको लागि इन्सिनेरेटर	जोखिमयुक्त फोहोरको लागि इन्सिनेरेटर को अवस्था	सालनाल पिट (Placenta pit) को व्यबस्थापन	सालनाल पिट (Placenta pit) को अवस्था	वातावरणीय सफाई प्रोटोकल	वातावरणीय सफाईको लागि कर्मचारी व्यबस्था
१	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर, शिवनगर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	१	छ	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया बाट	स्थानीय प्रक्रियाको साथ अटोक्लेभ	२	छ	छैन		छैन		छैन		छ	छैन
२	नागरिक आरोग्य सर्भिस सेन्टर, बेलाही,	प्रादेशिक स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान	२	छैन	गरिदैन		रासायनिक कीटाणुशोधन	२	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छैन
३	नागरिक स्वास्थ्य सेन्टर, बेल्ही,	शहरी स्वास्थ्य प्रबर्द्धन ढजनता स्वास्थ्य केन्द्र	२	छ	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया बाट	प्रक्रियाको साथ अटोक्लेभ	१	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छैन

४	हेल्थपोष्ट र सामुदायिक	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	२	छैन	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया बाट	निर्धारित उपकरणको साथ अटोक्लेभ दबाबमा स्टीम नसबंदी	२	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छ
५	हेस्थपोष्ट बर्थिङ्ग सेन्टर,	थप केहि	३	छैन	गरिदैन		निर्धारित उपकरणको साथ अटोक्लेभ दबाबमा स्टीम नसबंदी	५	छैन	छैन		छैन		छ	सामान्य मर्मत गर्नुपर्ने	छ	छ
६	आधारभूत हेस्थपोष्ट सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	४	छैन	गरिदैन		रासायनिक कीटाणुशोधन	१	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छ
७	पदरिया हेस्थपोष्ट, पदरिया,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	५	छैन	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया बाट	रासायनिक कीटाणुशोधन	१	छैन	छ	राम्रो	छ	राम्रो	छ	राम्रो	छैन	छैन
८	आधारभूत हेस्थ यूनिट,	थप केहि	६	छैन	गरिदैन		रासायनिक कीटाणुशोधन	४	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छैन
९	आधारभूत हेस्थ सेन्टर,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	७	छैन	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया बाट	निर्धारित उपकरणको साथ अटोक्लेभ दबाबमा स्टीम नसबंदी	२	छ	छैन		छैन		छैन		छैन	छ
१०	औराहि हेस्थपोष्ट औराहि,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	८	छ	गरिदैन		निर्धारित उपकरणको साथ अटोक्लेभ दबाबमा स्टीम नसबंदी	२	छ	छैन		छैन		छ	राम्रो	छ	छ
११	आधारभूत हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	छैन	गरिदैन		रासायनिक कीटाणुशोधन	१	छैन	छैन		छैन		छैन		छैन	छैन
१२	खोरिया हेस्थपोष्ट,	स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ	९	छ	गरिदैन		निर्धारित उपकरणको साथ अटोक्लेभ दबाबमा स्टीम नसबंदी	२	छैन	छैन		छैन		छ	पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने	छ	छ

३.३.४ सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

तल प्रस्तुत गरिएको तालिकाले सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको स्थितिलाई उल्लेख गरेको छ ।

तालिका नं. २.३७ सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको स्थिति

क्र.स	प्यारामिटरहरु	नम्बरहरु
सार्वजनिक शौचालयमा खानेपानी आपूर्ति		
१	सबै हात धुने सुविधा र शौचालयहरुमा पर्याप्त पानी उपलब्ध	१
सार्वजनिक शौचालयमा सरसफाइ		
१	महिलाको लागि शौचालय	२
२	अशक्त मानिसका लागि कम्तिमा एउटा शौचालयको प्रावधान	०
३	कम्तिमा बालबालिकाका लागि एउटा शौचालयको प्रावधान	०
सार्वजनिक शौचालयहरुमा पहुँच		
१	सबैको पहुँच	०
२	बालबालिकाका लागि पहुँच नभएको	३
३	अशक्त मनिसका लागि पहुँच नभएको	३
४	बालबालिका र अशक्त मनिसका लागि पहुँच नभएको	३
सार्वजनिक शौचालयमा स्वच्छता		
१	हातधुने सुविधा भएको	२
२	हातधुने स्थलमा सावुन भएको	०

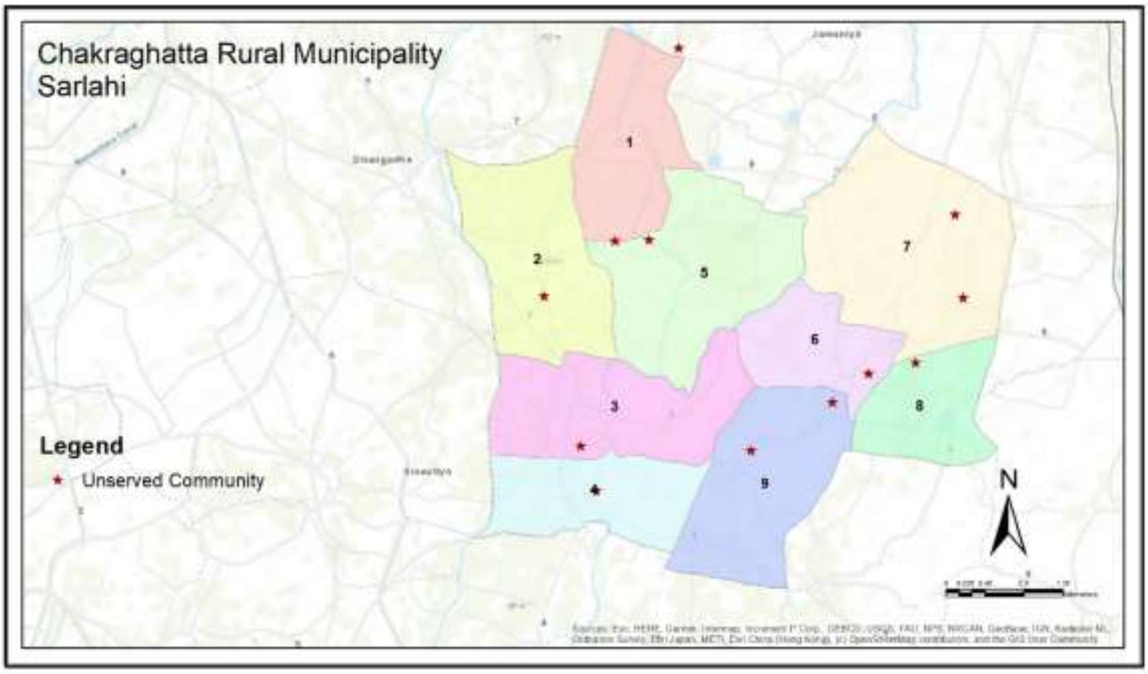

३.४ प्रविधि प्रणालि

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी आपूर्तिको स्थितिलाई हेर्दा १ वटा पम्पिङ्ग माध्यमबाट जनसंख्यालाई सेवा प्रदान गरिएको अवस्था छ ।

तालिका नं. २.३८ गाउँपालिकामा खानेपानी आपूर्तिको स्थिति

क्र.स	प्राविधिक विकल्पहरू	आयोजना संख्या	परिसर भित्रका निजी धारा द्वारा जनसंख्यालाई सेवा प्रदान		सार्वजनिक जडान द्वारा सेवा प्रदान		उपचार प्लान्ट उपलब्धता	दिसाजन्य दूषित नभएको	प्राथमिकता रासायनिक दूषित नभएको
			सूचारु धारा	सीमित सूचारु धारा	सूचारु धारा	सीमित सूचारु धारा			
			जनसंख्या	जनसंख्या	जनसंख्या	जनसंख्या	आयोजना संख्या	आयोजना संख्या	आयोजना संख्या
१	ग्राभिटी	०	०	०	०	०	०	०	०
२	पम्पिङ्ग	१	०	०	०	२५६५	०	०	०
३	बर्षातको पानी	०	०	०	०	०	०	०	०
४	जलाशय	०	०	०	०	०	०	०	०
५	सोलारबाट पम्पिङ्ग	०	०	०	०	०	०	०	०
६	मिश्रित	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	**१**	**०**	**०**	**०**	**२५६५**	**०**	**०**	**०**
	प्रतिशत		**०**	**०**	**०**	**१००**			

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा शौचालयको प्रकारको स्थिति हेर्दा ६२ प्रतिशतले फ्लसमा खन्याउने शौचालयको प्रयोग गर्छन भने र ३८ प्रतिशतसंग शौचालय नभएको देखिन्छ ।

तालिका नं. २.३९ गाउँपालिकामा सरसफाइको स्थिति

क्र.स	शौचालयको प्रकार	घरपरिवार	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	फ्लस	०	०	०	०
२	फ्लसमा पानी खन्याउने	६९१७	६२	५४३२६	४
३	कम्पोस्टिंग	०	०	०	०
४	खाल्डे शौचालय स्लैबको साथ	०	०	०	०
५	ह्याङ्गी	०	०	०	०
६	बाल्टिन	०	०	०	०
७	होईन	४२३६	३८	२५२९८	३२
	जम्मा	**११,१५३**	**१००**	**७९,६२४**	**१००**

चित्र नं. १.५.गाउँपालिकामा शौचालय सेवाको तह

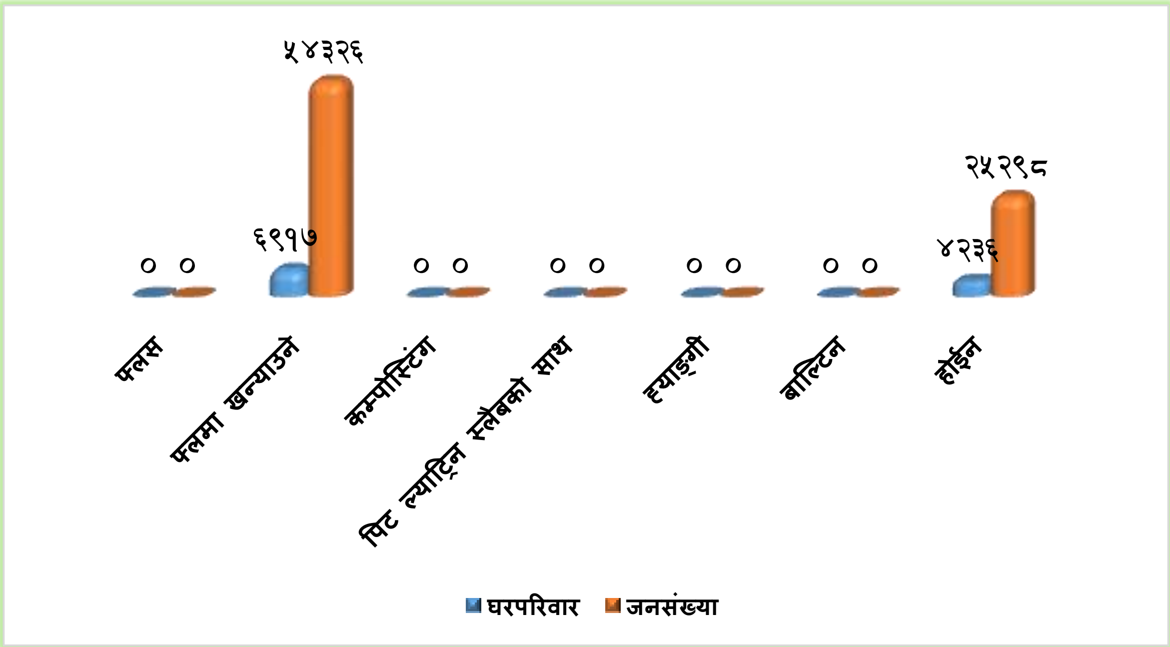

तल प्रस्तुत गरिएको तालिकाले शौचालयमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनको विकल्पलाई उल्लेख गरेको छ । जसमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन जम्मा ६,८३९ परिवारले गरेका छन्, भने ४३१३ परिवारले कुनै पनि गरेका छैनन् ।

तालिका नं. २.४० शौचालयमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनको विकल्प

क.स	शौचालयको प्रकार	घरपरिवार	जनसंख्या
१	छैन	४,३१३	२६,०३६
२	पिट	०	०
३	डबल पिट	०	०
४	सेप्टिक ट्याङ्क	०	०
५	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन	६,८३९	५३,५८८
६	फोहोर पानी प्रशोधन प्लान्टका साथ पाइप गरिएको ढल	०	०
	जम्मा	०	०

३.५ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको सूचारुपन तथा दिगोपना

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको सूचारुपन तथा दिगोपनाको स्थितिलाई यस खण्डमा बिस्तृत रुपमा तथ्याङ्क सहित व्याख्या तथा बिश्लेष गरिएको छ ।

३.५.१ खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत सम्भारको अवस्था

तालिका नं. २.४१ खानेपानी आपूर्तिको अवस्था

क.स	सर्तहरु	आयोजना		लाभान्वीत जनसंख्या				
						सूचारु नभएका ट्यापहरु		जम्मा
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	जम्मा प्रतिशत	संख्या	जम्मा प्रतिशत	
१	भौतिक रूपमा अक्षुण्ण	०	०	०	०	०	०	०
२	सामान्य मर्मत आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
३	ठुलो खालको मर्मत आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
४	पुनर्निर्माण आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
५	पुर्नस्थापना आवश्यक	१	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	**०**	**१००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**

३.५.२ सरसफाइ संरचनाहरुको मर्मतको अवस्था

नेपाल सरकारले सरसफाइको औपचारिक परिभाषा र मूल्याङ्कन विधी अहिले सम्म तयार गरेको छैन । खासस्व योजना औजारले योजना र बित्त उद्येश्यका लागि आफ्नै मूल्याङ्कन विधी बनाएको छ ।

तालिका नं. २.४२ सरसफाइको अवस्था

क.स	मर्मत सर्तहरू	आवश्यक आयोजना मर्मतको संख्या	प्रशोधन प्लान्टमा मर्मत आवश्यक आयोजनाको संख्या
१	कुनै उपचार प्लान्ट छैन		०
२	भौतिक रूपमा अक्षुण्ण	०	०
३	सामान्य मर्मत आवश्यक	०	०
४	ठुलो मर्मत आवश्यक	०	०
५	पुन निर्माण आवश्यक	०	०
	जम्मा	**०**	**०**

३.५.३ खानेपानी धाराहरुको अवस्था

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी धाराहरुको अवस्था तल प्रस्तुत गरिएको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ । यो चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी धाराहरुको संक्षिप्त जानकारी मात्र हो ।

तालिका नं. २.४३ धाराको अवस्था

क्र.स	प्यारामिटर			अवलोकन (नम्बर)					
				ट्याप	%	घरपरिवार	%	जन.सं	%
	जम्मा			३५		३७४		२५६५	
२	धाराको प्रकार	समुदायीक		३४	९७.१४	३७४	१००	१९४०	७५.६३
		घर परिसर		०	०	०	०	०	०
		संस्थागत		१	२.८६	०	०	६२५	२४.३७
३	जडान	मिटर जडान		०	०	०	०	०	०
		मिटर जडान नभएको		३५	१००	३७४	१००	२५६५	१००
४	आपूर्ति समय	> २ घण्टा		०	०	०	०	०	०
		< २ घण्टा		३५	१००	३७४	१००	२५६५	१००
५	यस बर्षका गुनासोहरू			०	०	०	०	०	०
६	धारामा पानीको गुणस्तर	धमिलोपना मुक्त		३	८.५७	२०	५.३५	७२९	२८.४२
		धमिलोपना युक्त		३१	८८.५७	३४२	९१.४४	१७७८	६९.३२
७	धाराका सर्तहरू	भौतिक रूपमा अक्षुण्ण		१०	२८.५७	११४	३०.४८	६०१	२३.४३
		सानो मर्मत		१७	४८.५७	१८०	४८.१३	१५४९	६०.३९
		ठुलो मर्मत		१	२.८६	१०	२.६७	४९	१.९१
		पुनर्निर्माण		७	२०	७०	१८.७२	३६६	१४.२७
८	धामा पानीको प्रवाह अवस्था	सुचारु नभएको	कुनै पानी छैन	३५	१००	३७४	१००	२५६५	१००
			त्यहाँ पानी छ तर पिउन, खाना पकाउन, र शौचालय प्रयोगको लागि पर्याप्त छैन	०	०	०	०	०	०
		सुचारु	पिउन, खाना पकाउन, र शौचालय प्रयोगको लागि पर्याप्त	०	०	०	०	०	०
			पिउन, खाना पकाउन र भाँडा धुन, शौचालय प्रयोग, र नुहाउनका लागि पर्याप्त	०	०	०	०	०	०
			सबै दैनिक आवश्यकताहरूको लागि पर्याप्त	०	०	०	०	०	०

३.५.४ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा भएका खानेपानी आयोजना तथा ट्यावहरुको सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण निम्न बमोजिमको तालिकामा गरिएको छ ।

तालिका नं. २.४४ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण अन्तरगत कार्यकुशलता अंक

कार्यकुशलता अंक				
क्र.स	**अवस्था**	**प्यारामिटर**	**संख्या**	**%**
१	जम्मा	आयोजना संख्या	१	१००
		ट्याव संख्या	३५	१००
		घरपरिवार	३७४	१००
		जनसंख्या	२५६५	१००
२	स्कोर > ७०	आयोजना संख्या	०	०
		ट्याव संख्या	०	०
		घरपरिवार	०	०
		जनसंख्या	०	०
३	६०-७० वीचको स्कोर	आयोजना संख्या	०	०
		ट्याव संख्या	०	०
		घरपरिवार	०	०
		जनसंख्या	०	०
४	स्कोर < ६०	आयोजना संख्या	१	१००
		ट्याव संख्या	३५	१००
		घरपरिवार	३७४	१००

तालिका नं. २.४५ सुचारुपन र दिगोपनाको परीक्षण अन्तरगत दिगोपना

दिगोपना				
क्र.स	**अवस्था**	**प्यारामिटर**	**संख्या**	**%**
१	जम्मा	आयोजना संख्या	०	१००
		ट्याव संख्या	०	१००
		घरपरिवार	०	१००
		जनसंख्या	०	१००
२	स्कोर > ७०	आयोजना संख्या	०	०
		ट्याव संख्या	०	०
		घरपरिवार	०	०
		जनसंख्या	०	०
३	६०-७० वीचको स्कोर	आयोजना संख्या	०	०
		ट्याव संख्या	०	०
		घरपरिवार	०	०
		जनसंख्या	०	०
४	स्कोर < ६०	आयोजना संख्या	०	०
		ट्याव संख्या	०	०
		घरपरिवार	०	०

यो पाइप खानेपानी आपूर्ति प्रणालीको सुचारुपन र दिगोपना मूल्याङ्कन हो । जसमा अन्य प्रणालीहरु जस्तै ट्यूववेल, घरपरिवार शौचालय, संस्थागत शौचालय, दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन सुविधा, ठोस फोहोर व्यवस्थापन सुविधा र ढल निकास खेरो जाने पानी जस्ता अन्य प्रणालीहरुको कार्यक्षमता र दिगोपन आँकलन गर्न सकिएन किनकि नेपालको खासस्व क्षेत्रले अझै सूचक, मूल्याङ्कन विधि र स्कोरिङ प्रणालीको विकास गर्न सकेको छैन ।

३.६ खानेपानी सरसफाइ उपभोक्ता समितिको व्यवस्थापन क्षमता

चक्रघट्टा गाउँपालिका अन्तरर्गतका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरुले यी आयोजनाहरु संचालन र व्यवस्थापनको लागि पूर्ण जिम्मेवारीहरु लिईरहेका छन् । खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिका मुख्य जिम्मेवारीहरुमा नियमित कार्यालय प्रशासन, आयोजनाको मर्मत तथा सम्भार, पानी शुल्क स्थापना र संकलन, श्रोतको श्रृजना र परिचालन गर्ने, सेवाको गुणस्तर नियमित गर्ने, पानीको गुणस्तरलाई नियमित गर्ने । यस तालिकामा चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरुको संस्थागत बिशेषताहरुको सारांशलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.४६ गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिको स्थिति

क.स	सूचक	अनुगमन	
		प्रतिशत	संख्या
१	आयोजना जम्मा संख्या	१	
२	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति गठन जम्मा संख्या	०	०
३	३३ प्रतिशत भन्दा वढी महिला प्रतिनिधित्व भएको खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
४	जिल्ला खानेपानी श्रोत समितिमा दर्ता भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
५	कार्यालय भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	
६	गाँउका मर्मत कामदारबाट सेवा पाएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
७	वाह्रय श्रोतबाट मर्मत सेवा लिएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	
८	खातापाता आफै व्यवस्थापन गरेका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	१	१००
९	खातापाता व्यवस्थापनको लागि लेखा कर्मचारी भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१०	नियमित बैठक संचालन गर्ने खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
११	बार्षिक साधारण सभा नियमित गर्ने खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१२	रकम सकलन अभ्यास भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१३	लेखा परिक्षण अभ्यास भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१४	बैंक खाता भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१५	खानेपानी आयोजनाहरुको वीमा गरेका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१६	गाँउका मर्मत कामदारहरुका लागि प्रयाप्त औजार भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०

१७	गाँउका मर्मत कामदारहरुका लागि पारिश्रमिकको व्यबस्था भएका जम्मा खानेपानी आयोजना संख्या	०	०
१८	७५ प्रतिशत भन्दा कम दरमा संचालन भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति संख्या	०	०
१९	आयोजनाहरुको नियमित निरिक्षणका लागि मापन संचालन प्रकृया भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति	०	०

३.७ श्रोतको स्वामित्व

खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिको संस्थागत सुविधाहरुको सारांशलाई निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। वर्तमान मूल्यको आधारमा लागत गणना गरिएको छ। मर्मत आवश्यकता शर्तहरु सम्बोधान गरिएको छ, र वास्तवित लागत मूल्यबाट तदनुसार घटाइएको छ। त्यसैले, यो सन् २०२० को खुद लागत मानलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ।

तालिका नं. २.४७ वासका घटकहरुको सम्पत्ति मूल्य

क्र.स	घटक	सम्पत्ति मूल्य
१	खानेपानी आपूर्ति प्रणाली	०
२	ट्युववेल	१९,३५,७८०
३	घरपरिवार शौचालय	२७,३५,७४,४००
४	सरसफाइ सुविधा	०
५	विद्यालयमा खासस्व	२,५१,३२,०००
६	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	१,७६,८९,०००
७	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	२५,२०,०००
	जम्मा सम्पत्ति मूल्य	**३२,०८,५१,१८०**

चित्र नं. १.६. खासस्वका घटकहरुको सम्पत्ति मूल्य

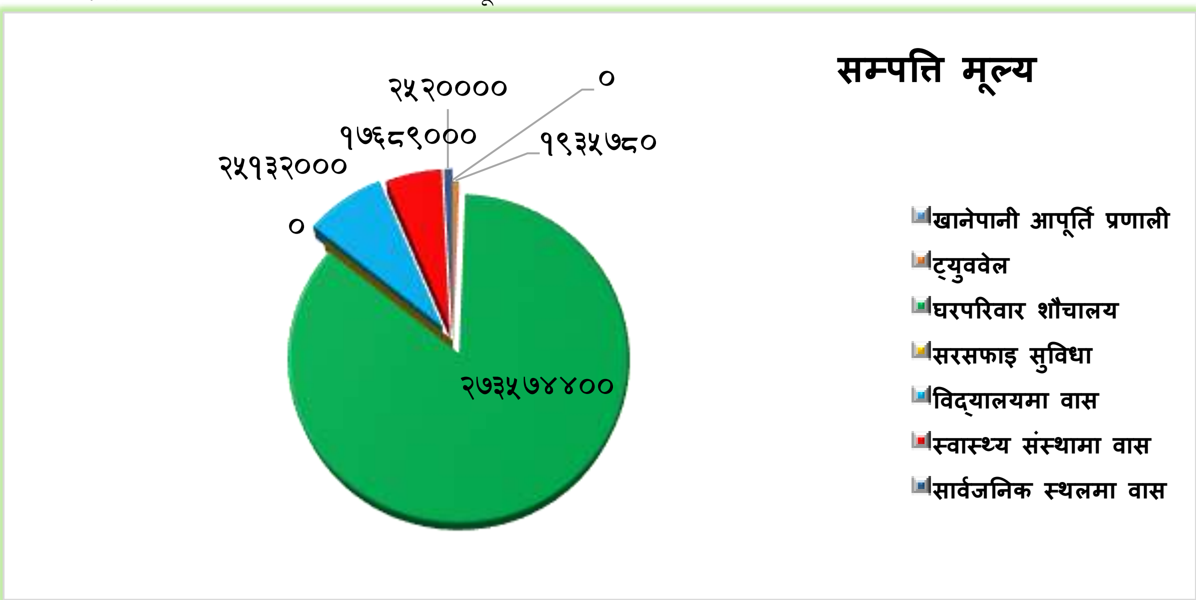

३.८ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका वित्तिय लगानी

नेपालको खासस्व क्षेत्रका लागि कुल ग्राह्यस्थ उत्पादन ३ प्रतिशत भन्दा कम बजेट प्राप्त गरेको छ। यति मात्रको श्रोतले खासस्व क्षेत्रले श्रोत संरक्षण र सेवा प्रावधानमा प्रयाप्त प्रगती गर्न सक्दैन । जनसंख्या वृद्धिसँगै सीमित संसाधनले खासस्व सेवाहरूको पहुँचमा उल्लेखनीय प्रगतिमा बाधा पुग्नेछ ।

तालिका नं. २.४८ खासस्वका लागि वित्त आवश्यकता

क्र.स	घटक	२०२० मा कुल वित्त
१	खानेपानी आपूर्ति	१४,७३,५८,४३६
२	सरसफाइ तथा स्वच्छता	४,५५,२७,१९४
३	विद्यायलमा खासस्व	८२,९३,५४८
४	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	८२,८२,४४९
५	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	१५,२४,७४०
६	अन्य क्रियाकलाप	०
	जम्मा	**२१,०९,८६,३६७**

चित्र नं. १.७ खासस्वका लागि वित्त आवश्यकता

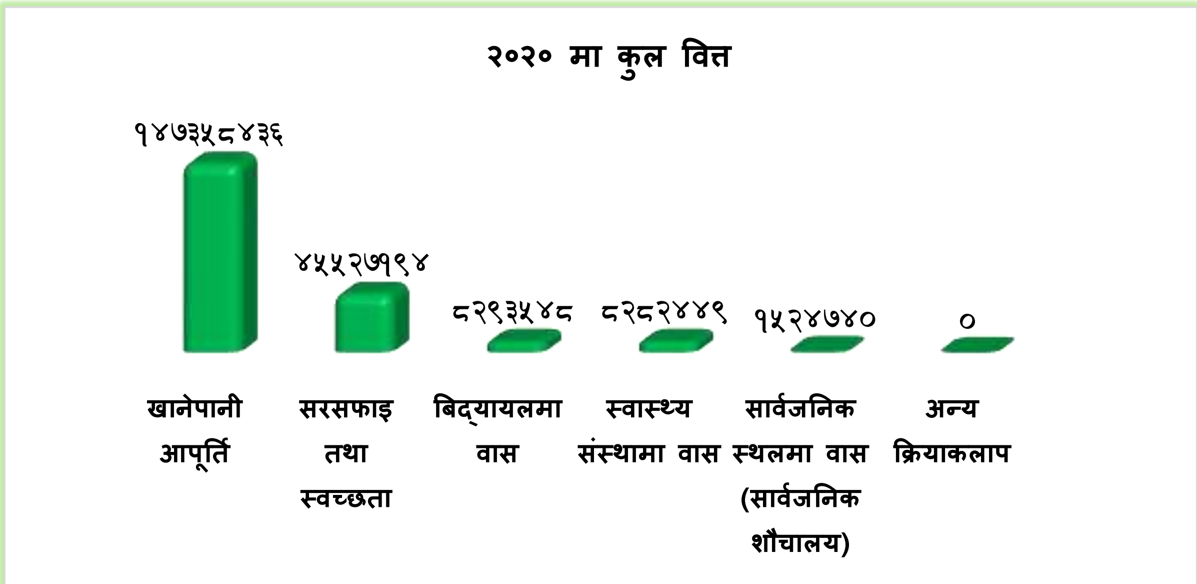

३.९ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको चुनौती तथा अन्तर

३.९.१ खानेपानी

- ६८.६१% जनसंख्यामा खानेपानीमा पहुँच पुगेको छ भने ३१.३८% जनसंख्यामा खानेपानीको पहुँच पुगेको छैन ।
- जम्मा घरधुरीको ११.३५% ले पाइप प्रणालीको खानेपानी सेवामा पहुँच भएको देखिन्छ । त्यसैगरि ३१.३८% घरधुरीले पाईप प्रणालीबाट उपलब्ध हुने खानेपानी सेवा पाएका छैनन् ।
- ट्युवबेल प्रणालीले जम्मा खानेपानी सेवाको ५७.२६% ओगटेको छ । ट्युवबेल प्रणालीको खानेपानी सेवा अन्तर्गत चाहिँ सुरक्षित खानेपानी सेवा ०.७८% र ५६.४८% आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवा पुगेको देखिन्छ ।
- २२ विद्यायलका ६९२७ विद्यार्थीहरुले सुधार गरिएको खानेपानी सुविधाबाट सेवा उपलब्ध गरेका छन् भने १ विद्यालयमा सुधार नगरिएको खानेपानी आपूर्ति प्रणालीबाट १२ विद्यार्थीहरुले खानेपानी उपभोग गरिहेका छन् ।
- २१ विद्यालयका ५६२७ विद्यार्थीहरुले सीमित खानेपानी सेवा पाएका छन् ।
- १ विद्यालयका १३०० विद्यार्थीहरुले आधारभूत खानेपानी सेवा पाएका छन् । १ विद्यालयका १२ विद्यार्थीहरुले खानेपानी सेवा पाएका छैनन् ।
- खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरु सक्रिय नहुनु, पानीको नियमित रुपमा गुणस्तर परीक्षण नहुनु, आदि जस्ता चुनौतीहरु यस गाउँपालिकामा खानेपानीको क्षेत्रमा रहेका छन् ।
- नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हक अन्तर्गत उपधारा (४) प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने उल्लेख छ तर पनि यस गाउँपालिकाका नागरिकले संविधानमा व्यबस्था भए बमाजिमको खानेपानी सेवामा पहुँच पुगेको छैन ।
- नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय/खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको प्रगति प्रतिवेदनमा आधारभूत स्तरको खानेपानीको पहुँच ८९ प्रतिशत घरधुरीमा पुगेको छ भनिएको छ । तर यस गाउँपालिकामा खानेपानीको पहुँचको अवस्था राष्ट्रिय तथ्याङ्क भन्दा घेरै नै न्यून रहेको देखिन्छ ।

३.९.२ सरसफाइ

- घरयासी तहको सरसफाइको सुरक्षित व्यवस्थित सेवाहरु उपभोग गर्ने जनसंख्या १७.१८ प्रतिशत रहेका छन् भने ४९.०२ प्रतिशत जनसंख्याले आधारभूत सेवा छन् र २.०३ प्रतिशतले सीमित सेवा र ३१.७७ प्रतिशतले सेवा नै नपाएको देखिएको छ ।
- ६९.१६ प्रतिशत घरपरिवार संख्या हातधुने सुविधा भएको देखिन्छ । १८५३ घरपरिवारमा शौचालय नभएको तर हातधुने सुविधा भएको छ ।
- हातधुने स्थलमा सावुन सहितको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या ४२.५१ प्रतिशत रहेको छ ।
- शौचालयमा पानीको सुविधा भएका घरपरिवार संख्या ११६५७ रहेको छ भने १८९ घरपरिवारमा अपाङ्गमैत्री शौचालय रहेको छ ।
- १३ विद्यालयका ५,१४९ विद्यार्थीले सीमित सरसफाइ सेवा पाएका छन् ।
- ३ विद्यालयका ७०० विद्यार्थीहरुले आधारभूत सरसफाइ सेवा पाएका छन् । ७ विद्यालयका १०९० विद्यार्थीले सरसफाइ सेवा पाएका छैनन् ।
- शौचालयको प्रकारको स्थिति हेर्दा ६२ प्रतिशतले फ्लसमा पानी खन्याउने शौचालयको प्रयोग गर्छन ।
- शौचालयमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापनको विकल्पलाई उल्लेख गरेको छ । जसमा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन जम्मा ६,८३९ परिवारले गरेका छन्, भने ४,३१३ परिवारले कुनै पनि गरेका छैनन् ।
- शौचालयहरुको कमजोर व्यवस्थापन तथा ब्यक्तिगत सरसफाइ (जोखिमपूर्ण समयमा हातधुने) बानीको विकास नहुनु ।
- घरायसी ठोस तथा तरल फोहोरको उचित व्यवस्थापन हुन नसक्नु ।

३.९.३ संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

- १८ वटा विद्यालयका ४,५३७ विद्यार्थीहरुले आधारभूत स्वच्छता सेवा उपभोग गरेका छन् । ५ विद्यालयका २४०२ विद्यार्थीहरुले स्वच्छता सम्बन्धी सेवा नै पाएका छैनन् ।
- विद्यालयमा सरसफाइ प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापनमा खासै चासो तथा अपनत्वभाव नहुनु, अरुलाई मात्र जिम्मेवार मान्ने प्रवृति कायमै रहेको छ ।
- विद्यालयहरुको खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाहरुको कमजोर व्यवस्थापन हुनु ।
- सबै विद्यालयहरुमा बाल, लैगिंक तथा अपांगतामैत्री शौचालय नहुनु ।
- केही विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइ व्यवस्था नहुनु तथा भएकोमा पनि उचित व्यवस्थापन नहुनु ।

३.१० हाल रहेका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधाहरुको विवरण

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा भएका अयोजनाहरुको विवरणहरु तल उल्लेख गरिएको अनुसूची बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.४९ गाउँपालिका भएका आयोजनाहरुको बिस्तृत विवरणहरुको अनुसूची

अनुसूची	सुविधाहरु
अनुसूची १	खानेपानी आपूर्ति सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची २	घरपरिवार सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ३	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ४	ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन प्लान्ट सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ५	ठोस फोहोर व्यवस्थापन सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ६	विद्यालयमा खासस्व सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ७	स्वस्थ्य संस्थामा खासस्व सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु
अनुसूची ८	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व सेवा र कोष मोडालिटिका लागि क्रियाकलापहरु

अध्याय ४
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सोच, लक्ष्य, उद्धेश्य, योजना तथा रणनीति

४.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच तथा परिलक्ष्य

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको प्रर्याप्त, सहज तथा सुरक्षित उपलब्धता नै हरेक नागरिकका लागि आजको मुख्य लक्ष्य बनेको छ । स्वच्छ र प्रर्याप्त खानेपानी विनाको कल्पना गर्न सकिदैन, यो मानव जातिकै अस्तीत्व र अति आवश्यक तत्वको रुपमा रहेको छ । यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको सोच र परिलक्ष्यहरू तपसिल वमोजिमका रहेका छन् ।

दुरदृष्टि (सोच) :

"स्वच्छ, सफा र प्रर्याप्त खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सवैको चाहना, यसलाई पुरा गर्ने यस गाउँपालिकाको कामना"

परिलक्ष्य (ध्येय): चक्रघट्टा गाउँपालिकाका जनताको चाहना अनुरुप स्वच्छ, प्रर्याप्त र सर्वसुलभ खानेपानी, सरफाइ तथा स्वच्छतामा पहुँच अभिबृद्धि गरि, सरोकारवालाहरु विच लगानीमैत्री खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रमहरू संचालन गरी २०८८ सम्ममा गाउँपालिकामा मध्यम तथा उच्च स्तरको खासस्व सेवा प्रदान गर्ने ।

४.२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लक्ष्य

आगामी ९ वर्षका लागि चक्रघट्टा गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा तपसिलका लक्ष्यहरू तथा नतिजाहरू तय गरिएको छ । समग्रमा यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनामा तपसिलका लक्ष्यहरू तय गरिएको छ ।

- २०८८ सम्ममा ७०% मध्यम र १००% उच्च स्तरको खानेपानी सेवा तथा सुविधा
- २०८८ सम्ममा ७०% मध्यम र १००% उच्च स्तरको सरसफाइ सेवा तथा सुविधा
- २०८८ सम्ममा ७०% मध्यम र १००% उच्च स्तरको स्वच्छता सेवा तथा सुविधा

४.३ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको उद्धेश्य

विषय क्षेत्र १. सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा

उद्देश्य १: निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको सूचारुपना सुधार तथा उत्थानशिल संरचना सहित नयाँ योजना निर्माण गरि शतप्रतिशत घरधुरीमा समतामुलक रुपमा सफा र सुरक्षित खानेपानीको पहुँच वृद्धि गरी पुऱ्याउने ।

विषय क्षेत्र २. सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधामा पहुँच वृद्धि तथा दिगोपना

उद्देश्य २: सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट समुदाय तथा गाउँपालिकाको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा अपनत्वभावको विकास भई पूर्ण सरसफाइयुक्त घर, समुदाय, वडा तथा गाउँपालिकाको विकास भएको हुनेछ ।

विषय क्षेत्र ३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

उद्देश्य ३: समन्वयात्मक तथा एकीकृत कार्य पद्धती अपनाई विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सुरक्षित खानेपानी, सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको नियमित तथा न्यायोचित पहुँच भएको हुनेछ ।

विषय क्षेत्र ४.संस्थागत तथा क्षमता विकास

उद्देश्य ४: गाउँपालिका र वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत विकास भइ पूर्ण सरसफाइ क्षेत्रमा क्षमता विकास भएको हुनेछ ।

विषय क्षेत्र ५. जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उद्देश्य ५: पानीका मूलहरुको संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनद्वारा भौतिक निर्माणलाई व्यवस्थित गर्दै जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ । साथै विपद्मा प्रभावकारी खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका लागि उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

विषय क्षेत्र ६.लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण
उद्देश्य ६: गाउँपालिका तथा वडाहरुमा खासस्व सेवामा लैङ्गिक समानता सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

४.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको रणनीतिहरु

चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) को लक्ष्यहरुलाई हासिल गर्न यस पालिकामा अवस्थित सरकारी, गैर सरकारी निकाय र नीजि क्षेत्रबिचको बलियो समन्वय, कार्य एकता तथा एकीकृत कार्य पद्धतीको थालनी गर्नु नै यस योजनाको प्रमुख रणनीति हुनेछ । साथै खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि प्रदेश र संघीय सरकारहरूसंग समन्वय गरी मातहतका कार्यालयहरूसंग समन्वय र सहकार्य गरिने छ । यस खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि विशेषत तपसीलका रणनीतिहरू अवलम्वन गरिने छ ।

विषय क्षेत्र	रणनीतिहरु
स्वच्छ तथा प्रयाप्त खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा	१) खानेपानी आयोजनाहरुको नयाँ निर्माण तथा मर्मत सुधार र विस्तार गर्दा अनिवार्य रुपमा "एक घर एक धारा" नीति अवलम्बन गरि सबै खानेपानी योजनाहरुमा अनिवार्य रुपले "सर्वसुलभ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा पहुँच अभिबृद्धि" को अवधारणा लागु गरिनेछ । २) राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६२ परिमार्जित २०७९ मा तोकिए वमोजिम खानेपानीको गुणस्तर तथा सेवास्तर सुधार गरिनेछ । साथै गाउँपालिकास्तरमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणका लागि खानेपानी गुणस्तर केन्द्रको स्थापना गरी खानेपानी उपभोक्ताहरुको क्षमता विकास तथा समुदाय स्तरमा सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
सुधारिएको सरसफाइ एवं स्वच्छता सुविधामा पहुँच बृद्धि तथा दिगोपना	३) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन गर्न वडाको नेतृत्वमा सचेतना अभिवृद्धि गर्न पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरिनेछ । ४) यस नगरपालिका क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण तथा सन्चालनका लागि सार्वजनिक र नीजि क्षेत्रसंगको सहकार्यमा विभिन्न आय आर्जनका गतिविधिहरू (जस्तै शौचालयको अगाडि भागमा पसल संचालन गर्ने र पछाडि भागमा सार्वजनिक शौचालय प्रयोगमा ल्याउने, वा वायो ग्याँस जडान गर्ने आदि) संग जोडिने गरि संचालन र व्यवस्थापन गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिने छ । ५) बजारोन्मुख क्षेत्रहरूमा उत्पन्न हुने ठोस तथा तरल फोहोरलाई श्रोत स्तरको ग्रेडिङ्ग गरि सुरक्षित व्यवस्थापनका लागि उचित स्थानमा प्रशोधन र ब्यवस्थापनमा विशेष प्राथमिकतामा दिईनेछ । ६) गाउँपालिका क्षेत्रको ढल निकास व्यवस्थापनलाई एकीकृत कार्यक्रमको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ कार्य सञ्चालन गर्दा सार्वजनिक नीजि साझेदारीको रणनीति अवलम्वन गरिनेछ र फोहोरबाट मोहर बनाउने अवधारणाको बिकास गरिनेछ ।
संस्थागत तथा क्षमता विकास	७) गाउँपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा तय गरेको लक्ष्य प्राप्त गर्न गाउँपालिकासंग अपुग श्रोत व्यवस्थापनका लागि अन्य निकायहरूसंगको सहकार्य र समन्वयलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । ८) खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा निर्धारित कार्ययोजना अनुसारका योजनाहरू कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्वा) शाखा स्थापना" गरिने छ । उक्त खासस्व शाखाबाट गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरुको संयोजन गरिने छ ।
विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	९) विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको सुधार तथा व्यवस्थापनका लागि विद्यालयमा तिन तारा पद्धतीको अवलम्बन गरिनेछ भने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था सुधारका लागि स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको गुणस्तरीय सुधार (Water, sanitation and hygiene facility improvement tool- WASH Fit) लाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण	१०) खानेपानी तथा सरसफाइका भौतिक संरचनाहरूको भूकम्पीय प्रतिरोधिता तथा अन्य जोखिम न्युनिकरणका लागि हाल संचालनमा रहेका संरचनाहरुको व्यापक रुपमा प्रबलिकरण गरि उत्थानशिल संरचना निर्माण गरिने छ ।

तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा	११) खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका कार्यक्रमको संभाब्यता अध्ययन, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन लगायतका सबै चरणहरुमा जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने प्रभाव, विपद् न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरुलाई मुल प्रवाहिकरण गरि सो सम्बन्धी मुद्धाहरूको पहिचान गरी सो को सम्बोधन गरिनेछ ।
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१२) घरायसी शौचालय निर्माण तथा थप मर्मत सुधारका लागि घरपरिवार स्वयंलाई नै जिम्मेवार बनाईने छ । शारिरिक रुपमा अशक्त, अपाङ्ग र एकल महिलाहरूका लागि शौचालय निर्माणका लागि अनुगमन समितिको सिफारिसमा आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ भने अन्यलाई आर्थिक अनुदान उपलब्ध नगराउने नीति लिईने छ ।

४.५ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रियस्तरमा गरेका प्रतिवद्धताहरु तथा नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३० को मौलिक हक अन्तर्गत गरेको व्यवस्था, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपाल सरकारले गरेका प्रतिवद्धता, खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको क्षेत्रगत विकास योजना, १५ औं पञ्चवर्षिय योजनाको आधार पत्र, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३, विद्यालय एवं स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यविधि तथा मापदण्डले मार्गदर्शन गरेका मुख्य मुख्य बिषयहरुलाई पनि चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खासस्व योजनामा प्राथमिकताका साथ समाविष्ट गरी कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

मुख्य नीति तथा योजना	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रावधान
नेपालको संविधान, २०७२	• नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३० स्वच्छ वातावरणको हक अन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक हुनेछ । • धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हक अन्तर्गत उपधारा (४) प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने उल्लेख छ । • धारा ४४ उपभोक्ताको हक अन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा प्राप्त गर्ने हक हुने कानूनी प्रावधान छ ।
दिगो विकास लक्ष्य २०१६–२०३०	• ३.९.२ असुरक्षीत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताले हुने मृत्युदर घटाउने • ४.क. विद्यालयमा बाल, लैगिंक तथा अपागमैत्री सुरक्षित संरचना निर्माण गरी सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुनिश्चित हुन ।
	• ६.१.सन् २०३० सम्ममा सबैको सबैको लागि समतामूलक रूपमा सुरक्षित खानेपानी पुऱ्याउने । • ६.२. सन् २०३० सम्ममा सबैका लागि प्रयाप्त सरसफाइ र स्वच्छतामा समतामुलक पहुँच हासिल गर्ने र खुला दिसा गर्ने अभ्यासको अन्त्य गर्ने ।
खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रगत विकास योजना (२०२०/८७)	• क्षेत्रगत सुशासन र प्रभावकारितामा सुधारका माध्यमबाट "खासस्व" सेवाहरूलाई सबैको पहुँचमा पुऱ्याईंदै सेवाको स्तरमा सुधार ल्याउने । • विद्यमान क्षेत्रगत मुद्दाहरू एवम् भविष्यमा विकसित हुन सक्ने परिदृष्यहरूको सम्बोधन गर्ने । • यस क्षेत्रको प्रभावकारी कार्यक्रम निर्माण एवम् सुसङ्गत र सामञ्जस्यिय ढङ्गले कार्यान्वयन गर्नाका लागि क्षेत्रगत प्राथमिकता र रणनीति स्पष्ट गर्दै क्रमशः क्षेत्रगत एकत्रीकरण गर्ने । • राष्ट्रिय प्राथमिकताहरू, रणनीतिहरू, मानकस्तरहरू एवम् कार्यविधिहरूका तह सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई प्रभावकारी "खासस्व" सेवा प्रवाहको कार्यक्रम निर्माण एवम् व्यवस्थापनका लागि मार्गनिर्देशन तथा अभिप्रेरित गर्ने । • सबै नेपाली नागरिकहरूसम्म सुचारु र दिगो "खासस्व" सेवाहरूको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न यस क्षेत्र विकास योजनासंग तादात्म्यता हुने गरी सक्षमकारी नीति, कानुनी एवम् नियमनकारी खाका, सेवा प्रवाहको लागि स्पष्ट संस्थागत संयन्त्र, वित्तीय प्रबन्धहरू, क्षमता अभिवृद्धि, परिष्कृत समन्वय र कार्यसम्पादन अनुगमन पद्धति लागू गर्नु ।

१५ औं पञ्चवर्षिय योजना	● खानेपानी र सरसफाइ सेवाको पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ रूपमा उपलब्धताबाट जनस्वास्थ्यमा सुधार गर्नु । ● सबै नागरिकलाई आधारभूत स्तरको सरसफाइ सेवामा पहुँच तथा मानव मल मूत्र र फोहोर पानीको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम गराउनु । ● जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापन मैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सुनिश्चित गर्नु । ● खानेपानी तथा सरसफाइको दिगो सेवा प्रवाहमा संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको भूमिका सवलीकरण गर्दै क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।
स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११ को उपदफा (२) झ (१) मा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ तथा पोषण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन, (५) स्वच्छ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदूषण नियन्त्रण र नियमन, (६) सरसफाइ सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन स्थानीय सरकारले गर्ने प्रावधान छ । उपदफा (२) ध. खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा (१) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन, (२) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धित स्थानीय तहले गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको दफा ११ को उपदफा ४ ग.२ मा खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन गाउँपालिका तथा नगरपालिकाद्धारा गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको परिच्छेद ६ को दफा २४, योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नेः मा बुँदा नं (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नु प्रावधान छ । ऐनको दफा २५को दफा (२) को उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ । त्यसै गरी ऐनको दफा २६ को (घ) फोहोरमैला विसर्जन स्थल वा प्रशोधन प्रणालीको विकास र सञ्चालन गाउँपालिका वा नगरपालिकासँग साझेदारी, सम्झौता वा संयुक्त व्यवस्थापनमा गर्न सकिने व्यवस्था छ । ऐनको परिच्छेद (९): गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तीय अधिकार क्षेत्रको दफा ६२ को उपदफा (२) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको कुनै सेवा उपयोग गरे वापत सम्बन्धित सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीलाई सेवा शुल्क लगाउन सक्नेछ ।
पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३	पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३ ले सन् २०३० सम्म सबैको लागि र सधैको लागि पूर्ण सरसफाइको अवस्था हासिल गर्नेतर्फ उन्मुख हुने लक्ष्य लिएको छ । उक्त लक्ष्यलाई ३ चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन हुदै आइरहेको छ । तह १ : सन् २०२२ सम्म १५ प्रतिशत गाउँपालिका र १० प्रतिशत न.पा. तह २: सन् २०२७ सम्म ५० प्रतिशत गाउँपालिका र ४० प्रतिशत न.पा. तह ३: सन् २०३० सम्म १०० प्रतिशत गाउँपालिका र १०० प्रतिशत न.पा. पूर्ण सरसफाइको उद्धेश्य भनेको : ● सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी बानी व्यवहार विकास गर्ने । ● घरायसी तथा संस्थागत तहमा सरसफाइ र स्वच्छताका सुविधाको समुचित प्रयोग,मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नती गर्ने ।

	• सुरक्षित खानेपानीको सेवा सुनिश्चित गर्ने र घरायसी तथा सस्थागत तहमा पानी शुद्धीकरणको प्रवर्द्धन समेत गर्ने । • खुला दिसामुक्त अवस्थाको दिगोपना कायम गर्ने । • पोखरी तथा साना जलाशय र खोला खोल्सीहरुको संरक्षण गरी स्वच्छता तथा सुन्दरता कायम राख्ने । • फोहोरमैला तथा मानव मलमूत्रीय फोहोरको सम्भव भएसम्म पून:प्रयोग गर्ने वा तोकिएको मापदण्डका आधारमा विसर्जन गर्ने । पूर्ण सरसफाइका दुई चरण : सफा र स्वच्छ चरण, पूर्ण सरसफाइ उन्मुख चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन गर्ने र सम्पूर्ण चरणहरु पश्चात्पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँ, बस्ती, टोल र समुदाय घोषणा गर्ने व्यवस्था यस मार्गदर्शनमा उल्लेख छ ।
विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि २०७४	विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७४ को लक्ष्य : विद्यालयमा दिगो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गरी शैक्षिक उपलब्धि बढाउन अनुकूल वातावरणको सिर्जना गर्ने रहेको छ । कार्यविधिको उद्देश्यहरु विद्यालयमा सबै बालबालिकाहरुका लागि अनुकूल हुने गरी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका सूचकएवम् मापदण्ड तयार गर्ने, तयार गरिएको मापदण्ड कार्यान्वयनका लागि विधि, प्रक्रिया र पध्दतिका विषयमा सहजीकरण गर्ने र विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन, सरसफाइका सुविधा र स्वच्छ वातावरण तयार गर्नका लागि उपलब्ध स्रोत साधनको उपयोगमा विभिन्न निकायहरुको भूमिका पहिचान एवम् समन्वयका लागि सहजीकरण गर्ने रहेकोछ । यस कार्यविधिले विद्यालय स्वमुल्याङ्कनको मापदण्ड जस्तै सबै विद्यालयहरुमा पानी, शौचालय, वातावरणीय सरसफाइ, हरियाली वातावरण, स्वच्छता सुविधा, स्वच्छता शिक्षा, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा जवाफदेहिताका आधार तय गरी यसै मापदण्डका आधारमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर वर्गीकरण गर्न तारा पद्धतिलाई आधार मानिएको छ ।
स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी मापदण्ड २०७८	१. ठुला स्वास्थ्य संस्थाहरु, मझौला स्वास्थ्य संस्थाहरु, साना स्वास्थ्य संस्थाहरु, विस्तारित सेवा, घुम्ती शिविर स्वास्थ्य संस्थाको तह र स्वास्थ्य संस्थाको बर्गिकरण । २.वितरण गरिने पानीको गुणस्तर: पिउने पानी, हात धुने पानी र मेडिकल प्रयोजनको लागि मध्यम स्तरको पानीको प्रगोग गर्ने र विशेष परिस्थितीको लागि उच्च स्तरको पानीको प्रयोग र पिउने पानीको गुणस्तर भन्दा कम स्तरको पानीलाई सफा गर्ने, लन्ड्री र सरसफाइको लागि मात्र प्रयोग गर्ने । ३. स्वास्थ्य संस्थाहरुका लागि सरसफाइको मापदण्ड: कम्पाउन्डमा, अन्तरंग विभाग (आईपिडी), ओपिडी (प्रत्येक विभाग/ब्लक), प्रतिक्षा गर्ने स्थान, परामर्श कक्ष, लन्ड्री कोठा, युएसजी कोठा, शल्यक्रिया कोठा, प्याथोलोजि ब्लक, प्रसूति कोठा/ उत्तर प्रसूति कक्ष, प्रसूति कक्ष, लास घर, प्रयोगशाला, लन्ड्री सेवा, प्रत्येक विभागमा Janitor's Closet, सबै सेवा दिने स्थानमा हात धुने बेसिनमा सेवाग्राही एवं कर्मचारीको लागि मुत्रालय र शौचालयको मापदण्डको साथै हात धुने बेसिनको संख्या तोकिएको । ४. स्वास्थ्य संस्थाको लागि स्वच्छता मापदण्ड जस्तै शौचालय/ नुहाउने सुविधा, हातको सरसफाइ, लन्ड्री सरसफाइ, व्यक्तिगत सरसफाइ तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री (सेवा प्रदायक), महिनावारी भएको अवस्थाको सरसफाइ व्यवस्थापन, खानेकुराको स्वच्छता (अवलोकन गर्ने), लासघरको सरसफाइ (लासघरको सुविधा भएको अस्पतालमा मात्र लागू हुने), सूचना प्रवाह र स्वच्छता प्रवर्द्धन, कीट तथा मुसाको नियन्त्रण,क्षमता अभिवृद्धि र वातावरणीय स्वच्छता/ सरसफाइ तोकिएको । ५. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि निश्चित मापदण्ड तोकिएको

अध्याय ५
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना, प्रक्षेपण र लागत

५.१ योजना तर्जुमा

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खासस्व योजनाको लागि NWASH व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले अन्तः निर्मित योजना उपकरण तयार गरेको छ ।

- खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता परियोजनाहरुको प्राथमिकता तय गरेर चक्रघट्टा गाउँपालिकाको आवश्यकतालाई प्राथमिकता दिने । जव खासस्व योजना उपकरणमा प्राथमिकता निर्धारण गरिन्छ, यसले स्वचालित रुपमा विस्तृत गतिविधिहरु र २०७८ दखि २०८८ सम्मको लागि यी गतिविधिहरु सम्पन्न गर्न वित्तिय आवश्यकता निर्धारण गर्दछ ।
- विद्यालयमा खासस्व र सार्वजनिक स्थानमा खासस्वको इच्छित सेवाको तह (उच्च वा आधारभूत) निर्धारण गर्ने ।
- चक्रघट्टा गाउँपालिकाको अपेक्षित सर्तहरुमा खासस्व क्षेत्रको क्षमता मूल्याङ्कन गर्नेस क) पानीको शुल्क, ख) स्वयम आपूर्ति समाधानमा लगानी, ग) कर, घ) स्थानान्तरण

यस अवधिको लागि वित्तिय अन्तरहरुको पहिचान गर्ने, यदि त्यहाँ अन्तर छ भने व्यापार, हिस्सा, समता, बन्धनहरु मार्फत अन्तर कम गर्न समन्वयकारी काम गर्ने ।

५.१.१ प्राथमिकता निर्धारण

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका प्राथमिकताहरु निर्धारण गरिएको सारांश तालिका निम्न वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.३.१ परियोजनाका प्राथमिकताहरु

क्र.स.	क्षेत्र	इकाई	उति उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	जम्मा
A.	**खानेपानी आपूर्ति परियोजनाहरूको लागि प्राथमिकता**						
A.1	अवस्थित खानेपानी आपूर्ति आयोजना	संख्या	१	०	०	०	१
A.2	नयाँ खानेपानी आपूर्ति आयोजना	संख्या	९	१	२	०	१२
A.3	चलिरहेको खानेपानी आयोजना	संख्या	०	०	०	०	०
A.4	अवस्थित ट्यूबवेल (उच्च प्राथमिकता)	%	४०				४०
B.	**सरसफाइ परियोजनाहरूको लागि प्राथमिकता**						
B.1	अवस्थित सरसफाइ प्रणाली	संख्या	०	०	०	०	०
B.2	नयाँ सरसफाइ प्रणाली	संख्या	०	०	०	०	०
B.3	चलिरहेको सरसफाइ प्रणाली	संख्या	०	०	०	०	०
B.4	घरपरिवार सरसफाइ- घर छेउबाट व्यवस्थित शौचालय बनाउने योजना वर्ष	वर्ष	५				
C.	**विद्यालयमा खासस्वको प्राथमिकता र सेवाको तह**						
C.1	विद्यालय संख्याः उच्च	संख्या	०	०	०	०	०
C.2	विद्यालय संख्याः आधारभूत	संख्या	२	१५	६	०	२३
C.3	जम्मा संख्या	संख्या	२	१५	६	०	२३
D.	**स्वास्थ्य संस्थामा खासस्वको प्राथमिकता**						
D.1	स्वास्थ्य संस्था संख्या	संख्या	८	२	३	०	१३
E.	**सार्वजनिक शौचालयमा खासस्वको प्राथमिकता**						
E.1	सार्वजनिक शौचालय संख्याः उच्च	संख्या	०	०	०	०	०

E.2	सार्वजनिक शौचालय संख्याः आधारभूत	संख्या	०	३	१	०	४
	जम्मा संख्या	**संख्या**	०	३	१	०	४

जव रणनीतिक योजना कार्यशालाले प्राथमिकता निर्धारण गर्दछ, वास योजना उपकरण स्वचालित रुपमा योजना अवधिको लागि अवाश्यक लागन गणना गर्दछ ।

५.१.२ क्रियाकलापहरुको विभाजन

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको विस्तार तथा सेवाको तहलाई सुधार गर्नको लागि चक्रघट्टा गाउँपालिकामा पूर्वाधारमा लगानी गर्न जनसंख्या र क्रियाकलापको आधारमा अनुमान तथा वितरण गरिएकोछ। विद्यालय र स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरु, सार्वजनिक शौचालयहरू, ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन, ढल निकासको सञ्जाल सहित फोहोर पानी प्रशोधन गर्ने लगायतका अन्य अनुमानहरू पनि गरिएको छ । निम्न तालिकाले "खासस्व योजना उपकरण" मा प्रयोग गरिएको अनुमानहरू देखाउँदछ ।

तालिका नं. ३.२.योजना उपकरणमा प्रयोग गरिएको अनुमानहरू

प्राथमिकता	२०७८	२०७९	२०८०	२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	२०८६	२०८७	२०८८
पूंजीगत व्ययको वितरण											
अति उच्च	०.१	०.४	०.४	०.१							
उच्च			०.१	०.४	०.४	०.१					
मध्यम					०.१	०.४	०.४	०.१			
न्यून								०.१	०.४	०.४	०.१
एकपटक मर्मतको वितरण											
अति उच्च	०.५	०.५									
उच्च											
मध्यम											
न्यून											
पूंजीगत मर्मत व्ययको वितरण											
अति उच्च	०.५	०.५									
उच्च											
मध्यम											
न्यून											
परिचालन र मर्मत खर्चको वितरण											
अति उच्च	०.५	०.५									
उच्च											
मध्यम											
न्यून											
प्रत्यक्ष सहयोगको वितरण											
अति उच्च	०.५	०.५									
उच्च											
मध्यम											
न्यून											

यहाँ उपलब्ध गरिएको तालिकाले चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवालाई थप विस्तार र सेवामा सुधारको लागि १० वर्षे योजना उपकरणमा अनुमान प्रयोग गरिएको छ । जसले पूंजीगत व्ययको वितरण,

एकपटक मर्मतको वितरण, चालु खर्चको वितरण र प्रत्यक्ष सहयोगको वितरणलाई अति उच्च, उच्च, मध्यम र न्यून गरि समावेश गरेको छ ।

५.१.३ उपलब्ध श्रोतहरुको आंकलन

रणनीतिक योजना कार्यशालाले उपलब्ध करहरू, स्थानान्तरण र पानी शुल्क वापतको श्रोतहरु मूल्याङ्कन गरेकोछ । यदि उपलब्ध श्रोतहरु आवश्यक लागतमा पुरा गर्न असमर्थ भएको अवस्थामा यी अन्तरलाई पुरा गर्न समन्वय/पुलको आवश्यकता पर्नेछ ।

५.१.४ नपुग क्षेत्रमा सहयोग

यसमा बिशेष गरि नपुग क्षेत्रहरुमा ट्रेड, सेयर, इक्वीटी, र वोन्ड द्वारा समन्वय/पुल गरिनेछ ।

५.२ प्रक्षेपणको सारांश

प्रस्तुत गरिएको चित्रले चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी आपूर्ति सेवाको सुधारको अवस्थालाई देखाएको छ। चित्रले बिशेष गरि ९ वर्षभित्र सुरक्षित व्यवस्थित खानेपानी सेवालाई बिस्तार तथा बढाउदै लैजाने र आधारभूत तथा सीमित सेवाहरु घटाउदै लग्ने देखिन्छ । सुरक्षित व्यवस्थित खानेपानी सेवालाई २०८८ सम्ममा पूर्ण प्राप्ती गरि उपलब्धी हासिल गर्नेछ ।

चित्र नं. २.१. खानेपानी आपूर्ति सेवा तह सुधार

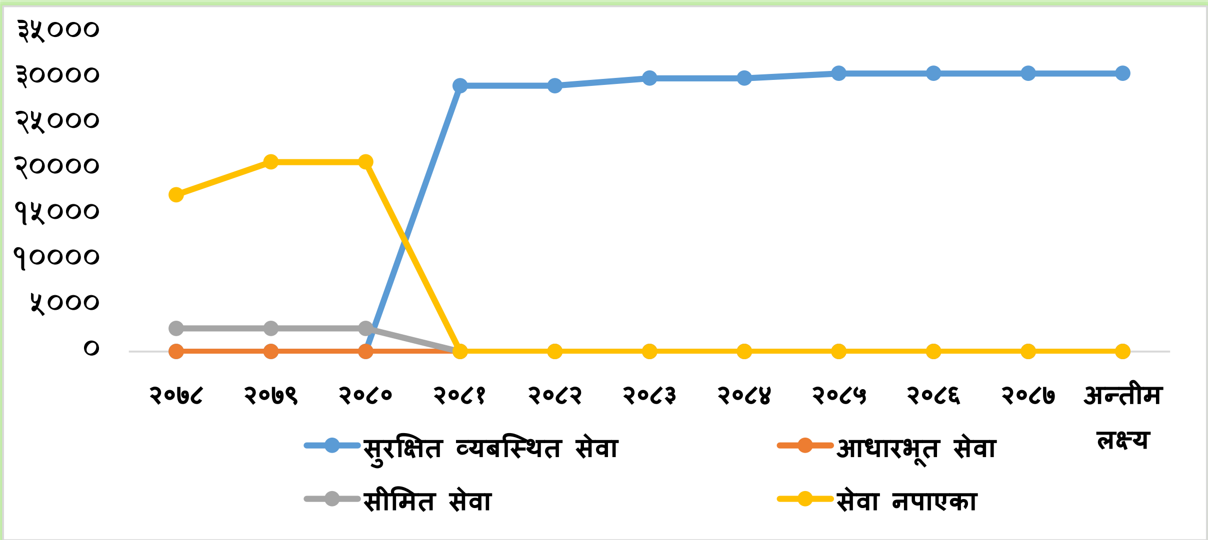

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइमा पहुँचमा वृद्धि र असुरक्षित सरसफाइको अभ्यास गर्ने जनसंख्यामा कमी, यसैले सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित सरसफाइ सेवाहरूको साथ पूर्ण कभरेज प्राप्त गर्नेछ । विद्यमान आधारभूत सरसफाइ सेवा, सीमित सरसफाइ सेवा, सुधार नगरिएको सरसफाइ सेवा र सेवा नै नपाएका जनसंख्यालाई २०८२ सम्म सुरक्षित व्यवस्थित सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउने देखिन्छ ।

चित्र नं. २.२. घरेलु स्तरको सरसफाइ सुधार

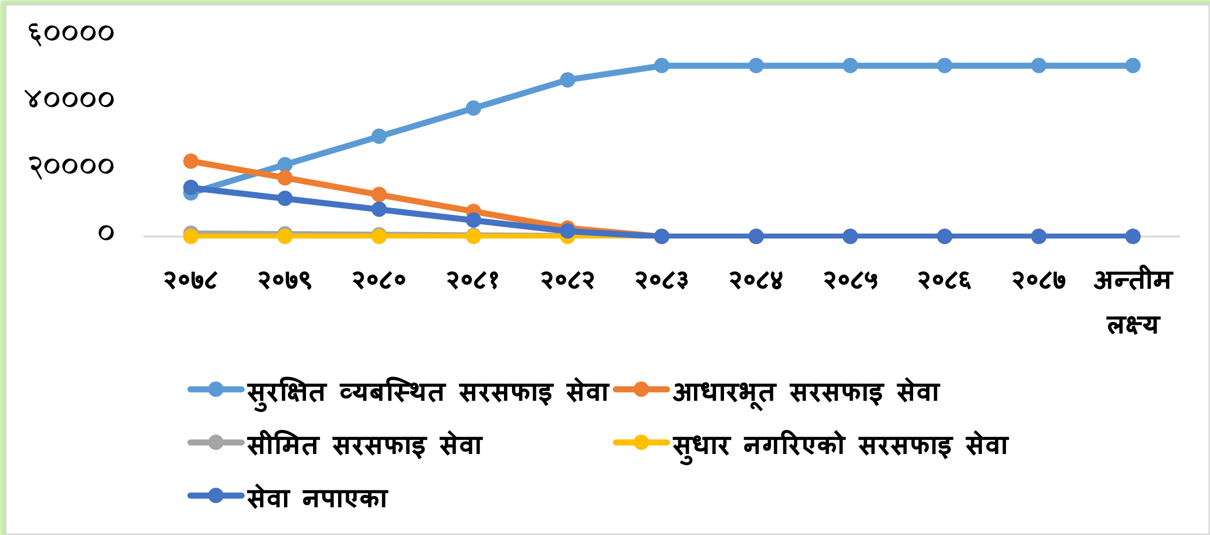

योजना अवधि (२०७८-२०८८) मा यी योजना गरिएका कभरेजहरूमा आधारित, खासस्व योजना उपकरणले कुल खासस्व योजना लागतको गणना गर्नेछ ।

तालिका नं. ३.३. कभरेजको सारांश

क.स	घटक	आधारभूत तह	२०७८	२०७९	२०८०	२०८१	२०८२	२०८३	२०८४	२०८५	२०८६	२०८७	२०८८
A	**खानेपानी आपूर्ति**	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या
A1	सुरक्षित व्यबस्थित खानेपानी सेवा पाएका जनसंख्या	५०	०	०	०	२९२२४	२९२२४	३००४९	३००४९	३०५७८	३०५७८	३०५७८	३०५७८
A2	आधारभूत खानेपानी सेवा पाएका जनसंख्या	३६०६	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
A3	सीमित खानेपानी सेवा पाएका जनसंख्या	२५६५	२५६५	२५६५	२५६५	०	०	०	०	०	०	०	०
A4	सेवा नपाएका जनसंख्या	१७१९६	१७२४५	२०८५२	२०८५२	०	०	०	०	०	०	०	०
B	**सरसफाइ**												
B1	घरपरिवार सरसफाइ												
B1.1	सुरक्षित व्यबस्थित सरसफाइ सेवा पाएका जनसंख्या	८८१४	१३०६३	२१५६२	३००६१	३८५६०	४७०५९	५१३०७	५१३०७	५१३०७	५१३०७	५१३०७	५१३०७
B1.2	आधारभूत सरसफाइ सेवा पाएका जनसंख्या	२५१५३	२२६३८	१७६०७	१२५७६	७५४५	२५१४	०	०	०	०	०	०
B1.3	सीमित सरसफाइ सेवा पाएका जनसंख्या	१०३९	९३५	७२७	५१९	३११	१०३	०	०	०	०	०	०
B1.4	सुधार नगरिएको सरसफाइ सेवा पाएका जनसंख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
B1.5	सेवा नपाएका जनसंख्या	१६३०१	१४६७१	११४११	८१५१	४८९१	१६३१	०	०	०	०	०	०
B2	दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन												
B2.1	सेवा पाएका जनसंख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
B3	ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र												
B3.1	सेवा पाएका जनसंख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
B4	ठोस फोहोर व्यवस्थापन												
B4.1	सेवा पाएका जनसंख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

C	**विद्यालयमा खासस्व**												
C1	उच्च खानेपानी सेवा भएका विद्यालय संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
C2	उच्च सरसफाइ सेवा भएका विद्यालय संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
C3	उच्च स्वच्छता सेवा भएका विद्यालय संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
C4	विद्यालयमा आधारभूत खानेपानी सेवा भएका विद्यालय संख्या	२१	२१	२१	२१	२२	२२	२२	२२	२३	२३	२३	२३
C5	विद्यालयमा आधारभूत सरसफाइ सेवा भएका विद्यालय संख्या	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१९	१९	२३	२३	२३	२३
C6	विद्यालयमा आधारभूत स्वच्छता सेवा भएका विद्यालय संख्या	०	०	०	०	२	२	१७	१७	२३	२३	२३	२३
C7	विद्यालयमा सीमित खानेपानी सेवा भएका विद्यालय संख्या	१	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०
C8	विद्यालयमा सीमित सरसफाइ सेवा भएका विद्यालय संख्या	३	३	३	३	३	३	०	०	०	०	०	०
C9	विद्यालयमा सीमित स्वच्छता सेवा भएका विद्यालय संख्या	१८	१८	१८	१८	१७	१७	४	४	०	०	०	०
C10	खानेपानी सेवा नभएका विद्यालय संख्या	१	१	१	१	१	१	१	१	०	०	०	०
C11	सरसफाइ सेवा नभएका विद्यालय संख्या	७	७	७	७	७	७	४	४	०	०	०	०
C12	स्वच्छता सेवा नभएका विद्यालय संख्या	५	५	५	५	४	४	२	२	०	०	०	०
D	**स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थामा खासस्व**												
D1	आधारभूत खानेपानी सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	०	०	०	०	७	७	९	९	१२	१२	१२	१०
D2	आधारभूत सरसफाइ सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	०	०	०	०	७	७	९	९	१२	१२	१२	७
D3	आधारभूत स्वच्छता सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	०	०	०	०	७	७	९	९	१२	१२	१२	७

D4	आधारभूत वातावरणीय सफाइ सेवा भएको स्वास्थ्य संस्था संख्या	३	३	३	३	७	७	९	९	१२	१२	१२	७
D5	सीमित खानेपानी सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	७	७	७	७	१	१	१	१	०	०	०	०
D6	सीमित सरसफाइ सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	१०	१०	१०	१०	४	४	३	३	०	०	०	०
D7	सीमित स्वच्छता सेवा भएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	१२	१२	१२	१२	५	५	३	३	०	०	०	०
D8	सीमित वातावरणीय सफाइ सेवा भएको स्वास्थ्य संस्था संख्या	४	४	४	४	१	१	०	०	०	०	०	०
D9	खानेपानी सेवा नभएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	५	५	५	५	४	४	२	२	०	०	०	०
D10	सरसफाइ सेवा नभएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	२	२	२	२	१	१	०	०	०	०	०	०
D11	स्वच्छता सेवा नभएका स्वास्थ्य संस्था संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
D12	वातावरणीय सफाइ सेवा नभएको स्वास्थ्य संस्था संख्या	५	५	५	५	४	४	३	३	०	०	०	०
E	**सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व**												
E1	उच्च खासस्व सुविधा भएका सार्वजनिक शौचालय संख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
E2	आधारभूत खासस्व सुविधा भएका सार्वजनिक शौचालय संख्या	०	०	०	०	२	२	३	३	३	३	३	३
E3	सीमित खासस्व सुविधा भएका सार्वजनिक शौचालय संख्या	३	३	३	३	१	१	०	०	०	०	०	०
E4	खासस्व सुविधा नभएका सार्वजनिक शौचालय संख्या	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	०

५.३ लागत

यसमा प्रस्तुत गरिएको खण्डले पूर्वाधारमा लगानीलाई समेटेको छ क) पूर्ण खासस्व कभरेज र ख) सेवा स्तर सुधार का लागि लागत अनुमान हेर्छ । विद्यालय र स्वास्थ्य सुविधाहरू, सार्वजनिक शौचालयहरू, फोहोर फोहोरमैला व्यवस्थापन, ढल निकास सञ्जालको फोहोर पानीको प्रशोधन सहित अन्य लागत पनि समावेश गरिएको छ । राष्ट्रिय स्तरमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रलाई लगानी गर्न राम्रोसँग बुझ्ने नीति निर्माण र कार्यान्वयनका लागि महत्वपूर्ण छ भन्ने साझा सहमति भएको छ । अवस्थित कोषहरूको अझ राम्रो र अधिक उचित उपयोगलाई प्रोत्साहित गर्न र थप वित्तियतालाई आकर्षित गर्न यो पनि महत्वपूर्ण छ ।

५.३.१ विधि

लागत दृष्टिकोणले विद्यमान र अनुमानित जनसंख्या, खासस्व सेवा वितरणको लागि आवश्यक प्रविधिहरू र प्रविधिसँग सम्बन्धित दिगो खासस्व सेवाहरू प्रदान गर्ने लागतहरूलाई विचार गर्दछ । जीवन चक्र लागत दृष्टिकोण दिगो वास सेवाहरू प्रदान गर्नको लागि लागत घटकहरू प्रदान गर्दछ, जो पूंजीगत व्यय, परिचालन र मर्मत खर्च, ठूला मर्मत खर्च, प्रत्यक्ष सहयोग खर्च हुन् ।

- **पूंजीगत खर्चः** नयाँ अयोजनाको लागि खासस्व पूर्वाधार प्रदान गर्न लागत र अवस्थित प्रणालीहरूको लागि सेवा स्तर सुधारको लागि लागत ।
- **पूजीगत मर्मत खर्चः** यसले बिशेष गरि साधनहरुको फेरवदलको लागत या साधन नविकरण गर्दछ । यसले मुख्य मर्मत सम्बन्धी क्रियाकलापहरु समेटदछ ।
- **संचालन र मर्मत खर्चः** नियमित संचालनको लागत र सानो मर्मत सम्भार लागत ।
- **प्रत्यक्ष सहयोग खर्चः** सहयोग सेवा पुऱ्याउने लागत, जसमा अनुगमन र मूल्यांकन, प्राविधिक सहयोग, सुदृढीकरण, क्षमता निर्माण, उपकरणहरू र स्पेयर पार्ट्स सहयोग इत्यादि सामेल छन् ।

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको सेवालाई बिस्तार गरि जनतासामू प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गर्नको लागि बिभिन्न विधिहरुको प्रयोगबाट खासस्वको भौतिक, प्राविधिक, क्षमता निर्माणहरुमा लागत बिश्लेषण गरिएको छ । यसबाट गाउँपालिकामा खासस्व सेवा २०८८ सम्म सत प्रतिशतमा पुग्ने लक्ष्य लिएको छ । जसले बिशेषगरि राष्ट्रिय लक्ष्य तथा दिगो विकास लक्ष्यलाई समेत टेवा पुऱ्याउने छ ।

५.३.१.१ खानेपानी सेवाको लागत

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा २०८८ सम्ममा सुधारिएको खानेपानी सेवामा विश्वव्यापी पहुँच प्राप्त गर्दै, लाग्ने लागतहरू अनुमान गरिएको छ । वर्तमान सेवा बिस्तार, लक्षित बिस्तार र लक्ष्य प्राप्त गर्नका लागि प्रयोग गरिने प्रविधिहरूको एकाई लागतलाई ध्यानमा राख्दै प्रक्षेपण गरिएको छ । २०७९ देखि २०८८ सम्मको लागत प्रक्षेपण बार्षिक आधारमा गरिएको छ । इकाई लागतहरु खानेपानी आपूर्ति प्रविधि (घरपरिवार जडान, स्ट्याड पाइप, नल) आधारमा प्रदान गरिएको छ ।

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा २०७९ देखि २०८८ सम्मको लागि खानेपानी सेवाको कूल रु १,४७,८०,१२,९०१ लागत प्रक्षेपण गरिएको छ । जसमा पुजीगत खर्चको लागि ४५.०१ प्रतिशत, पूजीगत मर्मत खर्च ९.४१ प्रतिशत, संचालन र मर्मत खर्च ५.०६ प्रतिशत, प्रत्यक्ष सहयोग खर्च २.२५ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र नं. २.३. गाउँपालिकामा खानेपानी सेवाको लागत

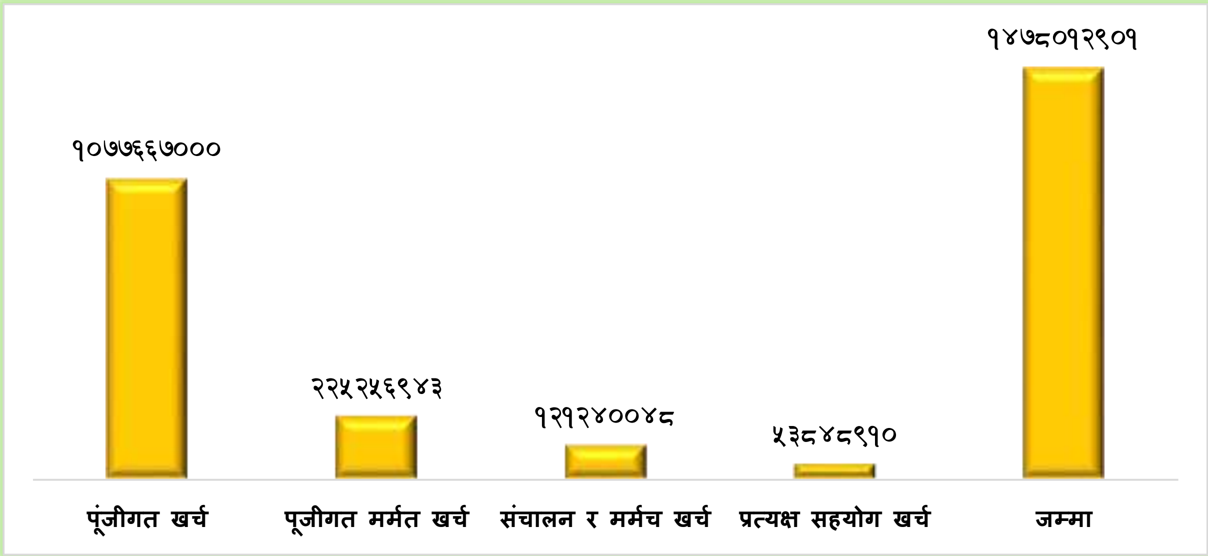

५.३.१.२ सरसफाइ सेवाको लागत

समान लागत फ्रेमवर्क सरसफाई सेवाहरुको लागी प्रयोग गरीएको छ । लागत विभिन्न टेक्नोलोजी विकल्पहरूको मिश्रणको माध्यमबाट या त आधारभूत वा सुरक्षित व्यवस्थापन सरसफाई सेवाहरूको विश्वव्यापी पहुँचमा पुग्ने अनुमानहरूमा आधारित छ। बैकल्पिक विचारहरु सेफ्टीक ट्याक सहितको पानी कपाट र पानी खन्याउने, सुधारिएको खाल्डे शौचालयलाई समावेश गरिएको छ ।

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा २०७९ देखि २०८८ सम्म सरसफाइ सेवाको कूल लागत रु ६९,४०,७१,१५६ प्रक्षेपण गरिएको छ। जसमा पूजीगत खर्चको लागि ९.१९ प्रतिशत, पूजीगत मर्मत खर्च ३.६८ प्रतिशत, संचालन र मर्मत खर्च १५.६४ प्रतिशत र प्रत्यक्ष सहयोग खर्च ०.४९ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र नं. २.४. गाउँपालिकामा सरसफाइ सेवाको लागत

५.३.१.३ समग्र क्षेत्र समेट्न कुल लागत

यस तालिकामा चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वचछताको सेवामा जनताको आधारभूत पहुँच २०८८ सम्म गरिनेछ । यसले विशेष गरि खानेपानी आपूर्ति, सरसफाइ र स्वच्छता, विद्यालयमा खासस्व, स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व, सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व, र अन्य क्रियाकलापहरु योजना गरिएको छ । चक्रघट्टा गाउँपालिकामा २०८८ सम्म खासस्वको समग्रै क्षेत्र समेट्न कूल रु २,३९,४०,२३,२९५ लागत प्रक्षेपण गरिएको छ। जसमा खानेपानी आपूर्तिका लागि ६१.७४ प्रतिशत, सरसफाइ र स्वच्छता २८.९९ प्रतिशत, विद्यालय वास ५.०३

प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व ३.५६ प्रतिशत, सार्वजनिक स्थलमा वास ०.६८ प्रतिशत र अन्य क्रियाकलापमा ० प्रतिशत लागत योजना गरिएको छ ।

चित्र नं. २.५. गाउँपालिकामा जम्मा वास लागत (विषय अनुसार)

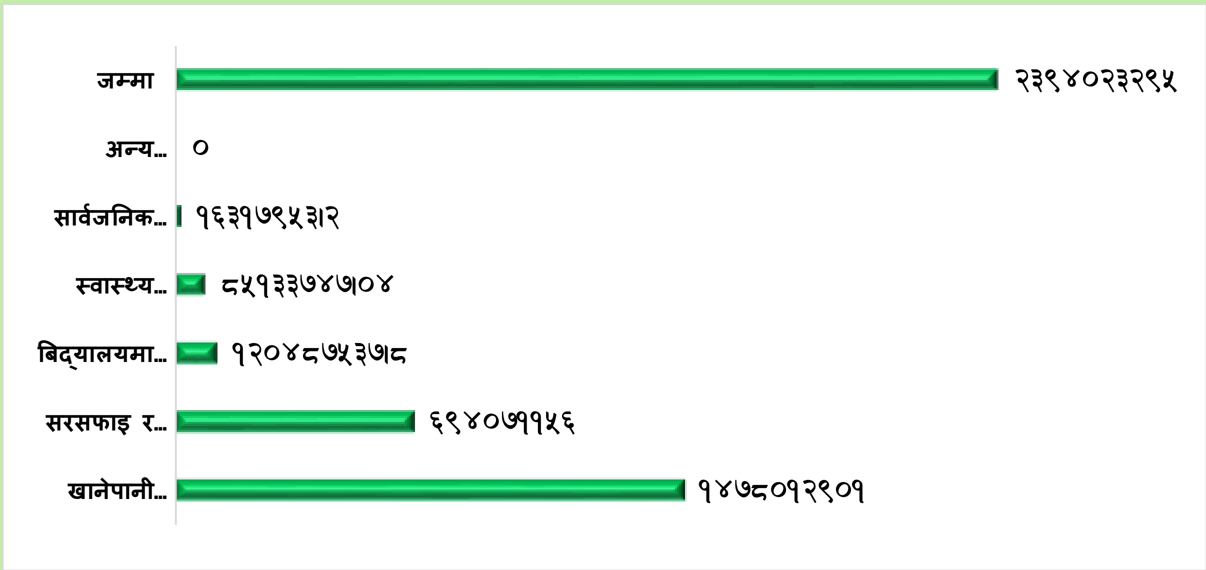

५.३.२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लागत सारांश

तल प्रस्तुत गरिएको तालिकामा वास योजना आवश्कय लागतको सारांशलाई उल्लेख गरिएको छ । जसमा २०७८ देखि २०८८ सम्म यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लागि आवश्यक लागतलाई शिर्षक अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ । जम्मा लागत अनुमान २,३९,४०,२३,२९५.४ रहेको छ भने सारांशमा पूजीगत खर्च ५६.७६ प्रतिशत, पूँजीगत मर्मत खर्च १४.४२ प्रतिशत, संचालन र मर्मत खर्च २५.४१ प्रतिशत, प्रत्यक्ष सहयोग खर्च ३.४ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र नं. २.६. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र सेवा लागत

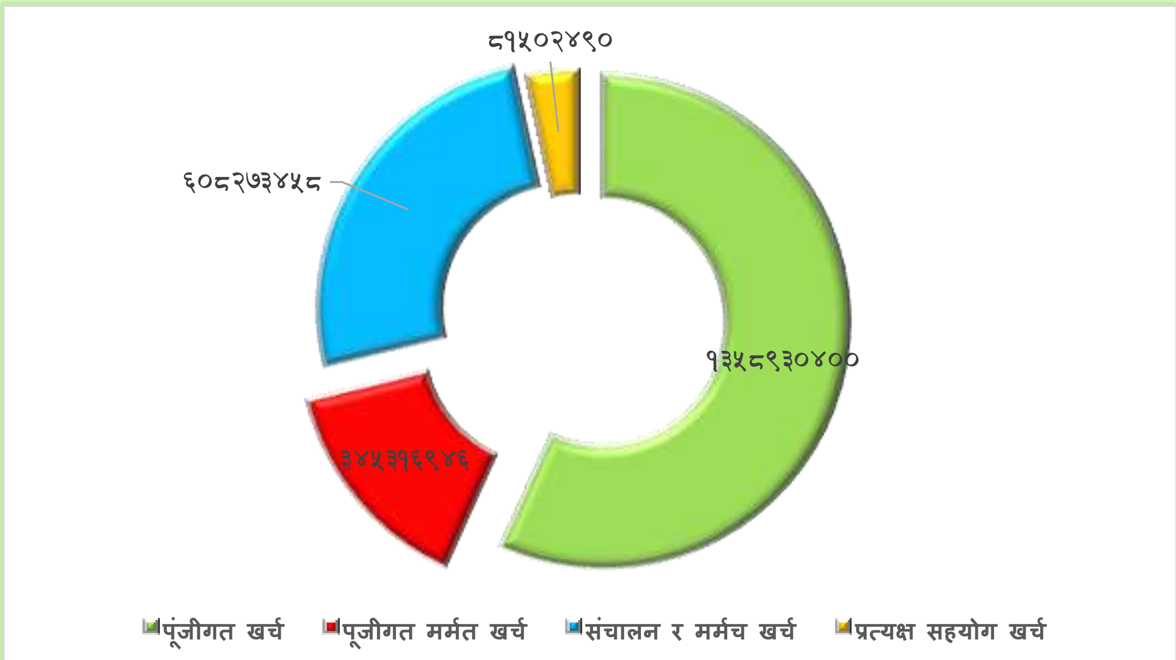

तालिका नं. ३.४.खासस्व योजना आवश्यक लागतको सारांश

क.स	विवरण	२०७८		२०७९		२०८०		२०८१		२०८२		२०८३	
		रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%
A	**खानेपानी आपूर्ति**												
१	पूंजीगत खर्च	१२२१३९५००	५.१%	४१६०७७४००	१७.३८%	३९८०५०१००	१६.६३%	१०८४४७५००	४.५३%	१३४०१५००	०.५६%	१०२९३५००	०.४३%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	७४४१५१	०.०३%	१०६१९१०	०.०४%	१५१६५७३	०.०६%	१६८८०१७	०.०७%	३५९८९७३२	१.५%	३५९८९७३२	१.५%
३	संचालन र मर्मत खर्च	१८७९३४५	०.०८%	२३८४३२५	०.१%	२९५४३७१	०.१२%	३१०५९२५	०.१३%	१५४८२२७१.६३	०.६५%	१५४८२२७१.६३	०.६५%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२२५९५४४०	०.९४%	३६१५०१८	०.१५%	२४७५५५२	०.१%	३९६९६००	०.१७%	३२३४७००	०.१४%	२९७३९००	०.१२%
	जम्मा	**१४७३५८४३६**	**६.१६%**	**४२३१३८६५३**	**१७.६७%**	**४०४९९६५९६**	**१६.९२%**	**११७२११०४२**	**४.९%**	**६८१०८२०३.६३**	**२.८४%**	**६४७३९४०३.६३**	**२.७%**
B	**सरसफाइ तथा स्वच्छता**												
१	पूंजीगत खर्च	२१०४०६४०	०.८८%	७९७९३०८०	३.३३%	८०३७०५८०	३.३६%	२५५३५३८०	१.०७%	७०५०४८०	०.२९%	४२४६२४०	०.१८%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	३९९१०१५	०.१७%	४०४०४७७.५१	०.१७%	४१३९४०२.५४	०.१७%	४२३८३२७.५७	०.१८%	११०१२२४२.६	०.४६%	११११११६७.६२	०.४६%
३	संचालन र मर्मत खर्च	२०३५१७९९	०.८५%	२१४८३५१५=३	०.९%	२३७४६९४७.९	०.९९%	२६०१०३८०.५	१.०९%	३७३२४६४५.१	१.५६%	३९५८८०७७.७	१.६५%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	४१८४९२०	०.१७%	१४३७४०	०.०१%	२८९२४०	०.०१%	२०७८७४०	०.०९%	६८२९४०	०.०३%	७६३७४०	०.०३%
	जम्मा	**४९५६८३७४**	**२.०७%**	**१०५४६०८१=८१**	**२.०७%**	**१०८५४६१७०.४४**	**२.०७%**	**५७८६२८२८.०७**	**२.०७%**	**५६०७०३०७.७**	**२.०७%**	**५५७०९२२५.३२**	**२.०७%**
C1	**विद्यालयमा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
1	पूंजीगत खर्च	४४८५००	०.०२%	१७९४०००	०.०७%	३२९५५००	०.१४%	६४५४५००	०.२७%	६६६३५००	०.२८%	४१३१५००	०.१७%
2	पूजीगत मर्मत खर्च	१००१९८५	०.०४%	१००१९८५	०.०४%	२०९४३६०	०.०९%	२०९४३६०	०.०९%	९१७२७५.४	०.०४%	९१७२७५.४	०.०४%

3	संचालन र मर्मत खर्च	६०१३२२३	०.२५%	६०१३२२३	०.२५%	६०१३२२३	०.२५%	६०१३२२३	०.२५%	६२०४७४३	०.२६%	६२०४७४३	०.२६%
4	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	८२९८४०	०.०३%	९६१८४०	०.०४%	१८१९८४०	०.०८%	१२२५८४०	०.०५%	८२९८४०	०.०३%	८२९८४०	०.०३%
	जम्मा	**८२९३५४८**	**०.३५%**	**९७७१०४८**	**०.४१%**	**१३२२२९२३**	**०.५५%**	**१५७८७९२३**	**०.६६%**	**१४६१५३५८.४**	**०.६१%**	**१२०८३३५८.४**	**०.५%**
C2	**विद्यालयमा खासस्व (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	सरसफाइ	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
३	स्वच्छता	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
४	ठोस फोहोर	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
D1	**स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
1	पूंजीगत खर्च	२३२२९००	०.१%	९२९१६००	०.३९%	९६६३८००	०.४%	३८११७००	०.१६%	१८३५४००	०.०८%	१७५८६००	०.०७%
2	पूजीगत मर्मत खर्च	२९२९१०२	०.१२%	२९२९१०२	०.१२%	४००४७७	०.०२%	४००४७७	०.०२%	१८६०८८१.५६	०.०८%	१८६०८८१.५६	०.०८%
3	संचालन र मर्मत खर्च	२७७८३२७	०.१२%	२७७८३२७	०.१२%	२७७८३२७	०.१२%	२७७८३२७	०.१२%	३२७३१७७	०.१४%	३२७३१७७	०.१४%
4	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२५२१२०	०.०१%	९०६६२०	०.०४%	४३९१२०	०.०२%	५३२६२०	०.०२%	२५२१२०	०.०१%	२५२१२०	०.०१%
	जम्मा	**८२८२४४९**	**०.३५%**	**१५९०५६४९**	**०.६६%**	**१३२८१७२४**	**०.५५%**	**७५२३१२४**	**०.३१%**	**७२२१५७८=५६**	**०.३%**	**७१४४७७८.५६**	**०.३%**
D2	**स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	सरसफाइ	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
३	स्वच्छता	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%

४	ठोस फोहोर	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
E	**सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	०	०%	०	०%	२३६६०००	०.१%	१०१४०००	०.०४%	१०५००००	०.०४%	४५००००	०.०२%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	११३८०२७.८	०.०५%	५२०३२७.८	०.०२%	५७०५२.८	०%	५७०५२.८	०%	१३३५७६	०.०१%	१३३५७६	०.०१%
३	संचालन र मर्मत खर्च	३०५७१२	०.०१%	३०५७१२	०.०१%	३०५७१२	०.०१%	३०५७१२	०.०१%	७२६०६६	०.०३%	७२६०६६	०.०३%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	८१०००	०%	२४६०००	०.०१%	८१०००	०%	१३६०००	०.०१%	१०८०००	०%	१०८०००	०%
	जम्मा	**१५२४७३९.८**	**०.०६%**	**१०७२०३९.८**	**०.०४%**	**२८०९७६४.८**	**०.१२%**	**१५१२७६४.८**	**०.०६%**	**२०१७६४२**	**०.०८%**	**१४१७६४२**	**०.०६%**
F	**अन्य क्रियाकलाप**												
१	पूंजीगत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
३	संचालन र मर्मत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
G1	**गाउँपालिकामा जम्मा खासस्व लागत (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	१४५९५१५४०	६.१%	५०६९५६०८०	२१.१८%	४९३७४५९८०	२०.६२%	१४५२६३०८०	६.०७%	३००००८८०	१.२५%	२०८७९८४०	०.८७%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	९८०४२८०.८	०.४१%	९५५३८०२.३१	०.४%	८२०७८६५.३४	०.३४%	८४७८२३४.३७	०.३५%	४९९१३७०७.५६	२.०८%	५००१२६३२.५८	२.०९%

३	संचालन र मर्मत खर्च	३१३२८४०६	१.३१%	३२९६५१०२.३	१.३८%	३५७९८५८०.९	१.५%	३८२१३५६७.५	१.६%	६३०१०९०२.७३	२.६३%	६५२७४३३५.३३	२.७३%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२७९४३३२०	१.१७%	५८७३२१८	०.२५%	५१०४७५२	०.२१%	७९४२८००	०.३३%	५१०७६००	०.२१%	४९२७६००	०.२१%
	जम्मा	**२१५०२७५४६.८**	**८.९८%**	**५५५३४८२०२.६१**	**२३.२%**	**५४२८५७१७८.२४**	**२२.६८%**	**१९९८९७६८१.८७**	**८.३५%**	**१४८०३३०९०.२९**	**६.१८%**	**१४१०९४४०७.९१**	**५.८९%**
G2	**गाउँपालिकामा जम्मा खासस्व लागत (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी आपूर्ति	१४७३५८४३६	६.१६%	४२३१३८६५३	१७.६.७%	४०४९९६५९६	१६.९२%	११७२११०४२	४.९%	६८१०८२०३.६३	२.८४%	६४७३९४०३.६३	२.७%
२	सरसफाइ र स्वच्छता	४९५६८३७४	२.०७%	१०५४६०८१२.८१	४.४१%	१०८५४६१७०.४४	४.५३%	५७८६२८२८.०७	२.४२%	५६०७०३०७.७	२.३४%	५५७०९२२५.३२	२.३३%
३	विद्यालयमा खासस्व	८२९३५४८	०.३५%	९७७१०४८	०.४१%	१३२२२९२३	०.५५%	१५७८७९२३	०.६६%	१४६१५३५८.४	०.६१%	१२०८३३५८.४	०.५%
४	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	८२८२४४९	०.३५%	१५९०५६४९	०६६%	१३२८१७२४	०.५५%	७५२३१२४	०.३१%	७२२१५७८.५६	०.३%	७१४४७७८.५६	०.३%
५	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	१५२४७३९.८	०.०६%	१०७२०३९.८	०.०४%	२८०९७६४.८	०.१२%	१५१२७६४.८	०.०६%	२०१७६४२	०.०८%	१४१७६४२	०.०६%
६	अन्य क्रियाकलाप	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%
	जम्मा	**२१५०२७५४६.८**	**%**	**५५५३४८२०२.६१**	**%**	**५४२८५७१७८.२४**	**%**	**१९९८९७६८१.८७**	**%**	**१४८०३३०९०.२९**	**%**	**१४१०९४४०७.९१**	**%**

क.स	विवरण	२०८४		२०८५		२०८६		२०८७		२०८८		१० वर्षको जम्मा	
		रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%	रुपैया	%
A	**खानेपानी आपूर्ति**												
१	पूंजीगत खर्च	७४०६०००	०.३१ %	१८५१५००	०.०८ %	०	०%	०	०%	०	०%	१०७७६६७०००	४५.०१%
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	३७०११९०७	१.५५ %	३७०११९०७	१.५५%	३७६६७३३८	१.५७ %	१८२८७८३८	०.७६ %	१८२८७८३८	०.७६ %	२२५२५६९४३	९.४१%

३	संचालन र मर्मत खर्च	१५८४९१५७.०१	०.६६ %	१५८४९१५७.०१	०.६६%	१६०८४४०८.३५	०.६७ %	१६०८४४०८.३५	०.६७ %	१६०८४४०८.३५	०.६७ %	१२१२४००४८.३४	५.०६%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२८६११००	०.१२ %	३२००१००	०.१३%	२९७४५००	०.१२ %	२९७४५००	०.१२ %	२९७४५००	०.१२ %	५३८४८९१०	२.२५%
	जम्मा	**६३१२८१६४.०१**	**२.६४ %**	**५७९१२६६४.०१**	**२.४२%**	**५६७२६२४६.३५**	**२.३७ %**	**३७३४६७४६.३५**	**१.५६ %**	**३७३४६७४६.३५**	**१.५६ %**	**१४७८०१२९०१.३४**	**६१.७४%**
B	**सरसफाइ तथा स्वच्छता**												
१	पूँजीगत खर्च	१४८४०००	०.०६ %	३७१०००	०.०२%	०	०%	०	०%	०	०%	२१९८९१४००	९.१९%
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	११३६५०६५.१४	०.४७ %	११३६५०६५.१४	०.४७ %	११४२२१९९.१४	०.४८%	७६५१०१९.१४	०.३२ %	७६५१०१९.१४	०.३२ %	८७९८७०००.५२	३.६८%
३	संचालन र मर्मत खर्च	४११७५०७४	१.७२ %	४११७५०७४	१.७२%	४११७५०७४	१.७२ %	४११७५०७४	१.७२ %	४११७५०७४	१.७२ %	३७४३८०७३५.५	१५.६४%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	५९३७४०	०.०२ %	१०२३७४०	०.०४ %	६८३७४०	०.०३ %	६८३७४०	०.०३ %	६८३७४०	०.०३ %	११८१२०२०	०.४९%
	जम्मा	**५४६१७८७९.१४**	**२.२८ %**	**५३९३४८७९.१४**	**२.२५%**	**५३२८१०१३.१४**	**२.२३ %**	**४९५०९८३३.१४**	**२.०७ %**	**४९५०९८३३.१४**	**२.०७ %**	**६९४०७११५६.०२**	**२८.९९%**
C1	**विद्यालयमा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	२६३००००	०.११ %	६५७५००	०.०३%	०	०%	०	०%	०	०%	२६०७५०००	१.०९%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	१०१०४६५	०.०४ %	१०१०४६५	०.०४ %	११५९३२३	०.०५%	११५९३२३	०.०५ %	११५९३२३	०.०५ %	१३५२६१३९.८	०.५६%
३	संचालन र मर्मत खर्च	६६६६४३८	०.२८ %	६६६६४३८	०.२८ %	६८१४९६८	०.२८%	६८१४९६८	०.२८ %	६८१४९६८	०.२८ %	७०२४०१५८	२.९३%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	८२९८४०	०.०३ %	८२९८४०	०.०३%	८२९८४०	०.०३ %	८२९८४०	०.०३ %	८२९८४०	०.०३ %	१०६४६२४०	०.४४%
	जम्मा	**१११३६७४३**	**०.४७ %**	**९१६४२४३**	**०.३८%**	**८८०४१३१**	**०.३७ %**	**८८०४१३१**	**०.३७ %**	**८८०४१३१**	**०.३७ %**	**१२०४८७५३७.८**	**५.०३%**
C2	**विद्यालयमा खासस्व (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	सरसफाइ	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%

३	स्वच्छता	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
४	ठोस फोहोर	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
D1	**स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	१३८६४००	०.०६ %	३४६६००	०.०१%	०	०%	०	०%	०	०%	३०४१७०००	१.२७%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	१०१०६४७.६४	०.०४ %	१०१०६४७.६४	०.०४ %	१०८९११७.८८	०.०५%	१०८९११७.८८	०.०५ %	१०८९११७.८८	०.०५ %	१५६६९५७०.०४	०.६५%
३	संचालन र मर्मत खर्च	३४०७९७७	०.१४ %	३४०७९७७	०.१४%	३५५८७४७	०.१५ %	३५५८७४७	०.१५ %	३५५८७४७	०.१५ %	३५१५१८५७	१.४७%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२५२१२०	०.०१ %	२५२१२०	०.०१%	२५२१२०	०.०१ %	२५२१२०	०.०१ %	२५२१२०	०.०१ %	३८९५३२०	०.१६%
	जम्मा	**६०५७१४४.६४**	**०.२५ %**	**५०१७३४४.६४**	**०.२१%**	**४८९९९८४.८८**	**०.२ %**	**४८९९९८४.८८**	**०.२%**	**४८९९९८४.८८**	**०.२%**	**८५१३३७४७.०४**	**३.५६%**
D2	**स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	सरसफाइ	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
३	स्वच्छता	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
४	ठोस फोहोर	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
E	**सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	४८८००००	०.२%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	१६७५३६	०.०१ %	१६७५३६	०.०१%	१६७५३६	०.०१ %	१६७५३६	०.०१ %	१६७५३६	०.०१ %	२८७७२९३.२	०.१२%
३	संचालन र मर्मत खर्च	९१७१३६	०.०४ %	९१७१३६	०.०४ %	९१७१३६	०.०४%	९१७१३६	०.०४ %	९१७१३६	०.०४ %	७२६०६६०	०.३%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	१०८०००	०%	१०८०००	०%	१०८०००	०%	१०८०००	०%	१०८०००	०%	१३०००००	०.०५%

	जम्मा	**११९२६७२**	**०.०५ %**	**११९२६७२**	**०.०५ %**	**११९२६७२**	**०.०५%**	**११९२६७२**	**०.०५ %**	**११९२६७२**	**०.०५ %**	**१६३१७९५३.२**	**०.६८%**
F	**अन्य क्रियाकलाप**												
१	पूंजीगत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
३	संचालन र मर्मत खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%	०	%
	जम्मा	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**	**०**	**%**
G1	**गाउँपालिकामा जम्मा खासस्व लागत (लागत घटक अनुसार)**												
१	पूंजीगत खर्च	१२९०६४००	०.५४ %	३२२६६००	०.१३%	०	०%	०	०%	०	०%	१३५८९३०४००	५६.७६%
२	पूजीगत मर्मत खर्च	५०५६५६२०.७८	२.११ %	५०५६५६२०.७८	२.११%	५१५०५५१४.०२	२.१५ %	२८३५४८३४.०२	१.१८ %	२८३५४८३४.०२	१.१८ %	३४५३१६९४६.५६	१४.४२%
३	संचालन र मर्मत खर्च	६८०१५७८२.०१	२.८४ %	६८०१५७८२.०१	२.८४ %	६८५५०३३३.३५	२.८६ %	६८५५०३३३.३५	२.८६ %	६८५५०३३३.३५	२.८६ %	६०८२७३४५८.८४	२५.४१%
४	प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	४६४४८००	०.१९ %	५४१३८००	०.२३%	४८४८२००	०.२ %	४८४८२००	०.२%	४८४८२००	०.२%	८१५०२४९०	३.४%
	जम्मा	**१३६१३२६०२.७९**	**५.६९ %**	**१२७२२१८०२.७९**	**५.३१%**	**१२४९०४०४७.३७**	**५.२२ %**	**१०१७५३३६७.३७**	**४.२५ %**	**१०१७५३३६७.३७**	**४.२५ %**	**२३९४०२३२९५.४**	**१००%**
G2	**गाउँपालिकामा जम्मा खासस्व लागत (विषय अनुसार)**												
१	खानेपानी आपूर्ति	६३१२८१६४.०१	२.६४ %	५७९१२६६४.०१	२.४२%	५६७२६२४६.३५	२.३७ %	३७३४६७४६.३५	१.५६ %	३७३४६७४६.३५	१.५६ %	१४७८०१२९०१.३४	६१.७४%
२	सरसफाइ र स्वच्छता	५४६१७८७९.१४	२.२८ %	५३९३४८७९.१४	२.२५%	५३२८१०१३.१४	२.२३ %	४९५०९८३३.१४	२.०७ %	४९५०९८३३.१४	२.०७ %	६९४०७११५६.०२	२८.९९%
३	विद्यालयमा खासस्व	१११३६७४३	०.४७ %	९१६४२४३	०.३८%	८८०४१३१	०.३७ %	८८०४१३१	०.३७ %	८८०४१३१	०.३७ %	१२०४८७५३७.८	५.०३%
४	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	६०५७१४४.६४	०.२५ %	५०१७३४४.६४	०.२१%	४८९९९८४.८८	०.२ %	४८९९९८४.८८	०.२%	४८९९९८४.८८	०.२%	८५१३३७४७.०४	३.५६%

५	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	११९२६७२	०.०५ %	११९२६७२	०.०५ %	११९२६७२	०.०५%	११९२६७२	०.०५ %	११९२६७२	०.०५ %	१६३१७९५३.२	०.६८%
६	अन्य क्रियाकलाप	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%	०	०%
	जम्मा	**१३६१३२६०२.७९**	**५.६९ %**	**१२७२२१८०२.७९**	**५.३१%**	**१२४९०४०४७.३७**	**५.२२ %**	**१०१७५३३६७.३७**	**४.२५ %**	**१०१७५३३६७.३७**	**४.२५ %**	**२३९४०२३२९५.४**	**१००%**

५.३.३ लगानी र अन्तर

५.३.३.१ हालको लगानी

वर्तमान खासस्व व्यय अनुमान गर्न बिभिन्न धेरै खासस्व क्षेत्रका संस्था, सरकारी तह, सेवा प्रदायक, गैर सरकारी संस्था, र बाह्य विकास साझेदारहरूबाट जानकारी र समन्वय आवश्यक छ। खानेपानी र सरसफाइ सेवाको लागि वित्त श्रोत निम्न बमोजिम छ।

- घरपरिवार: सेवा प्रदायकलाई घरपरिवार तहबाट बुझाइने पानी शुल्क, सार्वजनिक उपयोगिताहरुको लागि उठाइने रकम, स्व आपूर्ति समाधानको लागि घरधुरी लगानी (जस्तै: नीजि तथा सामुदायिक इनार, पानी टंकी), र घरपरिवार तहको सरसफाइ समावेश हुने।
- सरकारी कर: संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारले यस क्षेत्रलाई ल्याईएको घरेलु करबाट उठ्ने कोषहरू, र सरकारहरूले उधारो लिएको फिर्ता पैसा।
- स्थानान्तरण (वाह्य श्रोत): अन्तर्राष्ट्रिय दाताहरु र परोपकारी संस्थाहरुबाट उपलब्ध कोषहरु । स्थानान्तरणले अनुदान र सहुलियत ऋण समावेश गर्दछ, जसले अनुदानित ब्याज दर वा अनुग्रह अवधिको रूपमा अनुदान तत्व समावेश गर्दछ।

निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको तलिकाले चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र क्षेत्र समेटन खानेपानी आपूर्तिमा आवश्यक रु १,४७,८०,१२,९०१ र उपलब्ध रु १,४७,८०,१२,९०१ रहेको छ। सरसफाइ तथा स्वच्छतामा रु ६८,३८,४०,२७७ आवश्यक र उपलब्ध रु ६८,३८,४०,२७७ रहेको छ। विद्यालयमा खासस्व अन्तरर्गत आवश्यक रु १२,०४,८७,५३७ र उपलब्ध रु १२,०४,८७,५३७ रहेको छ। स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व अन्तरगत रु ८,५१,३३,७४९ आवश्यक छ भने उपलब्ध रु ८,५१,३३,७४९ रहेको छ। सार्वजनिक शौचालयमाको लागि आवश्यक रु १,६३,१७,९५४ र उपलब्ध रु १,६३,१७,९५४ रहेको छ भने अन्य क्रियाकलापको लागि कुनै लागत छैन। समग्रमा २०८८ सम्मको लागि गाउँपालिकाको खासस्वको लागि आवश्यक रु २,३८,३७,९२,४१८ र उपलब्ध रु २,३८,३७,९२,४१८ रहेको छ।

चित्र नं. २.७. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र क्षेत्र समेट्न आवश्यक र उपलब्ध लागत

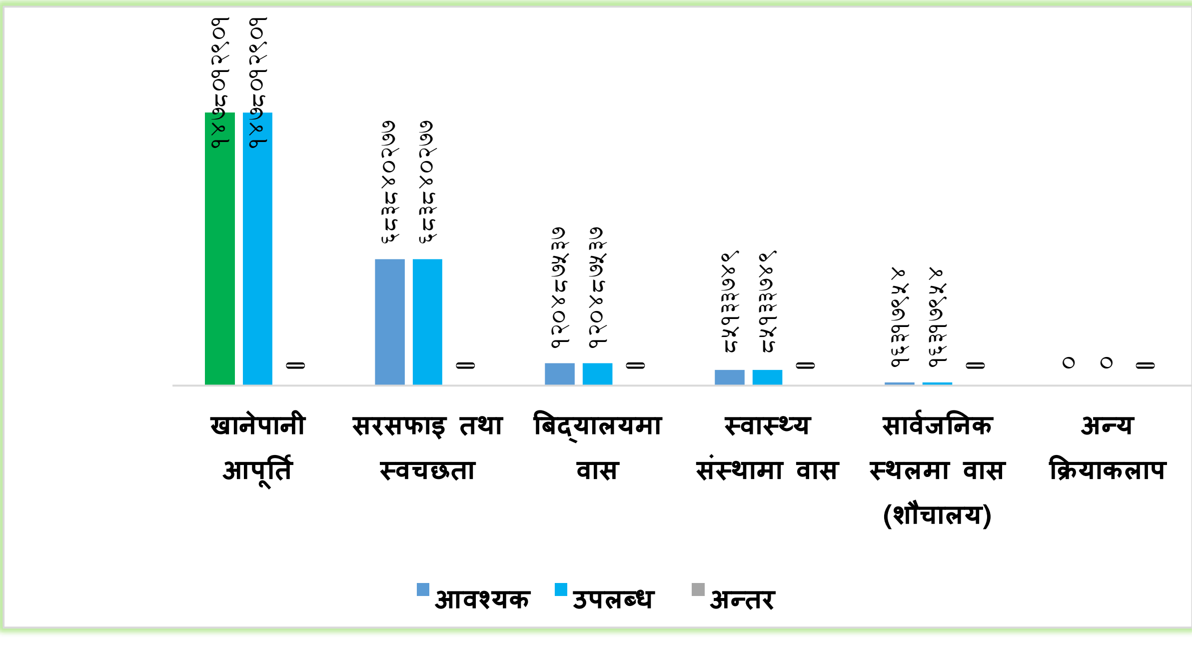

तलको तलिकाले चक्रघट्टा गाउँपालिकामा समग्र लागत घटक अनुसार आवश्यक र उपलब्ध लागत अनुसार पूंजीगत खर्चमा आवश्यक रु १,३५,४०,५०,४०० र उपलब्ध रु १,३५,४०,५०,४०० रहेको छ। पूजीगत मर्मत खर्चमा रु ३०,२०,६३,५०९ आवश्यक र उपलब्ध रु ३०,२०,६३,५०९ रहेको छ। संचालन र मर्मत खर्चमा आवश्यक रु ५७,५७,५६,७२१ र उपलब्ध रु ५७,५७,५६,७२१ रहेको छ। त्यसैगरि प्रत्यक्ष सहयोग खर्च रु १३,५६,०३,८३४ आवश्यक छ भने उपलब्ध रु १३,५६,०३,८३४ रहेको छ।

चित्र नं. २.८. गाउँपालिकामा खासस्वको समग्र लागत घटक अनुसार आवश्यक र उपलब्ध लागत

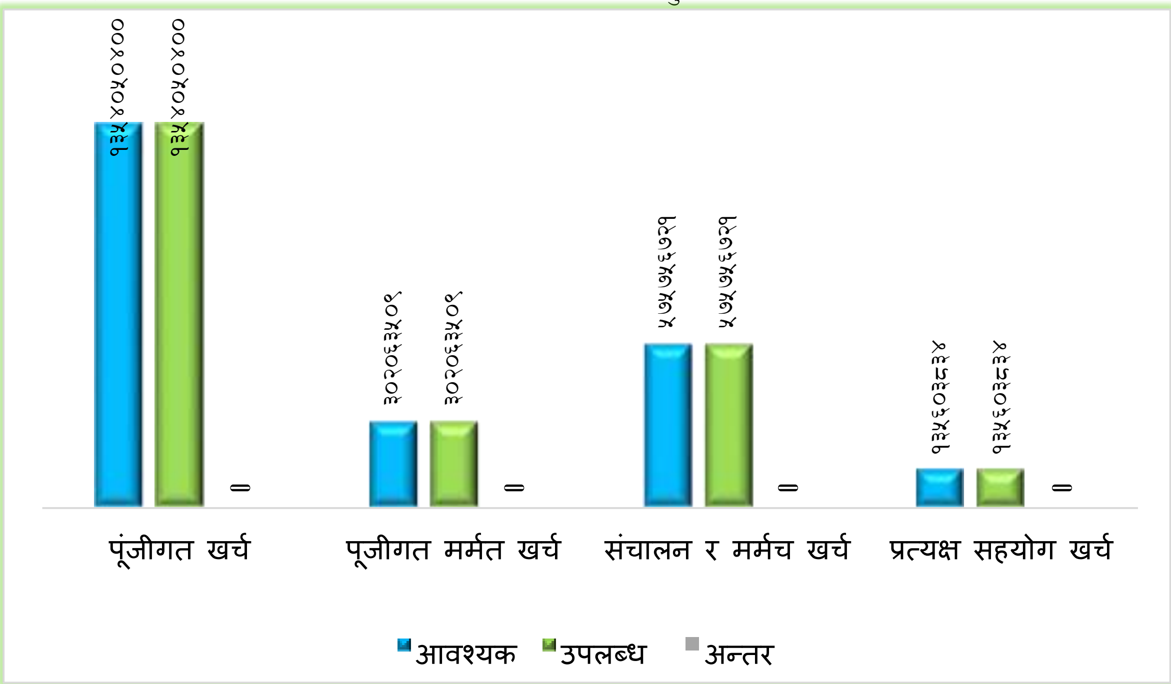

५.३.३.२ अनुमानित अन्तर

चक्रघट्टा गाउँपालिकामा २०७९ देखि २०८८ सम्मका समग्र खानेपानी, सरसरफाइ तथा स्वच्छताको लागि समग्र रु ४,७३,४९,४८,९२८ आवश्यक पर्ने प्रक्षपण गरिएको छ भने उपलब्ध रु ४,७३,४९,४८,९२८ मात्र रहेको छ। समग्रमा रु ० मात्र अन्तर देखिएको छ।

तालिका नं. ३.५.क्षेत्र अनुसार लगानीमा अन्तर

घटक	२०७८			२०७९			२०८०			२०८१			२०८२			२०८३		
	आवश्यक	**उपलब्ध**	**अन्तर**	**आवश्यक**	**उपलब्ध**	**अन्तर**	**आवश्यक**	**उपलब्ध**	**अन्तर**	**आवश्यक**	**उपलब्ध**	**अन्तर**	**आवश्यक**	**उपलब्ध**	**अन्तर**	**आवश्यक**	**उपलब्ध**	**अन्तर**
खानेपानी आपूर्ति	१४७३५८४३६	१४७३५८४३६	०	४२३१३८६५३	४२३१३८६५३	०	४०४९९६५९६	४०४९९६५९६	०	११७२११०४२	११७२११०४२	०	६८१०८२०४	६८१०८२०४	०	६४७३९४०४	६४७३९४०४	०
सरसफाइ तथा स्वच्छता	४५५२७१९४	४५५२७१९४	०	१०५४६०८१३	१०५४६०८१३	०	१०८४००६७१	१०८४००६७१	०	५५९२७८२८	५५९२७८२८	०	५५५३११०८	५५५३११०८	०	५५०८९२२६	५५०८९२२६	०
विद्यालयमा खासस्व	८२९३५४८	८२९३५४८	०	९७७१०४८	९७७१०४८	०	१३२२२९२३	१३२२२९२३	०	१५७८७९२३	१५७८७९२३	०	१४६१५३५८	१४६१५३५८	०	१२०८३३५८	१२०८३३५८	०
स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	८२८२४४९	८२८२४४९	०	१५९०५६४९	१५९०५६४९	०	१३२८१७२४	१३२८१७२४	०	७५२३१२४	७५२३१२४	०	७२२१५७९	७२२१५७९	०	७१४४७७९	७१४४७७९	०
सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	१५२४७४०	१५२४७४०	०	१०७२०४०	१०७२०४०	०	२८०९७६५	२८०९७६५	०	१५१२७६५	१५१२७६५	०	२०१७६४२	२०१७६४२	०	१४१७६४२	१४१७६४२	०
अन्य क्रियाकलाप	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
गाउँपालिकामा खासस्व	२१०९८६३६७	२१०९८६३६७	०	५५५३४८२०३	५५५३४८२०३	०	५४२७११६७९	५४२७११६७९	०	१९७९६२६८२	१९७९६२६८२	०	१४७४९३८९१	१४७४९३८९१	०	१४०४७४४०९	१४०४७४४०९	०

घटक	२०८४			२०८५			२०८६			२०८७			२०८८		
	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर
खानेपानी आपूर्ति	६३१२८१६४	६३१२८१६४	०	५७९१२६६४	५७९१२६६४	०	५६७२६२४६	५६७२६२४६	०	३७३४६७४६	३७३४६७४६	०	३७३४६७४६	३७३४६७४६	०
सरसफाइ तथा स्वच्छता	५४१६७८७९	५४१६७८७९	०	५३०५४८७९	५३०५४८७९	०	५२७४१०१३	५२७४१०१३	०	४८९६९८३३	४८९६९८३३	०	४८९६९८३३	४८९६९८३३	०
विद्यालयमा खासस्व	१११३६७४३	१११३६७४३	०	९१६४२४३	९१६४२४३	०	८८०४१३१	८८०४१३१	०	८८०४१३१	८८०४१३१	०	८८०४१३१	८८०४१३१	०
स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	६०५७१४५	६०५७१४५	०	५०१७३४५	५०१७३४५	०	४८९९९८५	४८९९९८५	०	४८९९९८५	४८९९९८५	०	४८९९९८५	४८९९९८५	०
सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	११९२६७२	११९२६७२	०	११९२६७२	११९२६७२	०	११९२६७२	११९२६७२	०	११९२६७२	११९२६७२	०	११९२६७२	११९२६७२	०
अन्य क्रियाकलाप	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
गाउँपालिकामा खासस्व	१३५६८२६०३	१३५६८२६०३	०	१२६३४१८०३	१२६३४१८०३	०	१२४३६४०४७	१२४३६४०४७	०	१०१२१३३६७	१०१२१३३६७	०	१०१२१३३६७	१०१२१३३६७	०

तालिका नं. ३.६. लागत घटक अनुसार लगानीमा अन्तर

घटक	२०७८			२०७९			२०८०			२०८१			२०८२			२०८३		
	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर
पूंजीगत खर्च	१४५९५१५४०	१४५९५१५४०	०	५०६९५६०८०	५०६९५६०८०	०	४९१३७९९८०	४९१३७९९८०	०	१४४२४९०८०	१४४२४९०८०	०	२८९५०८८०	२८९५०८८०	०	२०४२९८४०	२०४२९८४०	०
पूँजीगत मर्मत खर्च	८६६६२५३	८६६६२५३	०	९०३३४७५	९०३३४७५	०	८१५०८१३	८१५०८१३	०	८४२११८२	८४२११८२	०	४३१०५१४२	४३१०५१४२	०	४३२०४०६७	४३२०४०६७	०
संचालन र मर्मत खर्च	३१०२२६९४	३१०२२६९४	०	३२६५९३९०	३२६५९३९०	०	३५४९२८६९	३५४९२८६९	०	३७९०७८५५	३७९०७८५५	०	५९९०८९९५	५९९०८९९५	०	६२१७२४२८	६२१७२४२८	०
प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	२३८२११४०	२३८२११४०	०	५६२७२१८	५६२७२१८	०	४८७८२५२	४८७८२५२	०	५८७१८००	५८७१८००	०	१३५११२३२	१३५११२३२	०	१३२५०४३२	१३२५०४३२	०
गाउँपालिकामा खासस्व	२०९४६१६२७	२०९४६१६२७	०	५५४२७६१६३	५५४२७६१६३	०	५३९९०१९१४	५३९९०१९१४	०	१९६४४९९१७	१९६४४९९१७	०	१४५४७६२४९	१४५४७६२४९	०	१३९०५६७६७	१३९०५६७६७	०

घटक	२०८४			२०८५			२०८६			२०८७			२०८८			९ बर्षको लागि		
	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर	आवश्यक	उपलब्ध	अन्तर
पूंजीगत खर्च	१२९०६४००	१२९०६४००	०	३२२६६००	३२२६६००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१३५४०५०४००	१३५४०५०४००	०
पूँजीगत मर्मत खर्च	४३५१८६६०	४३५१८६६०	०	४३५१८६६०	४३५१८६६०	०	४४४०१४१९	४४४०१४१९	०	२५०२१९१९	२५०२१९१९	०	२५०२१९१९	२५०२१९१९	०	३०२०६३५०९	३०२०६३५०९	०
संचालन र मर्मत खर्च	६४४७१९५९	६४४७१९५९	०	६४४७१९५९	६४४७१९५९	०	६५०६३६४४	६५०६३६४४	०	६१२९२४६४	६१२९२४६४	०	६१२९२४६४	६१२९२४६४	०	५७५७५६७२१	५७५७५६७२१	०
प्रत्यक्ष सहयोग खर्च	१३५९२९१२	१३५९२९१२	०	१३९३१९१२	१३९३१९१२	०	१३७०६३१२	१३७०६३१२	०	१३७०६३१२	१३७०६३१२	०	१३७०६३१२	१३७०६३१२	०	१३५६०३८३४	१३५६०३८३४	०
गाउँपालिकामा खासस्व	१३४४८९९३१	१३४४८९९३१	०	१२५१४९१३१	१२५१४९१३१	०	१२३१७१३७५	१२३१७१३७५	०	१०००२०६९५	१०००२०६९५	०	१०००२०६९५	१०००२०६९५	०	२३६७४७४४६४	२३६७४७४४६४	०

५.३.४ ब्रिजिङको सारांश

यदि अतिरिक्त वित्त जम्मा गर्न सकिएन भने, या त लागत घटाएर वा कर, हस्तरान्तरण र शुल्क बढाउइने छ । यो वित्तिय अन्तरको लागि ब्रिजिङको अभ्यास हो । यसले निम्न बमोजिम समावेश गर्दछ ।

- बैंक ऋण लगायत वाणिज्य वित्त, लघुवित्त र सहुलियत ऋण पर्दछ । अन्तीम भनेको दाताहरूबाट ऋण हो जुन अनुदान वा स्थानान्तरण सहित बजारमा कायम ब्याज दर भन्दा कम हो ।
- भुक्तानी र पूँजीमा लगानीको प्रतिफल कमाउने आशा सहित लगानीकर्ताहरुले समता प्रदान गरेका छन् । समता धेरै लामो समयावधिको अवधिमा प्रदान गर्न सकिन्छ र त्यस कारण पनि तिुर्न पदैन भन्ने चासो यथावत छ । पुर्नभुक्तानीको आशा विना सार्वजनिक अनुदानबाट लुकेकोलाई समतामूलक लगानी बनाउन सकिन्छ ।

तालिका नं. ३.७ अन्तरहरू तुलनात्मक रूपमा उच्च भएका दस-शीर्ष लगानी क्षेत्रहरु

क्र.स	लगानी क्षेत्र	आवश्यक लागत	उपलब्ध	अन्तर	अन्तर (१० बर्ष%)	व्यापार	हिस्सा	समता	बन्धन
१	१० बर्ष खानेपानी आपूर्ति परिचालन र मर्मतखर्च	७४४१५१	७४४१५१	०	NaN%	०	०	०	०
२	६ बर्ष खानेपानी आपूर्ति पूंजीगत व्यय	१८७९३४५	१८७९३४५	०	NaN%	०	०	०	०
३	८ वर्ष खानेपानी परिचालन र मर्मत खर्च	२९७४५००	२९७४५००	०	NaN%	०	०	०	०
४	६ वर्ष खानेपानी ठूला मर्मत खर्च	०	०	०	NaN%	०	०	०	०
५	८ वर्ष खानेपानी ठूला मर्मत खर्च	३५९८९७३२	३५९८९७३२	०	NaN%	०	०	०	०
६	६ वर्ष खानेपानी प्रत्यक्ष सहयोग	३७०११९०७	३७०११९०७	०	NaN%	०	०	०	०
७	७ वर्ष खानेपानी ठूला मर्मत खर्च	१५४८२२७२	१५४८२२७२	०	NaN%	०	०	०	०
८	९वर्ष खानेपानी परिचालन र मर्मत खर्च	३५९८९७३२	३५९८९७३२	०	NaN%	०	०	०	०
९	७ वर्ष खानेपानी परिचालन र मर्मत खर्च	३७०११९०७	३७०११९०७	०	NaN%	०	०	०	०
१०	९ बर्ष खानेपानी ठूला मर्मत खर्च	२२५९५४४०	२२५९५४४०	०	NaN%	०	०	०	०

तालिका नं. ३.८.क्षेत्र अनुसार अन्तर ब्रिजिंगको सारांश

विवरण	२०७८					२०७९					२०८०					२०८१					२०८२					२०८३				
	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा
खानेपानी आपूर्ति	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
सरसफाइ तथा स्वच्छता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
विद्यालयमा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अन्य प्रत्यक्ष सहयोग लागत	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

विवरण	२०८४					२०८५					२०८६					२०८७					२०८८					जम्मा ९ वर्षका लागि				
	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा	ट्रेड	सेयर	इक्वीटी	बोन्ड	जम्मा
खानेपानी आपूर्ति	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सरसफाइ तथा स्वच्छता	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
विद्यालयमा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अन्य प्रत्यक्ष सहयोग लागत	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

तालिका नं. ३.९.क्षेत्र अनुसार अन्तर ब्रिजिंगको सारांश

विवरण	२०७९					२०८०					२०८१					२०८२					२०८३				
	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा
पूंजीगत व्यय	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ठूला मर्मत खर्च	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
परिचालन र मर्मत खर्च	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
प्रत्यक्ष सहयोग	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जम्मा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

विवरण	२०८४					२०८५					२०८६					२०८७					२०८८					जम्मा ९ वर्षका लागि				
	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा	ऋण	शेयर	इक्विटी	लोन	जम्मा
पूंजीगत व्यय	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ठूला मर्मत खर्च	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
परिचालन र मर्मत खर्च	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
प्रत्यक्ष सहयोग	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जम्मा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

५.३.५ सम्पत्तिको मूल्य

खानेपानीको क्षेत्रमा, सम्पत्तिहरूले खानेपानी प्रणाली (पाइपहरू, पम्पहरू, मीटरहरू, जेनरेटरहरू, भण्डारण ट्याङ्कहरू, भल्भहरू) को भौतिक अवयवलाई जनाउँछ सम्पत्ति मूल्याङ्कन दुई फरक तरिकाहरू प्रयोग गरी निर्धारण गर्न सकिन्छ । पहिलो आयुमा आधारित मूल्यह्रास हो; जहाँ प्रत्येक प्रणाली सम्पत्ति खरीदमा मूल्य निर्धारण गरिन्छ र र एक अनुमानित आयु प्रदान गरिन्छ । प्रत्येक सम्पत्तिको मूल्य प्रत्येक वर्ष परिभाषित प्रतिशतले घटेको हुन्छ । मूल्यह्रासलाई एक संचालित मूल्य लागतको रूपमा व्यवहार गरिन्छ त्यसैले जब सम्पत्तिमा प्रतिस्थापनको आवश्यकता हुन्छ, तव पर्याप्त स्रोतहरू उपलब्ध हुने गर्दछन् । दोस्रो प्राविधिक अवस्था सर्तमा आधारित व्यवस्थापन हो, जसमा सम्पत्तिको मूल्य आयुको आधारमा भन्दा पनि यसको अवस्था र प्रदर्शनबाट निर्धारण गरिन्छ । यहाँ, पहिलो प्रविधि लागू गरिएको छ ।

२०७९ देखि २०८८ सम्म चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खासस्व जम्मा सम्पत्ति मूल्य रु १,४८,१७,३७,५८० रहेको छ । त्यसैगरि खानेपानी आपूर्ति प्रणालीमा ६८.६ प्रतिशत, ट्यूववेलमा ४.३ प्रतिशत, घरपरिवार सरसफाइमा १९.९ प्रतिशत, सरसफाइ सुविधा (दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यबसथापन, ढल सहितको फोहोर पानी उपचार प्लान्ट) मा ०.० प्रतिशत, विद्यालय वास ३.५ प्रतिशत, स्वास्थ्य संस्थामा वास ३.२ प्रतिशत र सार्वजनिक स्थलमा वास ०.५ प्रतिशत सम्पत्ति मूल्य छ ।

चित्र नं. २.९. जम्मा सम्पत्ति मूल्य

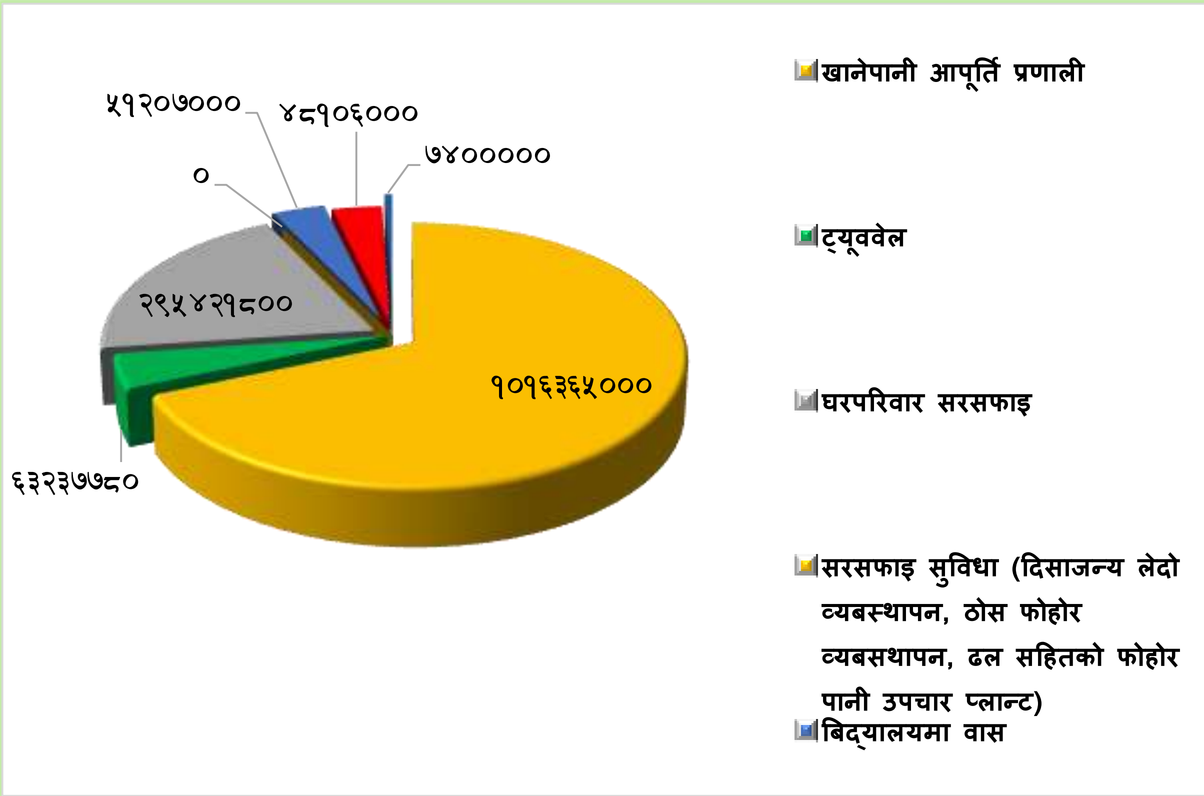

तालिका नं. ३.१०.सम्पत्ति मूल्य

क.स	घटक	अवस्थित	२०७८	२०७९	२०८०	२०८१	२०८२
१	खानेपानी आपूर्ति प्रणाली	०	९६८९७५००	३८७५९००००	३९०४७७५००	१०८४४७५००	१३४०१५००
२	ट्यूववेल	१९३५७८०	२५२४२०००	२८४८७४००	७५७२६००	०	०
३	घरपरिवार सरसफाइ	२७३५७४४००	२१८४७४०	४३६९४८०	४३६९४८०	४३६९४८०	४३६९४८०
४	सरसफाइ सुविधा (दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन, ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र)	०	०	०	०	०	०
५	विद्यालयमा खासस्व	२५१३२०००	४४८५००	१७९४०००	३२९५५००	६४५४५००	६६६३५००
६	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	१७६८९०००	२३२२९००	९२९१६००	९६६३८००	३८११७००	१८३५४००
७	सार्वजनिक शौचालयहरुमा खासस्व	२५२००००	०	०	२३६६०००	१०१४०००	१०५००००
८	जम्मा सम्पत्ती मूल्य	३२०८५११८०	१२७०९५६४०	४३१५३२४८०	४१७७४४८८०	१२४०९७१८०	२७३१९८८०
९	अघिल्लो वर्षको भन्दा सम्पत्ति मूल्यमा % वृद्धि	०	१२७०९५५४०	४३१५३२३८०	४१७७४४७८०	१२४०९७०८०	२७३१९७८०

क.स	घटक	२०८३	२०८४	२०८५	२०८६	२०८७	२०८८	जम्मा प्रतिशत
१	खानेपानी आपूर्ति प्रणाली	१०२९३५००	७४०६०००	१८५१५००	०	०	०	०
२	ट्यूववेल	०	०	०	०	०	०	०
३	घरपरिवार सरसफाइ	२१८४७४०	०	०	०	०	०	०
४	सरसफाइ सुविधा (दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन, ढल सहितको फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र)	०	०	०	०	०	०	०
५	विद्यालयमा खासस्व	४१३१५००	२६३००००	६५७५००	०	०	०	०
६	स्वास्थ्य संस्थामा खासस्व	१७५८६००	१३८६४००	३४६६००	०	०	०	०
७	सार्वजनिक शौचालयमा खासस्व	४५००००	०	०	०	०	०	०
८	जम्मा सम्पत्ती मूल्य	१८८१८३४०	११४२२४००	२८५५६००	०	०	०	१००
९	अघिल्लो वर्षको भन्दा सम्पत्ति मूल्यमा % वृद्धि	१,८८,१८,२४०	१,१४,२२,३००	२८,५५,५००	०	०	०	०

अध्याय ६
खासस्व योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन

६.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन

६.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा अवस्थित सरकारी, गैरसरकारी तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी जस्तोसुकै क्रियाकलाप संचालन गर्दा चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका रणनीति र मान्यताहरूलाई अवलम्वन गर्नु पर्नेछ । गाउँपालिकामा संचालित कुनै पनि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रम नेपाल सरकारको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी नीति, नियम र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुरुप चक्रघट्टा गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले संचालन गर्ने सुनिश्चितता एवं सहजीकरण गर्नेछ ।

६.१.२ योजना परिमार्जन

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई परिमार्जन गर्नुपर्ने अवस्थामा गाउँपालिका खासस्व समन्वय समिति एवं गाउँपालिकाको योजना निर्माण समितिको सिफारिसमा आवश्यकताको आधारमा अद्यावधिक वा परिमार्जन गरेर चक्रघट्टा गाउँ कार्यपालिका बैठकबाट पारित गरिनेछ ।

६.२ अनुगमन योजना

६.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति

चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई गाउँपालिका र वडा तहमा कार्यान्वयन तथा अनुगमनका लागि गाउँपालिकाको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिले जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । चक्रघट्टा गाउँपालिका तहका खासस्व क्रियाकलापहरूको आवधिक अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिका स्तरीय समन्वय समितिसंगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिले सम्पन्न गर्ने छ । वडा र समुदाय तहमा पनि अनुगमन कार्यदल गठन गरिनेछ ।

वडाका सदस्य सहित राजनीतिक दलका सदस्य, शिक्षा, स्वास्थ्य, नागरिक समाज, एवं संचार क्षेत्रबाट आवश्यक प्रतिनिधि समावेश गरी अनुगमन कार्यदल गठन गरिनेछ । विभिन्न तहका समन्वय समिति अन्तर्गत गठित अनुगमन कार्य दल खासस्व योजनामा समावेश क्रियाकलापहरूको लेखाजोखा तथा अवलोकलन गर्नेछ । यसलाई व्यबस्थित गर्नको लागि उद्देश्य, प्रक्रिया, प्रभाव सम्बन्धी सूचकहरू विकास गरिनेछ । अनुगमनका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न स्थानीय उपभोक्ता समिति, उपभोक्ता, कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय, नागरिक समाज आदिको उपस्थितिमा गरिनेछ ।

६.२.२ सूचक

चक्रघट्टा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कार्यक्रमका आधारभूत सूचकहरू ६ महिनाभित्र तयार गरिनेछ । यस्ता आधारभूत सूचकहरू तयार गर्दा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी नीति, नियम, मार्गदर्शन र सम्बन्धित योजनाको उद्धेश्य एवं कार्य पद्धति लगायतका संरचनालाई ध्यान दिइनेछ ।

६.२.३ अनुगमनको तह

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयन अनुगमनको तह निम्न बमोजिमको हुनेछ ।

- **गाउँपालिका तहः** खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरु संचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सुचकहरु समयमै हाँसिल गरे नगरेको सम्बन्धमा यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसका लागि चक्रघट्टा गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्यकताका आधारमा सबै सहयोग प्रदान गर्ने वातावरण निर्माण गरिने छ ।
- **वडा तहः** चक्रघट्टा गाउँपालिका अन्तरगत रहेका वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले पनि खासस्वमामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरुको प्रभावकारी संचालन तथा कार्यान्वयनहरुको स्थानीय रुपमा अनुगमन गर्नेछन् ।
- **समुदायस्तरः** समुदाय आफै, संघ/संस्थाहरू जस्तै विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य संस्थाहरूले पनि अनुगमन गर्नेछन् ।

६.२.४ अनुगमन विधि

चक्रघट्टा गाउँपालिकादेखि समुदाय तथा टोलसम्म कार्यक्रमको प्रभावकारी र व्यवस्थित अनुगमनको लागि अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति गठन गरी क्रियाशिल बनाउने ।

- कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकाय वा वाह्य संस्थाहरूबाट सेवा लिई कार्यक्रमले पारेको प्रभावको मध्यावधि तथा अन्तिम मुल्याङ्न गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्यांकन सूचक तयार गरी स्वःअनुगमन, सहभागितात्मक अनुगमन र संयुक्त अनुगमन गर्ने ।
- NWASH Apps प्रयोग गरी नियमित रुपमा (२/२ वर्षमा) यो योजना अद्यावधिक (update) गर्ने ।

६.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको अवधि ९ वर्ष (२०७९ देखि २०८८) सम्मको हुनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनमा प्रशस्त चुनौतिहरू भए पनि चक्रघट्टा गाउँपालिकाको पूर्ण सरसफाइ अभियानलाई प्रभावकारी र सफल बनाउन गाउँपालिका, सम्पूर्ण जनसमुदाय, नागरिक समाज, दातृ निकायहरू, प्रदेश सरकार र सङ्घीय सरकारको सहयोग र सहकार्यका साथै संयुक्त पहल र प्रयासबाट मात्र यो अभियानको लक्ष्यमा पुरा हुन सकिने विश्वास चक्रघट्टा गाउँपालिकाले राखेको छ । सरसफाइलाई संस्कृतिको रुपमा स्थापित गरी सरसफाइ र स्वच्छतालाई आयआर्जन र जीवनस्तर सुधारका गतिवीधिमा रुपान्तरण गरिनेछ । स्थानीय सरकारको अगुवाइमा फोहोरलाई मोहोर वनाउने विभिन्न सिप तथा ज्ञानहरू समुदायहरूमा हस्तान्तरण गरी सफा गाउँपालिका बनाउन योगदान दिइनेछ । यो खासस्व योजना आधुनिक उच्च प्रविधिको प्रयोग गरेर व्यापक रुपमा छलफल र विज्ञ समूहको संलग्नता र छलफल तथा स्थानीय सरकारको अगुवाई तथा नेतृत्वमा तयार भएको छ । यसैले सोही अनुरुपकै कार्यक्रम संचालन र सूचना व्यवस्थापनका तहमा चक्रघट्टा गाउँपालिका नमुना हुनेछ र खासस्व क्षेत्रका जिज्ञासु विद्यार्थीहरूको लागि सिकाई केन्द्रको रुपमा स्थापित हुनेछ भन्ने विश्वास यस गाउँपालिकाले लिएको छ ।

६.३.१ सिकाईहरू

खानेपानी निर्माण तथा सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन नभएका वा उल्लेख्य उपलब्धी हासिल नभएको प्रशस्त अनुभव तथा सिकाईहरु यस चक्रघट्टा गाउँपालिका संग रहेको छ । स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रमलाई एउटा अभियानका रुपमा संचालन भएमा असम्भव भन्ने कुरा केहि छैन भन्ने एउटा प्रमुख सिकाइ भएको छ । असल अभियानको लागि सहयोगी हातहरू पनि प्रशस्त भेटाइने रहेछन । यसै सिकाइका आधारमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानलाई परिणाममुखि बनाउन हर सम्भव प्रयासहरू आवश्यक छन् भन्ने वोध पनि यस चक्रघट्टा गाउँपालिकालाई भएको छ ।

६.४ पालिकाको खासस्व संरचना

नेपाल संघीय राज्य पुनर्संरचना पछिको अवस्थामा सर्लाही जिल्लाको चक्रघट्टा गाउँपालिकामा समेत निश्चित संगठनात्मक स्वरुप स्थापना तथा गठन भएको छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रमहरू पूर्वाधार विकास र वातावरण शाखा अन्तर्गत संचालन गरिने गरिन्छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमका लागि छुट्टै खासस्व संरचनाहरु बनि नसकेको अवस्थामा यथासक्य चाँडो खासस्वको प्रभावकारी कार्यान्वयका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखाको स्थापना तथा जिम्मेवार कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी त्यसलाई साधन श्रोत सम्पन्न गरेर अगाडि बढ्ने नीति चक्रघट्टा गाउँपालिकाले लिएको छ ।

६.५ गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजनाहरुलाई दिगो बनाउनको लागि पनि चक्रघट्टा गाउँपालिकालाई प्रयाप्त कोष आवश्यक पर्छ । यस चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खासस्व समन्वय समितिको रोहवरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कोषको स्थापना गरिनेछ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने अन्य संघ संस्थाहरूको पनि उक्त कोषमा सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ । यसरी जम्मा भएको कोषको रकमलाई चक्रघट्टा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धनमा मात्र खर्च गरिनेछ । खासस्व समन्वय समितिले कोष संचालन निर्देशिका १ (एक) वर्षभित्र तयार गरी कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ ।

६.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास आवश्यकता

६.६.१ संस्थागत संरचना

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा कार्यक्रम, योजना बनाउन, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्नका लागि नेपाल सरकारले निम्न संरचनाहरू स्थापना गरेको छ ।

चित्र नं. ३.१. "खासस्व" सेवाहरूको लागि संघीय संरचनामा बिभिन्न तहको भूमिका र जिम्मेवारी

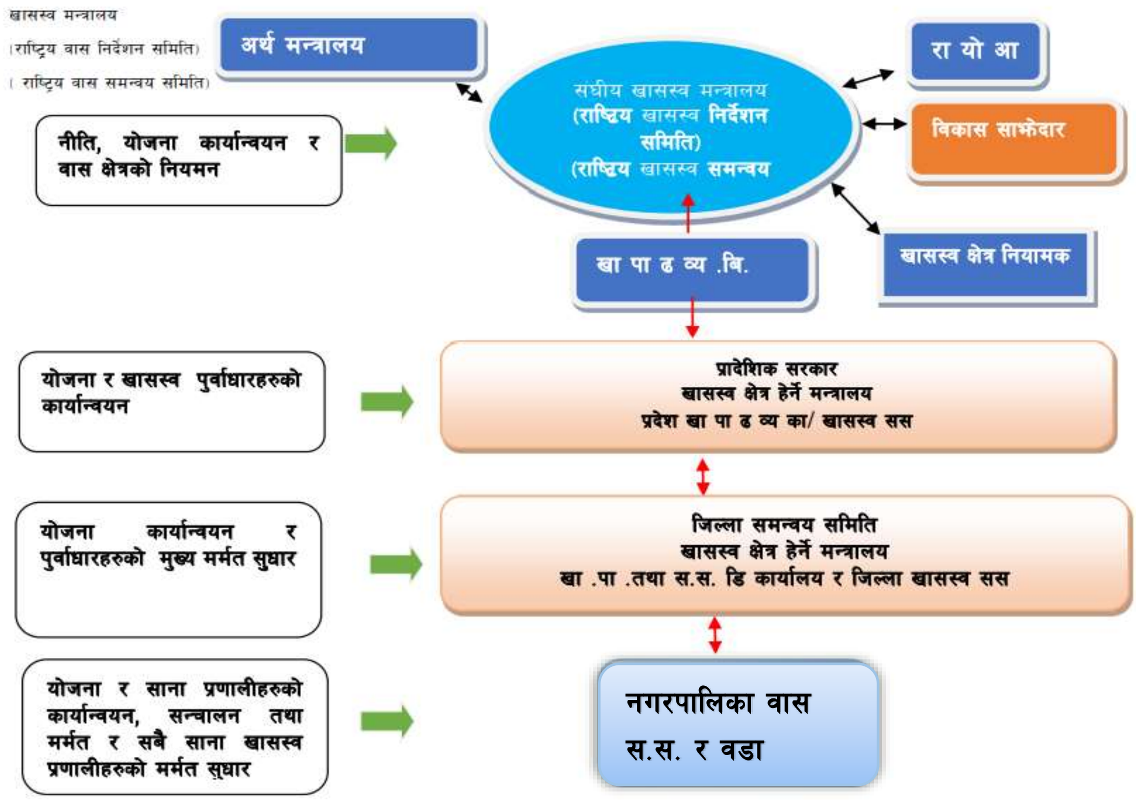

६.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रवर्द्धनका लागि चक्रघट्टा गाउँपालिकामा संरचनागत क्षमता अभिवृद्धि तथा सचेतनागत क्रियाकलापहरूको लागि अवलम्बन गरिनु पर्ने उपायहरू यसप्रकार छन् ।

- तालिम, कार्यशाला, सेमिनार
- सरसफाइ प्रदर्शनी, महोत्सव,
- अवलोकन भ्रमण
- समुदाय र संस्थागत सचेतनामूलक कार्यक्रम
- स्व लेखाजोखा अभ्यास
- सामाजिक तथा लेखा परीक्षण कार्यक्रमहरू

अध्याय ७
संस्थागत संरचना, सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी

७.१ सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी

यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजनाको कार्यान्वयनमा स्थानीय तहहरु, सम्बन्धित सरोकारवालाहरु, र बिभिन्न सहयोगी निकायहरुको भूमिका र जिम्मेवारी निम्न बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

क.स.	सरोकारवाला निकायहरुको विवरण	भूमिका र जिम्मेवारी
१)	**चक्रघट्टा गाउँपालिका**	• खासस्व योजना तर्जुमा गर्न सहयोग र कार्यान्वयन गर्ने । • स्थानीय साधन स्रोतको प्रभावकारी उपयोग गर्ने गराउने । • स्थानीयस्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा नेतृत्व प्रदान गर्ने । • स्थानीय सरोकारवालाहरुसँग प्रभावकारी समन्वयकारी भूमिका खेल्ने । • बजेट तथा मानव संसाधन व्यवस्थापन गर्ने, गराउने । • खासस्वमा नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थान गर्ने । • अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण गर्ने ।
२)	**वडा कार्यालय**	• सामाजिक परिचालनको अभियानमा नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने । • वडा स्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा प्रभावकारी समन्वय तथा नेतृत्व प्रदान गर्ने । • अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण गर्ने ।
३)	**गाउँपालिका स्थित खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखा**	• खानेपानी आयोजनाको निर्माण, मर्मत सुधार तथा क्षमता विकासमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने । • कार्यक्रमको मुख्य सहयोगीको भूमिकामा रही आफ्नो कार्यालयमा उपलब्ध आर्थिक र मानवीय स्रोतलाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा परिचालन गर्ने ।
४)	**गाउँपाालिका स्थित स्वास्थ्य शाखा**	• स्वास्थ्य, उपस्वास्थ्य चौकीहरु मार्फत हातधुने र अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनीबानीमा परिवर्तन अभियान कार्यक्रममा स्वयंसेवीका, मासिकाहरुलाई परिचालन गर्ने ।
५)	**गाउँपाालिका स्थित शिक्षा शाखा**	• विद्यालयको अगुवाइमा सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियान कार्यक्रमको नेतृत्व गर्दै हरेक विद्यालयमा पूर्णसरसफाइ कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
६)	**गाउँपालिका स्थित महिला तथा बालवालिका शाखा**	• बाल क्लवहरुलाई सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्वन्धी कार्यमा लाग्न सक्षम वनाउने । • महिला सहकारी संस्था तथा समूहहरु परिचालन गर्ने । • महिला सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि सशक्तिकरणका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
७)	**आमसंचार माध्यमहरु, संचारकर्मी तथा नागरीक समाज**	• अभियान र सन्देशमूलक सामग्रीहरुको प्रचारप्रसार गर्ने । • अध्ययन, अवलोकन र सफल कथाहरुको प्रचारप्रसार गर्ने । • अनुगमन पैरवी गर्ने ।

८)	**विकास साझेदार निकायहरु**	● प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने । ● कार्यक्रममा सहजीकरणको भूमिका निर्वाह गर्ने । ● आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने तथा खोजी गर्ने ।
९)	**विद्यालय**	● विद्यार्थी, विद्यालय परिवार र समुदायको सशक्तिकरण र सक्रियता वृद्धि, अभिमुखीकरण र तालिम, अवस्था विश्लेषण, सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालनमा सहजीकरण गर्ने । ● जीवनउपयोगी ज्ञान, सीप, अभ्यास र सचेतना विस्तार गर्ने । ● सफा र स्वच्छ विद्यालय प्रवर्द्धन गरी नमूनाको रुपमा प्रस्तुत हुने ।
१०)	**अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु**	● कार्यक्रमको सहजिकरण गर्ने । ● प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने । ● आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने ।
११)	**जिल्ला स्थित गैर सरकारी संघ संस्था**	● सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियानलाई संस्थाको कार्ययोजनामा राखेर कार्यान्वयन गर्ने । ● सामाजिक परिचालनको कार्य गर्ने ।
१२)	**उद्योग वाणिज्य संघ**	● गाउँपालिका र वडाका सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानमा सहकार्य र सहयोग गर्ने । ● सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियानलाई सफल वनाउन निजी क्षेत्रलाई परिचालन गर्ने । ● स्थानीय स्रोत र जनशक्ति परिचालन गर्न सहयोग गर्ने ।
१३)	**महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका**	● समुदायस्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्च्छता प्रवर्द्धनमा सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
१४)	**व्यवसायीहरुः होटेल तथा रेष्टुराँ, थोक तथा खुद्रा व्यापारी, यातायात व्यवसायी, कल कारखाना र मठ मन्दिर संचालक**	● फोहोर मैलाको वर्गीकरण र व्यवस्थापन गर्ने । ● सरसफाइ सामग्री उत्पादनमा सहयोग र लगानी गर्ने । ● सुरक्षित पिउनेपानी र शौचालयको सुविधा, हात धुने स्थान र सामग्रीको व्यवस्था आदिमा ध्यान दिने ।
१५)	**स्थानीय क्लव र स्थानीय समूह, उपभोक्ता समिति आदि**	● सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालनमा सहजीकरण गर्ने । ● स्थानीय स्तरका कार्यक्रममा अगुवाइ गर्ने ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अनुरुप मार्गदर्शन प्रदान गर्न यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाले विषयगत क्षेत्रका व्यक्तिहरुको दायित्व तथा जिम्मेवारीलाई यो म्याट्रिक्स डिजाइन गरिएको छ किनकि यो वास योजनाको उपयोग संग सम्बन्धित छ । यस म्याट्रिक्सको उद्देश्य शाखा वा व्यक्तिलाई क्रियाकलापहरु जिम्मा दिनु, भूमिका जिम्मेवारीहरू परिभाषित गर्न र समूहहरू बीचको सम्बन्ध परिभाषित गर्नु हो । भूमिका र उत्तरदायित्व म्याट्रिक्स को लक्ष्यहरू:

- क्षेत्रका व्यक्तिहरूको भूमिका र जिम्मेवारी परिभाषित गर्ने ।
- क्षेत्रका व्यक्तिहरुको समग्र सञ्चार सुधार गर्ने ।
- सक्रिय रूपमा कार्य, उत्तरदायित्व, वा संसाधनहरूमा खाली ठाउँहरू पहिचान गर्ने ।
- क्षेत्र व्यक्तिहरू बीच अन्तर-कार्यात्मक अन्तरक्रिया स्पष्ट पार्ने ।

मुख्य:

- ● ● ● बलियो भूमिका र जिम्मेवारी: कार्यको सफल समापनको लागि उत्तरदायी, प्रभावकारी कार्यहरू गर्नका लागि जिम्मेवार र कार्यको नेतृत्व लिन र प्राप्त गर्न यसको प्रतिबद्धता र क्षमताहरू प्रदर्शन गर्न ।
- ● ● मध्यम भूमिका र जिम्मेवारीहरू: कार्य सम्पन्नको लागि जिम्मेवार, प्रतिबद्धता, वित्तीय स्रोत वा परिचालन क्षमताका केही मान्यता प्राप्त कमजोरीहरूको बाबजुद यस क्षेत्र व्यक्तिले कार्य लिने अपेक्षा गरेको छ र परिणामलाई त्यस भागलाई सुम्पिएको छ, जुन यो सुम्पिएको छ ।
- ● पातलो भूमिका र जिम्मेवारीहरू: कार्य समर्थन, यो क्षेत्र व्यक्ति कार्य अन्तर्गत हुनेछ तर विस्तृत वा पर्याप्त परिणामहरू अपेक्षित गर्न सकिँदैन ।

क्र.स	खासस्व योजना कार्यान्वयनका मुख्य काम	क्षेत्रगत निकाय																				
		राष्ट्रिय योजना आयोग	अर्थ मन्त्रालय	गाउँपालिका	खानेपानी मन्त्रालय	खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	गाउँपालिकाको वास इकाई	अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था	गैर सरकारी संस्था	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति	जिल्ला खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय समिति	दातृ निकाय	संघिय तहका निकाय	जिल्ला तहका निकाय	औपचारिक र अनौपचारिक भेला	व्यक्तिगत वास विशेषज्ञ	साधारण उपभोक्ता	नागरिक समाज	शैक्षिक संस्था	तेश्रो पक्ष
१	योजनाहरू, नीतिहरू, रणनीतिहरू समीक्षा गरि र अद्यावधिक गरिने खासस्व योजनामा समावेशको लागि सिफारिश गर्ने ।	•••																				
२	कार्यान्वयन निकायलाई बजेट छुट्टाउने र पठाउने, दातृ निकायसंग समन्वय गरि श्रोत अन्तरलाई सम्बोधान गर्ने		•••																			
३	योजनाका मुद्दाहरूमा मन्त्रालयहरू बीच समन्वय ।			•••																		
४	खसस्व योजनाको एकल संरक्षक र स्वामित्व लिने । यस खासस्व योजनाको सक्षमकर्ता, प्रमोटर र नियामकको रूपमा आफूलाई बलियो र प्रभावशाली नेताको रूपमा देखाउने । खासस्व योजना, सटीक, पहुँचयोग्य, सान्दर्भिक र समयबद्ध गर्न हरेक प्रयास प्रस्तुत गर्ने ।			•••				•••														
५	N-WASH अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको परिचालनः दैनिक संचालन, प्रणाली अपग्रेड, प्रणाली अनुकूलन, र भर्खरको आईसीटी नविनतमहरूको परिचय गर्ने ।			•••																		

६	खासस्व योजना कार्यक्रम कार्यान्वयनको अभिन्न हिस्सा हो भन्ने कुरा पहिचान गर्ने । यस योजनालाई निर्णय लिने उद्येश्यको लागि प्रयोग गर्ने ।			•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••
७	यो एक मात्र गाउँपालिका स्तर खासस्व योजना हो र यसले संस्थागत स्वामित्व र प्रतिबद्धता देखाउनेछ र अधिकतम क्षमता र यस योजनाको कार्यान्वयन गर्ने क्षमतामा योगदान पुऱ्याउँछ भन्ने कुराको पहिचान गर्ने ।			•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••
८	आफ्नै खासस्व योजना शाखा निर्माण गर्ने साथै संगठनात्मक जनादेश, संरचना र संगठित सम्बन्धको माध्यमबाट संस्थागत रूपरेखा सक्षम गर्ने र योजनाको कार्यान्वयनको लागि भूमिका, जिम्मेवारी र अपेक्षाहरू वर्णन गर्न मापदण्डहरू निर्धारण गर्ने ।			•••	•••	•••	•••	•••	••	••	•••		•••	••	••	••					•	
९	तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक					•	•••	•••	•••	•••	•••					••						
१०	वित्त/ श्रोत बाँडफाँड (योजना क्रियाकलापको लागत पत्येक वर्ष बजेट गरिएको हुन्छ)			•••	••	•••	•		•	•	•		••	•••	••	••						
११	पदोन्नति र खासस्व योजनाको दृश्यता बढाउन			•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	
१२	सिकाई, बाढ्ने र अध्ययन			•••	••	•••	••	•••	••	••	•	•••	•••	••	••	••	•••	••		••	••	
१३	खासस्व योजनाको कार्यान्वयनको लागि नेटवर्किंग, साभ्रेदारी र समन्वय			•••	••	•••	•••	•••	•••	•••	••	•••	•••	•••	••	••	•••	••		•	••	
१४	खासस्व योजनामा क्षमता निर्माण			•••	••	•••	•••	••	•••	•••		••	••	•••	••	••	••				•••	
१५	संचार, पैरवी, माग निर्माण र वास योजना कार्यान्वयनको संस्कृतिको प्रवर्द्धन			•••	••	•••	•••	••	•••	•••	••	•••	•••	•••	••	••				•••	•••	
१६	सहयात्मक सुपरिवेक्षण			•••	•••	•••			•••			•		•••								

१७	खासस्व योजनासंग सम्बन्धित सुचना सम्प्रेषण गर्ने ।			•••	••	•••	•••	•••	•••	•••	•	•••	•••	•••	••	••						
१८	खासस्व योजनाको संशोधन र सम्बन्धित लागत, नयाँ योजनाको तर्फबाट क्षमता र स्रोतहरू प्रदान गर्न क्षेत्र व्यक्तिहरूबाट प्रतिबद्धता प्राप्त गर्ने ।			•••																		
१९	पारदर्शिता, सूचनामा पहुँच, निष्पक्ष र सन्तुलित रिर्पोटिङ्ग, खासस्व योजनामा जवाफदेहिताको प्रवर्द्धन गर्ने ।			•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••	•••
२०	सर्वश्रेष्ठ खासस्व योजना प्रयोगकर्ताहरूको मान्यता । सरकार स्तर र एजेन्सी स्तरमा मान्यता ।			•••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••			••
२१	नयाँ परियोजना खासस्व व्यवस्थापन सुचना प्रणालीमा प्रतिबिम्बित नभएसम्म नीतिको कार्यान्वयन गर्ने, नत्र परियोजना पूर्ण भएको मानिने छैन ।			•••																		
२२	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय विकास लक्ष्यहरूको साथ रिपोर्टिंग पंक्तिबद्ध गर्न संचार प्रोटोकल, रिर्पोटिङ्ग च्यानल परिभाषित गर्ने ।			•••																		

अनुसूचीहरु

Annex 1- Activities for water supply service and funding modality

Annex 2- Activities for HH Sanitation and Hygiene service and funding modality

Annex 3- Activities for fecal sludge management service and funding modality

Annex 4- Activities for wastewater treatment plants (WWTPs) with sewer and funding modality

Annex 5- Activities for Solid waste management (SWM) and funding modality

Annex 6- Activities for WASH in School and funding modality

Annex 7- Activities for Health care facilities (HCF) and funding modality

Annex 8- Activities for WASH in Public Places and funding modality

आज मिति २०७९ साल साउन महिना ५ गते बिहिवारका दिन यस चक्रघट्टा गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री कृष्ण कुमार यादवको अध्यक्षतामा गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बस्दा देहाय बमोजिमका प्रस्तावहरु माथी छलफल गरि निर्णय गरियो ।

उपस्थिति

श्री कृष्ण कुमार यादव	अध्यक्ष
श्री मिना देवी राय	उपाध्यक्ष
श्री राम सुरेश राय	१ नं. वडा अध्यक्ष
श्री डा.विनोद कुमार राय	२ नं. वडा अध्यक्ष
श्री दिनेश कुमार साह	३ नं. वडा अध्यक्ष
श्री फैयाज अहमद	४ नं. वडा अध्यक्ष
श्री नागेन्द्र प्रसाद साह	५ नं. वडा अध्यक्ष
श्री राजेश कुमार यादव	६ नं. वडा अध्यक्ष
श्री नविन कुमार राय	७ नं. वडा अध्यक्ष
श्री रामकैलाश राउत	८ नं. वडा अध्यक्ष
श्री विजय कुमार यादव	९ नं. वडा अध्यक्ष
श्री श्याम कुमारी राम	महिला सदस्य
श्री ईन्द्रकला देवी	महिला सदस्य
श्री रिता कुमारी	महिला सदस्य
श्री शोसिला कुमारी यादव	महिला सदस्य
श्री फेकु साह कानु	दलित, अल्पसंख्यक सदस्य

श्री राकेश ठाकुर लोहार	दलित, अल्पसंख्यक सदस्य
श्री संजिव कुमार यादव	(सदस्य सचिव) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

आमन्त्रित :

श्री राम बहादुर साह	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख
श्री सुजित कुमार सिंह	सुचना प्रविधि अधिकृत
श्री राम पवित्र राय	योजना शाखा प्रमुख
श्री सुवाष कुमार यादव	फोकल पर्सन(खानेपानी,सरसफाई तथा स्वच्छता शाखा)
श्री राम सिंहासन राम	प्रशासन शाखा

प्रस्तावहरु

प्रस्ताव नं. १. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अनुमोदन सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु

निर्णय नं. १ प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यूनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग, छा-याँ नेपालको प्राविधिक सहयोग र चकघट्टा गाउँपालिकाको समन्वय र नेतृत्वमा निर्माण भएको ९ वर्षीय (२०७९/२०८८) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको विषयमा विस्तृत छलफल गरी प्रस्तावित योजनालाई सर्व सम्मत अनुमोदन गरियो साथै गाउँ सभामा पेश गरी स्वीकृत गर्ने र यसै आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा ल्याउने निर्णय गरियो ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा प्रकिया अन्तर्गतका महत्वपुर्ण गोष्ठीहरुका तस्विरहरु

निवर्तमान गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष लगायतका जनप्रतिनीधिहरु र कर्मचारीहरु संयुक्त वडा तथा पालिका स्तरिय तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण, प्रमाणीकरण र योजना प्राथमिकिकरण र बजेट योजना गोष्ठीमा सक्रिय सहभागिता जनाउँदै । मितिः २०७८ साल साउन २७

गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष लगायतका जनप्रतिनीधिहरु र कर्मचारीहरु खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको परिचय र यस सम्वन्धि अर्न्तकिया गोष्ठीमा सक्रिय सहभागिता जनाउँदै। मितिः २०७९ साल साउन ०५

छा-याँ नेपालका कर्मचारीले गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष लगायतका जनप्रतिनीधिहरु र कर्मचारीहरुलाइ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको परिचय र यस सम्वन्धि अर्न्तकिया गोष्ठीमा सहजिकरण गर्दै। मितिः २०७९ साल साउन ०५

गाउँपालिका अध्यक्ष श्री कृष्ण कुमार यावदज्यूले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय र यस सम्वन्धि अर्न्तकिया गोष्ठीमा खासस्व योजनालाइ यसै आ.व. २०७९/८० देखि उच्च प्राथमिकता दिइ कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दै । मितिः २०७९ साल साउन ०५